

ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER

- ET LITTERATURSTUDIE

MED SÆRLIGT FOKUS PÅ DEN
ÆRESMOTIVEREDE VOLDS
FORMER OG KONSEKVENSER,
TVANGSÆGTESKABER,
GENOPDRAGELSESTREJSER
OG RELIGIONS BETYDNING

ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER - ET LITTERATURSTUDIE

MED SÆRLIGT FOKUS PÅ DEN ÆRESMOTIVEREDE VOLDS FORMER OG KONSEKVENSER,
TVANGSÆGTESKABER, GENOPDRAGELSESREJSER OG RELIGIONS BETYDNING

Udarbejdet af Als Research

for Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (MÆRK),
Styrelsen for International Rekruttering og Integration

Forfattet af: Bjarke Følner og Mia Kathrine Jensen

København 2026

ISBN: 978-87-93373-72-3

Als Research ApS
Ny Vestergade 1, 2.
1471 København K
www.alsresearch.dk

INDHOLD

1 INTRODUKTION	1
2 METODE	2
3 SAMMENFATNING AF RESULTATER	6
3.1 DEN ÆRESMOTIVEREDE VOLDS FORMER OG KONSEKVENSER	6
3.2 TVANGSÆGTESKABER OG FASTHOLDELSE	7
3.3 GENOPDRAGELSE REJSER	9
3.4 RELIGIONS BETYDNING	10
4 ÆRESMOTIVERET VOLD: VOLDSFORMER OG KONSEKVENSER	12
4.1 INDLEDNING	12
4.2 "HVAD KENDETEGNER ÆRESMOTIVEREDE VOLDSFORMER?"	14
4.3 "HVAD ER KONSEKVENSERNE FOR DE UDSATTE?"	25
4.4 SAMMENFATNING - VOLDSFORMER OG KONSEKVENSER	29
5 TVANGSÆGTESKABER OG FASTHOLDELSE	32
5.1 INDLEDNING	32

5.2	"HVAD KENDETEGNER TVANGSÆGTESKABER?"	33
5.3	"HVEM UDSÆTTES FOR TVANGSÆGTESKAB OG HVORFOR?"	36
5.4	FASTHOLDELSE I ISLAMISKE ÆGTESKABER	40
5.5	KONSEKVENSER AF TVANGSÆGTESKABER OG FASTHOLDELSE	44
5.6	SAMMENFATNING - TVANGSÆGTESKABER OG FASTHOLDELSE	45

6 GENOPDRAGELSESREJSER 48

6.1	INDLEDNING	48
6.2	"HVAD KENDETEGNER GENOPDRAGELSESREJSER OG UFRIVILLIGE UDENLANDSOPHOLD?"	49
6.3	"HVLKE MOTIVER ELLER RATIONALER LIGGER TIL GRUND FOR GENOPDRAGELSESREJSER OG UFRIVILLIGE UDENLANDSOPHOLD?"	53
6.4	"HVAD ER DE PSYKOLOGISKE OG SOCIALE KONSEKVENSER?"	57
6.5	SAMMENFATNING - GENOPDRAGELSESREJSER OG UFRIVILLIGE UDENLANDSOPHOLD	59

7 RELIGIONS BETYDNING 61

7.1	INDLEDNING	61
7.2	"HVORDAN PÅVIRKER RELIGIØSE OVERBEVISNINGER OG PRAKSISSE ÆRESNORMER?"	62
7.3	"HVLKEN BETYDNING HAR RELIGIØSE OVERBEVISNINGER OG PRAKSISSE FOR UDØVELSEN AF ÆRESMOTIVERET VOLD?"	70
7.4	SAMMENFATNING - RELIGIONS BETYDNING	76

8 ANVENDT LITTERATUR 79

1 INTRODUKTION

På vegne af Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (MÆRK) i Styrelsen for International Rekruttering og Integration har Als Research i perioden november – december 2024 foretaget et litteraturstudie med fokus på fire delemner indenfor temaet æresrelaterede konflikter. I perioden juni, samt august-december 2025 er resultaterne af litteraturstudiet gennemgået, kvalitetssikret og sammenfattet i synteseform i denne rapport. Desuden er udvalgte centrale værker udgivet i 2025 inkluderet. Litteraturstudiet har mere specifikt haft til formål at afdække eksisterende forskning og viden om følgende emner:

- **Voldsformer i æresrelaterede konflikter og konsekvenser af vold for de udsatte,** i form af fysisk og psykisk vold (herunder negativ social kontrol), seksuel vold, materiel vold, økonomisk vold, digital vold og stalking
- **Tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber,** herunder særlige tvangsmønstre samt konsekvenser for de udsatte
- **Genopdragelsesrejser/ufrivillige udlandsophold** herunder særlige mønstre i rationaler og udløsende faktorer
- **Religions betydning for udøvelse af vold i æresrelaterede konflikter,** herunder hvordan religiøse overbevisninger og praksisser påvirker æresnormer og udøvelse af æresmotiveret vold

Litteraturstudiet er gennemført som et *rapid review* og er baseret på en kombination af systematiske søgninger, *snowballing* og eksplorative søgninger (jf. kapitel 2). Syntesen er bygget op omkring ét sammenfattende og fire tematiske kapitler, der belyser litteraturen om de ovenfor nævnte emner. Mere specifikt redegøres der i kapitel 2 kort for litteraturstudiets metode. Kapitel 3 indeholder en sammenfatning af studiets samlede resultater. Kapitel 4 omhandler æresmotiveret vold, herunder voldens former og konsekvenser, mens kapitel 5 belyser tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber. Kapitlerne 6 og 7 belyser henholdsvis genopdragelsesrejser/ufrivillige udlandsophold og religions betydning for æresnormer og udøvelse af æresmotiveret vold. Hvert temakapitel afsluttes med en resultatsammenfatning ift. undersøgelsesspørgsmålene.

Als Research vil gerne sige tak til MÆRK for godt samarbejde og faglig sparring i forbindelse med litteraturstudiet. Rapporten er skrevet af chefkonsulent Bjarke Følner og konsulent Mia Kathrine Jensen. Stud.scient.pol. Clara Barat-Toft og stud.soc. Marie la Cour har bistået litteraturstudiet i relation til søgninger og sammenfatning af søgehistorik og resultater mv. Ansvar for metodisk tilgang, analyser og konklusioner påhviler alene Als Research.

På vegne af Als Research



Bjarke Følner, chefkonsulent & partner

2 METODE

2.1 ET RAPID REVIEW MED FOKUS PÅ 4 SPECIFIKKE TEMAER

I forskningsverdenen skelnes der mellem *systematiske reviews*, som typisk tager 6-24 måneder at gennemføre, og *rapid reviews*, som gennemføres inden for en kortere periode med det formål at imødekomme beslutningstageres og andre interessenters behov for information, hvor den fulde model for systematiske reviews ikke er hensigtsmæssig.¹

Nærværende litteraturstudie er udarbejdet som et *rapid review* for at imødekomme MÆRKs deadline for udgivelse af en opdateret videnssyntese om de undersøgte emner. En betydelig del af litteraturen om æresmotiveret vold har karakter af "grå litteratur"/anvendt forskningslitteratur, som ikke kan fremsøges via systematiske søgninger i forskningsdatabaser. Litteraturstudiet er derfor baseret på en kombination af afgrænsede systematiske søgninger i Det Kgl. Biblioteks databaser samt supplerende eksplorative søgninger.

Litteratursøgningerne er primært gennemført i perioden november-december 2024. I perioden juni og august-december 2025 er søgehits gennemgået, kvalitetssikret og formidlet i synteseform. Litteraturen er desuden suppleret med udvalgte centrale publikationer udgivet i 2025. Litteraturstudiet fokuserer på empirisk baserede studier samt reviews af empiriske studier, der belyser specifikke spørgsmål inden for fire overordnede temaer:

- *Æresmotiveret vold - voldsformer og konsekvenser*
- *Tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber*
- *Genopdragelsesrejser/ufrivillige udlandsophold*
- *Religions betydning for æresnormer og udøvelse af æresmotiveret vold*

Litteratursøgningen har været målrettet litteratur, der *specifikt omhandler et eller flere af de ovenstående emner og belyser de tilhørende undersøgelsesspørgsmål.*

2.2 INKLUSIONSKRITERIER OG SØGEPROCEDURE

Litteraturstudiet omfatter både forskningslitteratur udgivet i peer-reviewede tidsskrifter og "grå litteratur", idet en væsentlig del af forskningen om æresmotiveret vold publiceres uden for traditionelle videnskabelige tidsskrifter. Studiet er gennemført gennem en kombination af:

- Temaspecifikke, afgrænsede systematiske søgninger
- Supplerende eksplorative søgninger efter grå litteratur

¹ Moher et al. (2015), Tricco et al. (2015).

De systematiske søgninger er foretaget i Det Kongelige Biblioteks databaser ved anvendelse af foruddefinerede søgestrengte og afgrænsninger (udgivelsesår, udgivelsesprog og kildetype, hvor muligt). For hvert af de fire temaer er søgestrategien afgrænset med henblik på at sikre et håndterbart antal søgehits pr. søgning (målsætning: højst ca. 500 resultater pr. søgning), som kunne gennemgås inden for rammerne af et *rapid review*. Detaljerede søgestrengte fremgår af Bilag 1.

De overordnede inklusionskriterier gældende på tværs af temaerne er følgende:

- Empirisk baserede studier eller reviews af empiriske studier
- Empiri indsamlet primært i skandinaviske lande og sekundært i øvrige vestlige lande
- Udgivet på dansk, svensk, norsk eller engelsk
- Udgivet i perioden 2015-2024

De overordnede eksklusionskriterier omfatter:

- Nyhedsartikler og øvrige bidrag i pressen
- Studier uden empirisk datagrundlag
- Juridiske analyser af lovgivning

Temaspecifikke afgrænsninger i de systematiske søgninger

Tema	Periode	Sprog	Kun peer-reviewede tidsskrifter	Kun oversigtsartikler
Æresmotiveret vold - voldsformer og konsekvenser	2015-2024	Kun engelsk	Ja	Ja
Tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber	2015-2024	Kun dansk, svensk og norsk	Nej	Nej
Genopdragelsesrejser/ ufrivillige udlandsophold	2015-2024	Dansk, engelsk, svensk og norsk	Nej	Nej
Religions betydning for æresnormer og udøvelse af æresmotiveret vold	2015-2024	Dansk, engelsk, svensk og norsk	Nej	Nej

Supplerende eksplorative søgninger

De systematiske søgninger er suppleret med eksplorative søgninger i ResearchGate, Academia.edu og Google Scholar samt på relevante forsknings- og vidensinstitutioners hjemmesider (herunder VIVE og Als Research m.fl.). Endvidere er yderligere litteratur identificeret via *snowballing* og gennem MÆRKs og Als Researchs forhåndskendskab til relevante studier på området.

Afvielser fra inklusionskriterier

Enkelte studier er inkluderet, selvom de er udgivet før 2015, udgivet i 2025, eller baserer sig på empiri uden for en skandinavisk eller vestlig kontekst. Dette er alene sket i tilfælde, hvor studiet

vurderes at bidrage med væsentlig viden om centrale aspekter af temaet, og hvor der ikke foreligger nyere studier i en skandinavisk eller vestlig kontekst, som belyser disse aspekter tilsvarende grundigt. Endelig er ét internationalt review inkluderet, selv om det er publiceret på spansk, da studiet specifikt fokuserer på at give et samlet overblik over de forskellige manifestationer af æresmotiveret vold, der er dokumenteret i den internationale forskningslitteratur.

Søgeresultater

Kapitlet om æresmotiverede voldsformer og konsekvenser baserer sig på 58 studier, hvoraf 40 er fremsøgt systematisk, og 18 er fremsøgt gennem supplerende eksplorativ søgning.

Kapitlet om tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber baserer sig på 21 studier, hvoraf 6 er fremsøgt systematisk, og 15 er fremsøgt gennem supplerende eksplorativ søgning.

Kapitlet om genopdragelsesrejser/ufrivillige udlandsophold baserer sig på 16 studier, hvoraf 2 er fremsøgt systematisk, og 14 er fremsøgt gennem supplerende eksplorativ søgning.

Kapitlet om religions betydning for æresnormer og udøvelse af æresmotiveret vold baserer sig på 46 studier, hvoraf 21 er fremsøgt systematisk, og 25 er fremsøgt gennem supplerende eksplorativ søgning.

Samlet baserer litteraturstudiet sig på 123 unikke studier. Bemærk at enkelte af disse fremtræder i flere kapitler.

2.3 BEGREBSFORSTÅELSER

I både den skandinaviske og engelsksprogede forskningslitteratur anvendes en række forskellige begreber relateret til æresmotiveret vold og undertrykkelse, og der er ikke entydig forskningsmæssig konsensus omkring begrebsanvendelse og typologisering af æresmotiverede voldsformer. I dette litteraturstudie anvendes begreberne *æresrelaterede konflikter*, *negativ social kontrol* og *æresmotiveret vold*. Begreberne og deres anvendelse i denne rapport er i overensstemmelse med de nationale definitioner, herunder MÆRKs terminologi og definitioner samt definitioner i vejledningen til Barnets Lov²:

“Æresrelaterede konflikter dækker over konflikter, der kan opstå i kollektivistiske og patriarkalske familieformer, hvor individets rettigheder og trivsel begrænses af hensyn til kollektivets ære og omdømme. Kollektivet kan både udgøres af den nære familie, af den udvidede familie og af netværket, hvoraf dele kan være bosiddende i andre lande. For at beskytte eller genoprette kollektivets ære og omdømme anvendes en række handlinger til at regulere og/eller sanktionere individets adfærd. Handlingerne omfatter negativ social kontrol, trusler, udøvelse af forskellige former for vold (fysisk, psykisk, seksuel, økonomisk, digital og stalking), drab, kvindelig omskæring, tvangsægteskaber og udlandsophold, der er til skade for barnet eller den unges sundhed og udvikling, f.eks. genopdragelsesrejser.”

² Retsinformation (2024). Vejledning til Barnets lov, VEJ nr. 9471 af 21/06/2024.

Æresmotiveret vold forstås som en underkategori af vold i nære relationer og dækker over handlinger, der har til formål at genoprette eller beskytte familiens eller kollektivets ære. Den kan komme til udtryk gennem både psykisk, fysisk, seksuel, materiel, økonomisk og digital vold samt stalking.

“Negativ social kontrol anvendes oftest om handlinger, som et fællesskab anvender til at regulere og/eller sanktionere individets adfærd i henhold til fællesskabets normer. Negativ social kontrol kan blandt andet komme til udtryk som begrænsning af individets muligheder for at træffe alderssvarende valg for sit eget liv, herunder socialt liv, fritidsinteresser, seksualitet, krop, uddannelse og job, fastholdelse i uønskede relationer og gennem isolation og overvågning. Negativ social kontrol kan have en karakter eller et omfang, hvor den falder inden for straffelovens definition på psykisk vold. [...] Når reguleringen og/eller sanktioneringen medfører begrænsning af individets rettigheder, trivsel eller alderssvarende udvikling bliver den negativ. Negativ social kontrol anvendes i æresrelaterede konflikter, men kan også anvendes i eksempelvis ekstremistiske miljøer.”³

³ Retsinformation (2023). *Vejledning om generelle bestemmelser i barnets lov* (Delvejledning 1 af 6 til barnets lov). VEJ nr. 10073 af 19/12/23.

3 SAMMENFATNING AF RESULTATER

I dette kapitel opsummeres undersøgelsens fund fordelt på de fire temaer: Æresmotiveret vold, tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber, genopdragelsesrejser/ufrivillige udlandsophold samt religions betydning. Der henvises til de temaspecifikke kapitler og sammenfatninger for en mere uddybende gennemgang.

3.1 DEN ÆRESMOTIVEREDE VOLDS FORMER OG KONSEKVENSER

Den identificerede litteratur om den æresmotiverede volds former og konsekvenser er præget af at være fragmentarisk, ufuldstændig og relativt "ung", og der findes fortsat ikke international forskningsmæssig konsensus om afgrænsning af fænomenet. På tværs af forskningen anvendes forskellige tilgange til kategorisering af æresmotiveret vold, både i relation til andre voldsformer og i relation til hvilke former for vold, der inkluderes i oversigter over æresmotiveret volds udtryk og manifestationer.

I den identificerede forskning er der dog altovervejende konsensus om:

- 1) at æresmotiveret vold er kendetegnet ved det kollektive aspekt i udøvelsen (at der er flere gerningspersoner og/eller beviser på planlægning eller sammensværgelse) og typisk finder sted i kollektivistisk orienterede miljøer med patriarkalske normer og et stærkt alders- og kønshierarki. Der er også bred enighed om, at volden fra et kønsperspektiv *typisk* handler om kontrol over kvinders adfærd, udøves for at beskytte eller genoprette familiens eller fællesskabets ære og ofte mødes med accept eller forventning i familien eller fællesskabet.
- 2) at æresmotiveret vold forekommer i alle de former, som også kendes fra den almene voldsforskning, herunder psykisk, fysisk, seksuel, materiel, digital og økonomisk vold samt stalking. Samtidig identificerer forskningen en række særlige æresmotiverede voldsmanifestationer eller skadelige praksisser, som ikke entydigt lader sig placere inden for den typologi, der anvendes i den almene voldsforskning. Eksempler herpå er blandt andet tvangsægteskaber, fastholdelse i ægteskaber, genopdragelsesrejser, dumping, fremtvungne selvmord, "æresselvmord" og kvindelig kønslemlæstelse (FGM).
- 3) at æresmotiveret psykisk vold, herunder negativ social kontrol, indgår i langt de fleste tilfælde af æresmotiveret vold, uanset hvilke øvrige voldsformer, der måtte være til stede. Psykisk vold, herunder negativ social kontrol, kan således betragtes som en gennemgående struktur i æresmotiveret vold, der går på tværs af de øvrige voldsformer. Desuden viser forskningen, at udsatte for æresmotiveret vold typisk udsættes for flere former for vold.
- 4) at æresmotiveret vold er kendetegnet ved et overordnet motivmønster, hvor der kan skelnes mellem voldens præventive (forebyggende) og repressive (sanktionerende, straffende eller "genoprettende") funktion. Forskningen viser i denne sammenhæng, at både mænd og kvinder kan udøve æresmotiveret vold, men at de mest alvorlige former for repressiv fysisk vold primært udøves af mænd. Samtidig indikerer studier, at kvinder kan spille en central rolle i udøvelsen af den præventive del af volden, og at både mandlige og kvindelige udøvere kan være udsat for forventninger og pres til at udøve

vold og kontrol, hvilket kan medføre overlap mellem udøver- og udsattepositioner (f.eks. tvang til medvirken).

- 5) at æresmotiveret vold primært rammer kvinder, men at mænd og børn ligeledes kan være udsatte, og at LGBT+ personer udgør en særligt udsat gruppe. Enkelte manifestationer af æresmotiveret vold rammer udelukkende piger og kvinder, herunder kvindelig kønslæmlæstelse, brystudglatning, tvungne "mødomstjek" og "mødomsrekonstruktioner" samt reproduktiv tvang herunder tvangsgraviditeter og tvangsaborter.
- 6) at æresmotiveret vold og kontrol har alvorlige fysiske, psykiske og sociale konsekvenser for de udsatte. De psykiske konsekvenser omfatter blandt andet lavt selvværd, skam, hjælpeløshed, depression, angst, frygt, ensomhed, lav livstilfredshed, PTSD, kompleks PTSD samt selvmordstanker og selvmord. De fysiske konsekvenser kan blandt andet bestå af fysiske skader, læmlæstelse samt obstetriske og gynækologiske komplikationer (for kvindelige udsatte). De sociale konsekvenser omfatter blandt andet betydelige barrierer for at søge hjælp, ligesom hjælpesøgningsadfærd i sig selv kan indebære risiko for yderligere vold.
- 7) at visse karakteristika ved æresmotiveret vold kan bidrage til risiko for særligt alvorlige konsekvenser for de udsatte. Det gælder blandt andet voldens kollektive karakter, herunder involvering af flere udøvere, implicit eller eksplicit støtte fra familie og nærmiljø samt samspillet mellem æresnormer, negativ social kontrol, kollektiv *victimblaming* og stærke følelser af skyld og skam, som samlet set kan gøre det særligt vanskeligt for de udsatte at søge hjælp.

På baggrund af forskningens fragmentariske karakter vurderer Als Research, at der fortsat er et betydeligt potentiale for videre forskning i den æresmotiverede volds former og konsekvenser – også i en dansk og skandinavisk kontekst. Der er særligt behov for mere systematisk viden om udbredelsen, herunder fordelt på forskellige voldsformer, udsatte- og udøverprofiler mv. Der er også behov for mere systematisk viden om de psykiske, fysiske og sociale konsekvenser af æresmotiveret vold, herunder differentieret på voldsformer og med inddragelse af bredere grupper af udsatte, herunder også udsatte som ikke har været i kontakt med specialiserede krisecentre eller rådgivningstilbud. Samtidig peger den identificerede litteratur på behov for øget viden om hjælpesøgningsadfærd og barrierer herfor.

Endelig vurderer Als Research, at der er behov for øget international begrebsafklaring og operationalisering af centrale begreber på det æresrelaterede område. Den manglende konsensus om begrebsforståelser og kategorisering begrænser blandt andet mulighederne for at sammenligne forskning på tværs af lande.

3.2 TVANGSÆGTESKABER OG FASTHOLDELSE I ISLAMISKE ÆGTESKABER

Den identificerede forskning i tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber er i en nordisk kontekst relativt begrænset og overvejende baseret på kvalitative studier. Denne litteratur peger på en kompleks sammenvævning af forhold og faktorer, der både kendetegner og ligger til grund for tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber. Der mangler dog fortsat solide kvantitative studier, som kan belyse fænomenets udbredelse. Samtidig er de bagvedliggende rationaler samt de risiko- og sårbarhedsfaktorer, der kan gøre visse grupper særligt udsatte, forholdsvis velbeskrevne i den kvalitative litteratur.

Den eksisterende forskning peger på:

- 1) at tvangsægteskaber forekommer blandt grupper med etnisk minoritetsbaggrund i Danmark, om end det præcise omfang ikke er kendt. Forskningen viser, at det primært er unge med oprindelse i MENAPT-lande⁴, og særligt unge kvinder, der udsættes for tvangsægteskab, idet mænd dog også kan være udsatte. Tvangsægteskaber forekommer ofte i miljøer præget af stærke patriarkalske værdier og æresnormer, hvor ægteskab opfattes som et kollektivt anliggende for hele slægten.
- 2) at rationalerne bag tvangsægteskaber typisk knytter sig til flere overlappende motiver, herunder kontrol med seksualitet og intime relationer, bevarelse eller genoprettelse af familiens ære, kollektive og relationelle interesser – f.eks. styrkelse eller fastholdelse af familiebånd – samt materielle og strategiske hensyn.
- 3) at det kan være vanskeligt at påvise det tvangsmæssige aspekt af ægteskabsindgåelsen, da grænserne mellem frivillighed og tvang er flydende, og tvangen ofte er kendetegnet ved en længerevarende processuel og gradvis indskrænkning af de unges handlemuligheder.
- 4) at LGBT+ personer udgør en særligt udsat gruppe, hvor ægteskab blandt andet kan fungere som en facade til beskyttelse mod skam eller som et forsøg på at regulere eller "helbrede" seksuel orientering eller kønsidentitet. Også unge med kognitive funktionsnedsættelser kan være særligt udsatte for tvangsægteskab, hvor ægteskabet både kan fungere som en æresbeskyttende strategi og som en praktisk "omsorgsløsning", hvor den unge giftes væk for at sikre, at andre fremadrettet påtager sig ansvaret for omsorgen.
- 5) at islamiske vielser kan indebære særlige udfordringer for muslimske kvinder, herunder vanskeligheder ved at bryde ud af ægteskabet, hvis manden nægter skilsmisse, samt at kravet om tilbagebetaling af brudegaven (*mahr*) kan udgøre en yderligere barriere.

Ud over disse relativt velbelyste forhold peger forskningen indikativt på en række sammenhænge, som endnu er begrænset undersøgt. Det gælder blandt andet relationen mellem fætter-kusineægteskaber og tvangsægteskaber samt sammenhængen mellem tvangsægteskaber, menneskehandel, økonomisk vold og kriminalitet. Litteraturen indikerer desuden, at drenge og mænd, der udsættes for tvangsægteskab, kan være underrapporterede.

På trods af relativt solid viden om tvangsægteskabers karakter og centrale mekanismer vurderer Als Research, at der fortsat er væsentlige videnshuller – også i en dansk og skandinavisk kontekst. Der er særligt behov for kvantitative studier, der kan belyse omfanget af oplevelser med tvangsægteskaber, herunder de flydende grænser mellem frivillighed og tvang samt de langvarige processer, der kan føre til tvunget samtykke. Der er tilsvarende behov for mere viden om omfanget af kvinder, der oplever at være fastholdt i et uønsket ægteskab, samt oplevede muligheder og barrierer for at forlade det. Der er også behov for mere systematisk viden om konsekvenserne for de udsatte i relation til både frygt for tvangsægteskaber, tvangsægteskaber og fastholdelse.

⁴ MENAPT er en forkortelse for lande i Mellemøsten (ME) og Nordafrika (NA), samt Pakistan (P) og Tyrkiet (T).

3.3 GENOPDRAGELSE/SREJSER/UFRIVILLIGE UDLANDSOPHOLD

Den eksisterende viden om genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold er særdeles begrænset. Den engelsksprogede forskningslitteratur på området er meget sparsom, og den skandinaviske viden består overvejende af grå litteratur udgivet af eller på opdrag fra myndigheder. Der foreligger således kun i meget begrænset omfang egentlig forskningslitteratur om fænomenet.

På trods heraf viser den identificerede litteratur:

- 1) at personer med etnisk minoritetsbaggrund i Danmark – herunder især børn og unge – udsættes for ufrivillige udlandsophold af varierende varighed. En del af disse ophold har karakter af genopdragelsesrejser, forstået som ophold hvor formålet er social, kulturel og/eller religiøs genopdragelse.
- 2) at motivet til genopdragelsesrejser i en række tilfælde er at genoprette familiens ære og/eller at genvinde kontrol over barnets eller den unges adfærd. Andre væsentlige og ofte beslægtede motiver knytter sig til et ønske om at styrke eller disciplinere barnets eller den unges kulturelle tilhørsforhold, herunder forestillinger om, at den unge er blevet "for vestlig", samt manglende tillid til offentlige institutioner og frygt for myndigheders indgriben.
- 3) at voksne gifte kvinder over 18 år kan udsættes for ufrivillige udlandsophold. I disse tilfælde knytter motiverne sig i højere grad til ægteskabelige konflikter og kontrolmekanismer end til social eller kulturel genopdragelse.
- 4) at genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold kan have betydelige negative konsekvenser. Disse omfatter bl.a. tabt skolegang, utilstrækkelige sprogkundskaber, vanskeligheder ved reintegration efter hjemkomst samt negative trivselsmæssige konsekvenser. Konsekvenserne kan være særligt alvorlige i tilfælde, hvor børn og unge har været udsat for fysisk eller psykisk vold, frihedsberøvelse, langvarig tilbageholdelse i udlandet og/eller har oplevet brud med eller udstødelse fra familien efter hjemkomsten.
- 5) at det somaliske fænomen *dhaqan celis*, hvor unge sendes til disciplineringsanstalter eller ophold hos slægtninge i Somalia eller andre lande, også forekommer i dansk sammenhæng.
- 6) at genopdragelsesrejser/ufrivillige udlandsophold ofte finder sted i forældres eller slægtinges oprindelseslande, særligt i MENAPT-lande, men også i tredjelande med etablerede diasporamiljøer, herunder bl.a. Kenya og i nogle tilfælde Storbritannien.

Ud over disse relativt velbelyste forhold indikerer forskningen, at der eksisterer kønnede mønstre i genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold. Studier peger på, at drenge oftere sendes til disciplinerings- eller institutionsophold, mens piger og unge kvinder oftere tilbageholdes i private husholdninger.

Den meget begrænsede viden om ufrivillige udlandsophold og genopdragelsesrejser indebærer, at der fortsat er betydelige videnshuller i en dansk kontekst. Als Research vurderer,

at der særligt er behov for systematisk viden om omfanget af fænomenet, herunder kvantitative studier, der kan belyse udbredelse og udvikling over tid. Der mangler desuden viden om de langsigtede konsekvenser for børn, unge og voksne, herunder psykologiske, sociale og uddannelsesmæssige følger af genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold. Endelig peger litteraturen på behovet for yderligere forskning i voksne mænd som udsættes for ufrivillige udlandsophold.

3.4 RELIGIONS BETYDNING

Den identificerede forskning om betydningen af religiøse overbevisninger og praksisser for æresnormer og udøvelse af æresmotiveret vold er generelt præget af mangel på solide empiriske studier. Der er derfor fortsat betydelige videnshuller, og meget viden er for nuværende baseret på indikationer snarere end sikker dokumentation.

Samlet set peger den identificerede litteratur på:

- 1) at æresnormer samt æresmotiveret vold og kontrol forekommer på tværs af kulturer og religioner og således ikke er udsprunget af én specifik religion. Æresmotiveret vold kan desuden forekomme i sammenhænge, hvor religiøse overbevisninger og praksisser ikke tillægges væsentlig betydning.
- 2) at religion kan udgøre én blandt flere kilder til de norm- og retssystemer, der i nogle miljøer kan anvendes til at legitimere æresmotiveret vold. I en skandinavisk kontekst viser flere studier en stærk og statistisk signifikant sammenhæng mellem unges oplevede begrænsninger relateret til æresnormer og både forældres og unges egen grad af religiøsitet. En høj grad af religiøsitet er forbundet med en signifikant øget sandsynlighed for at have æres- og uskyldsnormer samt for at opleve forældrerestriktioner i relation hertil, også når der kontrolleres for andre faktorer. På enkelte områder ses også en signifikant sammenhæng mellem sådanne normer og oplevelser og et religiøst tilhørsforhold til islam.
- 3) at både en høj grad af religiøsitet og tilhørsforhold til visse religiøse grupper - herunder islam, Jehovas Vidner, Indre Mission og visse mindre kristne trossamfund - er forbundet med en øget statistisk sandsynlighed for at have normer og sociale forventninger, der er negative over for LGBT+ personer.
- 4) at en høj grad af religiøsitet i familien øger sandsynligheden for, at unge og LGBT+ personer i Danmark og Sverige har oplevet negativ social kontrol og andre former for æresmotiveret vold. Litteraturen viser desuden, at LGBT+ personer udgør en særligt udsat gruppe i relation til æresmotiveret vold, der udøves i en religiøs kontekst og/eller i familier med høj grad af religiøsitet. Såkaldt omvendelsesterapi rettet mod LGBT+ personer kan desuden forekomme i både kristne og muslimske miljøer i Danmark og kan være forbundet med elementer af negativ social kontrol, om end dette fænomen kun ser ud til at vedrøre et lille mindretal.
- 5) at nogle udøvere af æresmotiveret vold henviser til religion som et led i deres (selv)legitimering af volden. Litteraturen fremhæver dog også, at henvisninger til religion eller ære ikke nødvendigvis er de vigtigste eller eneste faktorer bag udøvelsen. I stedet

kan mere almindelige kriminalitetsfremmende faktorer – som kriminogene omgivelser, antisocial historik og mangel på selvkontrol – være de dominerende årsager.

Et stort og solidt studie baseret på empiri fra overvejende muslimske lande dokumenterer en stærk statistisk sammenhæng mellem både hyppige moskébesøg og religiøs fundamentalisme og støtte til æresdrab, også efter kontrol for andre faktorer. Individuel religiøs praksis i form af bøn har derimod ikke signifikant betydning. Det er imidlertid uvist, i hvilket omfang disse resultater kan overføres til en dansk eller vestlig kontekst.

Manglen på solid empirisk viden indebærer, at der fortsat er betydelige videnshuller i relation til religions betydning for æresnormer og æresmotiveret vold i en dansk og skandinavisk kontekst.

Als Research vurderer, at der særligt er behov for mere viden om årsagerne til de dokumenterede sammenhænge mellem en høj grad af religiøsitet og æresnormer, herunder *indholdet* af den religiøsitet, der er forbundet hermed. Det er for eksempel uafklaret, hvilken rolle religiøs fundamentalisme og bestemte former for fælles religiøs praksis spiller i en dansk og europæisk kontekst.

Der mangler også viden om religions rolle i forbindelse med udøvernes motiver. Selvom enkelte studier viser, at henvisninger til religion og ære kan indgå i legitimeringen af æresmotiveret vold, er omfanget og betydningen heraf utilstrækkeligt belyst, ligesom samspillet mellem religion og andre kriminogene faktorer er underbelyst.

Endelig mangler der i en dansk sammenhæng viden om sammenhængen mellem religiøst frafald og risiko for at blive udsat for æresmotiveret vold. Forskning indikerer, at frafald i visse muslimske og andre religiøse miljøer kan være forbundet med betydelig risiko for udstødelse, sociale repressalier, negativ social kontrol og æresmotiveret vold. Yderligere forskning er dog nødvendig for at kunne fastslå den nærmere sammenhæng.

4 ÆRESMOTIVERET VOLD: VOLDSFORMER OG KONSEKVENSER

4.1 INDLEDNING

Dette kapitel opsummerer resultater fra den identificerede litteratur om æresmotiverede voldsformer og konsekvenser med særligt fokus på to hovedspørgsmål:

"Hvad kendetegner voldsformer i æresrelaterede konflikter?"

"Hvad er konsekvenserne for de udsatte, herunder psykiske, fysiske og sociale skader?"

Desuden fremhæves viden om motiver bag brug af æresmotiverede voldsformer, samt mønstre i proces og profiler på udsatte, i det omfang litteraturen muliggør dette.

En fremstilling af forskningsbaseret viden om voldsformer i æresrelaterede konflikter besværliggøres af, at forskningsfeltet er fragmentarisk, ufuldstændigt og relativt "umodent". Selvom antallet af videnskabelige udgivelser om æresmotiveret vold er steget i de seneste år, er de fleste studier fortsat kvalitative og baseret på relativt begrænsede interviewdata, mens større og mere solide studier er mindre udbredte.⁵ Der er desuden ikke forskningsmæssig konsensus om, hvordan æresmotiveret vold bør defineres og afgrænses, og forskningen rummer forskellige tilgange til kategorisering i relation til andre voldskategorier.⁶ I forhold til undersøgelsesspørgsmålet *"Hvad kendetegner voldsformer i æresrelaterede konflikter?"* er der kun identificeret ét overblikstudie, som systematisk og detaljeret har forsøgt at opstille en samlet oversigt over de forskellige manifestationer af æresmotiveret vold, der er dokumenteret i forskningen.⁷

På trods af forskningens relativt fragmentariske karakter er der bred forskningsmæssig konsensus om en række af de mere overordnede og særlige karakteristika ved netop æresmotiveret vold og kontrol. Det gælder ikke mindst det kollektive aspekt i udøvelsen (at der er flere gerningspersoner og/eller beviser på planlægning eller sammensværgelse) samt både mænds og kvinders rolle i at kontrollere andres adfærd og udføre sanktioner. Der er desuden bred enighed om, at æresmotiveret vold typisk finder sted i kollektivistisk orienterede miljøer med patriarkalske normer, som kommer til udtryk ved et stærkt alders- og kønshierarki.⁸ Der er også bred enighed om, at volden fra et kønsperspektiv typisk handler om kontrol over kvinders adfærd, udøves for at beskytte eller genoprette familiens eller fællesskabets ære og ofte mødes med accept eller forventning i familien eller fællesskabet. I relation til kønsaspektet er volden ofte forbundet med forestillinger om, at kollektivets ære er legemliggjort i kvinders kroppe.⁹

⁵ Estiarte & Pérez (2025).

⁶ Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019), Estiarte & Pérez (2025), Bhanbhro et al. (2016).

⁷ Estiarte & Pérez (2025).

⁸ Se f.eks. Estiarte & Pérez (2025), SIRI (2019), Aplin (2017), Idriss (2017), Begikhani et al. (2015) og Payton (2014).

⁹ Estiarte & Pérez (2025). En nærmere gennemgang af de særlige overordnede kendetegn ved æresmotiveret vold, der adskiller denne type vold fra ikke-æresmotiverede former for vold kan bl.a. findes i en række eksisterende reviews samt i et svensk studie fra 2015, se Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019), Bhanbhro et al. (2016), Mayeda & Vijaykumar (2016) og Sedem & Ferrer-Wreder (2015).

I den identificerede litteratur anvendes forskellige begreber om æresmotiveret vold på tværs af sprog og fagtraditioner. I Skandinavien anvendes begrebet *æresrelateret* eller *æresmotiveret vold* typisk i bred forstand. Æresmotiveret vold forbindes her ofte med en forholdsvis bred vifte af fænomener og adfærd, herunder med begreber som f.eks. *æresrelaterede konflikter* og *negativ social kontrol*. I den engelsksprogede forskningslitteratur findes der ikke direkte tilsvarende begreber. Her har der været en tendens til især at forbinde æresmotiveret vold med voldens mere ekstreme udtryksformer og konsekvenser, herunder særligt æresdrab.¹⁰ I nogle studier synes æresmotiveret vold dermed at være et begreb, som fortrinsvis bruges om meget grove former for æresmotiveret fysisk vold. Der findes dog også en del studier, der beskæftiger sig med en bredere vifte af æresmotiveret vold og undertrykkelse; disse anvender ofte begrebet *honour-based abuse* (HBA). I takt med et øget samfunds- og forskningsmæssigt fokus på psykisk vold og tvingende kontrol ("*coercive control*") i parforhold¹¹, ses der dog også i den engelsksprogede forskning begyndende opmærksomhed på kollektive og æresmotiverede former for psykisk vold og kontrol, selvom der ikke er skabt konsensus om et specifikt begreb herfor på engelsk.

Dette litteraturstudie tager afsæt i de nationale definitioner i Danmark, hvor æresmotiveret vold udgør en underkategori til vold i nære relationer. For at kunne besvare undersøgelsens spørgsmål om de æresmotiverede voldsformers karakteristika og konsekvenser, er den eksisterende litteratur blevet syntetiseret i en række overordnede kategorier. Disse kategorier afspejler – så vidt muligt – den typologi omkring forskellige voldsformer, der også anvendes i den bredere danske voldsforskning. Dette er gjort vel vidende, at den identificerede forskning i æresmotiveret vold ikke selv konsekvent anvender de samme begreber eller den samme typologi. Enkelte manifestationer af æresmotiveret vold er desuden behandlet i selvstændige afsnit, da de udgør skadelige praksisser, som ofte er forbundet med udøvelse af flere forskellige former for vold og dermed kan være svære at rubricere entydigt indenfor den almene voldsforsknings typologi.

Kapitlet baserer sig primært på internationale reviews og oversigtsstudier samt udvalgte empiriske studier, herunder også grå litteratur, der specifikt bidrager med perspektiver på de forskellige manifestationer og former for æresmotiveret vold samt deres konsekvenser. Da litteraturen om visse former for æresmotiveret vold er omfattende, er der alene medtaget studier, som bidrager med empirisk viden om den pågældende voldsforms *overordnede kendetegn og konsekvenser*, herunder med særlig vægt på danske og britiske studier.

Samlet set er der inkluderet 58 studier, herunder 7 internationale reviews. De øvrige studier er empiriske studier, som hovedsageligt er baseret på empiri fra Danmark og Storbritannien, og sekundært fra andre vestlige lande. Endelig er der inkluderet enkelte studier baseret på empiri fra ikke-vestlige lande. Disse er kun inddraget, når de bidrager med central empirisk viden eller perspektiver, der ikke er belyst i den øvrige litteratur. Empirien er altovervejende af kvalitativ karakter.

¹⁰ Bhanbhro et al. (2016), Hayes et al. (2016), Estiarte & Pérez (2025).

¹¹ Om "*coercive control*" (tvangskontrol), se Stark (2007) og Stark & Hester (2019). Begrebet har vundet betydeligt indpas i den internationale voldsforskning, og i Storbritannien er "*coercive control*" gjort strafbart ved lov. Starks forskning fokuserer primært på mænds udøvelse af tvangskontrol over for kvinder i parforhold, og kobler ikke begrebet direkte til æresmotiveret vold. Ikke desto mindre har den bidraget til at styrke opmærksomheden på og forståelsen af en række af de kontroldynamikker, der kendetegner psykisk vold og negativ social kontrol.

Anvendte studier:	58
Centrale studier:	<p>Estiarte & Pérez (2025). <i>La violencia contra las mujeres por causa de honor y sus diversas manifestaciones: ¿qué nos dice la literatura científica?</i> (review)</p> <p>Bhanbhro et al. (2016). <i>Honour based violence as a global health problem: a critical review of literature.</i> (review)</p> <p>Mayeda & Vijaykumar (2016). <i>A Review of the Literature on Honor-Based Violence.</i> (review)</p> <p>Bhatia et al. (2024). <i>Honor, violence, and children: A systematic scoping review of global evidence.</i> (review)</p>
Geografisk spredning (empirisk):	Internationale reviews (7), samt en række studier primært baseret på empiri fra Danmark (15) og Storbritannien (16), sekundært fra Sverige (4), USA (4), Norge (2), Australien (2) og New Zealand (1). Desuden enkelte studier baseret på empiri fra ikke-vestlige lande og regioner (4).

4.2 "HVAD KENDETEGNER ÆRESMOTIVEREDE VOLDSFORMER?"

I kraft af manglen på forskningsmæssig konsensus om typologiseringen af æresmotiveret vold fremtræder der forskellige tilgange hertil i den identificerede litteratur. Ud fra den nyere internationale forskningslitteratur opstiller Estiarte og Pérez i det seneste review fra 2025¹² en oversigt over de manifestationer af æresmotiveret vold, de finder dokumenteret i litteraturen:

- 1) Psykisk vold
- 2) Reproduktiv tvang
- 3) Kvindelig kønslæstelse (FGM)
- 4) Tvangsægteskab (herunder børneægteskab)
- 5) Brystudglatning
- 6) Æresdrab
- 7) Æresselv mord
- 8) Seksuel vold
- 9) Ikke-dødelig fysisk vold

En delvist sammenlignelig oversigt findes i Bhanbhro et al.'s review fra 2016, som fremhæver, at den internationale forskningslitteratur dokumenterer æresmotiveret vold af både fysisk, psykisk, seksuel, økonomisk, stalkingmæssig og tvangskontrolrelateret karakter. Reviewet fremhæver desuden mere specifikke æresmotiverede voldsudtryk, som f.eks. "tvangselvmord", "tvangsabort" og "tvangsægteskaber".¹³

SIRIs videnskortlægning af æresrelaterede konflikter fra 2019 med fokus på skandinavisk og udvalgt grå litteratur fremhæver følgende former for vold og kollektive sanktionerings-

¹² Estiarte & Pérez (2025).

¹³ Bhanbhro et al. (2016).

strategier: Fysisk, psykisk, seksuel og økonomisk vold, negativ social kontrol, isolation, genopdragelsesrejser, dumping, kvindelig kønslemlæstelse og æresdrab.¹⁴

I 2024 blev der desuden udgivet et systematisk review af forskningen i æresmotiveret vold mod børn. Studiet peger blandt andet på følgende former for effekter af æresmotiveret vold mod børn: Vold, afvisning og kontrol, mord eller æresdrab, tvangsægteskaber og tidlige ægteskaber, kvindelig kønslemlæstelse, bandemedlemskab, mødomstjek og mødomsrekonstruktioner, sexarbejde og selvmord.¹⁵

De nævnte oversigter over manifestationer af æresmotiveret vold matcher kun delvist den typologisering, der anvendes i den almene voldsforskning, hvor man i Danmark typisk skelner mellem syv voldsformer: Fysisk, psykisk, seksuel, materiel, digital og økonomisk vold samt stalking.

Æresmotiverede voldsmanifestationer udgør desuden ofte sammensatte kontrolmekanismer, der involverer flere voldsformer på én gang. Et tvangsægteskab kan f.eks. være forbundet med både fysiske, psykiske, seksuelle og økonomiske former for vold. Langt de fleste manifestationer af æresmotiveret vold er desuden indbyrdes forbundne, hvorfor volden ifølge det seneste review snarere bør forstås som et kompleks af handlinger og kontrolmekanismer frem for som enkeltstående begivenheder.¹⁶ Der findes ikke solide tal for hvor mange former for æresmotiveret vold, den enkelte udsatte typisk udsættes for. Et britisk studie af 160 sager om æresmotiveret vold viser dog f.eks., at 92 % af de udsatte har været udsat for psykisk vold og tvangskontrol; 79 % har været udsat for fysisk vold; 68 % er blevet truet på deres eget liv eller deres børns liv; 49 % har været udsat for økonomisk vold; 38 % har været udsat for tvangsægteskab; 36 % har været udsat for seksuel vold, og 27 % har været udsat for digital vold.¹⁷

Nedenfor præsenteres en samlet oversigt over de manifestationer af æresmotiveret vold, der er dokumenteret i den inkluderede litteratur. Manifestationerne er kategoriseret under de 7 alment anvendte voldsformer samt i en række supplerende afsnit om specifikke manifestationer:

De 7 voldsformer:

- 1) Æresmotiveret psykisk vold (herunder negativ social kontrol)**
- 2) Æresmotiveret fysisk vold**
- 3) Æresmotiveret seksuel vold**
- 4) Æresmotiveret økonomisk vold**
- 5) Æresmotiveret digital vold**
- 6) Æresmotiveret materiel vold**
- 7) Æresmotiveret stalking**

Andre manifestationer / skadelige praksisser, som ikke er kategoriseret under de almene voldsformer:

¹⁴ Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019).

¹⁵ Bhatia et al. (2024).

¹⁶ Estiarte & Pérez (2025).

¹⁷ Ridley et al. (2023).

- **Æresdrab**
- **Kvindelig kønslemlæstelse (FGM)**
- **Tvangsægteskaber og fastholdelse**
- **Genopdragelsesrejser og dumping**
- **Andre manifestationer af æresmotiveret vold**

De ovenstående voldsformer og de øvrige manifestationer af æresmotiveret vold uddybes nedenfor med udgangspunkt i den identificerede litteratur.

4.2.1 ÆRESMOTIVERET PSYKISK VOLD, HERUNDER NEGATIV SOCIAL KONTROL

Æresmotiveret psykisk vold omfatter en bred vifte af kontrollerende og tvingende adfærd, herunder social kontrol, tvang, trusler, isolation, frihedsbegrænsning og manipulation samt gentagen nedgørelse eller ydmygelse. Kategorien svarer dermed til den almene voldsforsknings forståelse af psykisk vold blot med den forskel, at den er forbundet med et æresrelateret motiv og typisk har flere udøvere (det kollektive element).

Ifølge det seneste review af forskningen i æresmotiveret vold er psykisk vold og sociale kontrolmekanismer gennemgående i langt de fleste tilfælde af æresmotiveret vold og fungerer som *en grundlæggende struktur, der går på tværs af de øvrige voldsformer*. Ligeledes udgør den psykiske vold og de æresmotiverede kontrolmekanismer, der indgår heri, en fast bestanddel i både voldens præventive og repressive funktion.¹⁸

Som følge heraf korrelerer det følelsesmæssige eller psykiske pres på den udsatte også med andre manifestationer af æresmotiveret vold. Flere forskere påpeger, at det kan være vanskeligt at skelne mellem sociale kontrolmekanismer og individers frivillige accept af traditionelle kønsroller eller æresnormer, da kontrollen i sig selv bidrager til, at individer handler i overensstemmelse med forventede normer og roller. Herved fastholdes traditioner, værdier, uligheder og voldsformer, der kan være indlejret i de kønsroller og æresnormer, man forventes at leve op til.¹⁹

En stor del af den litteratur, der er identificeret i nærværende litteraturstudie, fremhæver også forskellige aspekter af psykisk vold og sociale kontrolmekanismer som et gennemgående kendetegn ved æresmotiveret vold, hvilket understøtter konklusionerne i reviewet fra 2025.²⁰

I dansk og norsk forskningslitteratur – og særligt i den grå litteratur – anvendes begrebet **negativ social kontrol** om kollektivt udøvede kontrolmekanismer i form af f.eks. overvågning, pres, trusler eller tvang, der er *negative* i den forstand, at de overtræder den udsattes rettigheder og/eller er skadelige for det psykiske helbred.²¹

I det seneste internationale review af forskningen i æresmotiveret vold indgår "kontrolmekanismer" i kategorien psykisk vold²², hvorfor negativ social kontrol tilsvarende er inkluderet

¹⁸ Om voldens præventive og repressive funktion, se afsnit 4.2.13

¹⁹ Estiarte & Pérez (2025). Se også Mayeda et al. (2019).

²⁰ Se f.eks. Aplin (2017), Bates (2020), Bhanbhro et al. (2016), Bhatia et al. (2024), Cowburn et al. (2015), Dickson (2014), Idriss (2017), Idriss (2021), Khan et al. (2018), Mayeda & Vijaykumar (2016), Mayeda et al. (2019), Ridley et al. (2023), Sedem & Ferrer-Wreder (2015).

²¹ Se f.eks. Friberg & Bjørnset (2019), Følner et al. (2018a), Jensen et al. (2018), Loua (2023).

²² Estiarte & Pérez (2025).

i afsnittet om psykisk vold i nærværende litteraturstudie. En sådan forståelse ligger desuden på linje med den danske lovgivnings forståelse, hvor negativ social kontrol siden 2021 har været omfattet af straffelovens §243 om psykisk vold. Det skal dog bemærkes, at både psykisk vold og negativ social kontrol kan have forskellige alvorsgrader, og at begreberne forskningsmæssigt anvendes om både strafbar og ikke-strafbar adfærd.

4.2.2 ÆRESMOTIVERET FYSISK VOLD

Inden for den bredere voldsforskning anvendes begrebet *fysisk vold* om et bredt spektrum af voldelig adfærd, der spænder fra mindre skadelige handlinger (f.eks. lussinger og skub), over mere smertefulde og skadelige grader af fysisk vold (f.eks. slag og spark), til meget alvorlige og "irreversible" handlinger, som fysisk tortur, syreangreb, brandsår og drab. Hertil kommer f.eks. indespærring, fastholdelse, isolation, samt begrænsninger i basale behov som mad og søvn.

Forskningen i æresmotiveret vold dokumenterer på lignende vis et bredt spektrum af fysisk voldsudøvelse med æresmotiv.²³ Desuden fremhæves en række fysiske voldsudtryk, der synes at være specifikke for det æresrelaterede område. Det gælder for eksempel fænomener som æresdrab, kvindelig kønslemlæstelse og brystudglatning.²⁴ I flere eksisterende reviews behandles disse fænomener som selvstændige manifestationer af æresmotiveret vold frem for som underkategorier af fysisk eller seksuel vold.

I nyere forskningslitteratur behandles æresmotiveret fysisk vold typisk som et element, der optræder i kombination med psykisk vold og kontrol, tvangsægteskab, selvmord under tvang, samt reproduktiv og seksuel vold.²⁵ Dette forhold indikerer, at æresmotiveret fysisk vold oftest optræder i sammenhæng med andre former for æresmotiveret vold og kontrol.

Æresmotiveret fysisk vold anvendes ofte som middel til at tvinge den udsatte til at overholde patriarkalske eller æresrelaterede normer. Der ses desuden ofte flere udøvere eller et støttende og socialt accepterende publikum omkring volden.²⁶ Herved adskiller æresmotiveret fysisk vold sig fra generel fysisk partnervold eller "vold i hjemmet".

4.2.3 ÆRESMOTIVERET SEKSUEL VOLD OG REPRODUKTIV VOLD

Inden for den bredere voldsforskning bruges begrebet seksuel eller seksualiseret vold som en bred betegnelse for uønskede seksuelle handlinger af fysisk, verbal eller digital karakter. Fysiske seksuelle voldshandlinger spænder fra uønskede berøringer til fuldbyrdet voldtægt og kan f.eks. omfatte berøring mod ens vilje, pres eller tvang til seksuel aktivitet samt seksuel udnyttelse i situationer uden mulighed for samtykke. Verbale seksuelle voldshandlinger kan bestå af gentagen brug af nedværdigende seksualiserende betegnelser (f.eks. "luder"). Digitale

²³ Se f.eks. Aplin (2017), Bates (2020), Bhanbhro et al. (2016), Bhatia et al. (2024), Mayeda & Vijaykumar (2016), Friberg & Bjørnset (2019), Idriss (2021), Khan et al. (2018), Ridley et al. (2023) og Sedem & Ferrer-Wreder (2015).

²⁴ Se f.eks. Estiarte & Pérez (2025), SIRI (2019), Bhanbhro et al. (2016), Mayeda & Vijaykumar (2016).

²⁵ Estiarte & Pérez (2025).

²⁶ Estiarte & Pérez (2025), Bhanbhro et al. (2016), Idriss (2017), Idriss (2021), Bhatia et al. (2024), Ridley (2023), Friberg & Bjørnset (2019), Mayeda & Vijaykumar (2016), Mayeda et al. (2019).

seksuelle voldshandlinger kan f.eks. omfatte afpresning til at sende nøgenbilleder eller trusler om videregivelse af sådant materiale mod ens vilje ("sextortion").²⁷

Forskningen i æresmotiveret vold dokumenterer tilsvarende et bredt spektrum af æresmotiveret seksuel vold. Det gælder især seksuel vold relateret til forestillinger om mødommen, herunder tvungne "mødomstjek", tvungne "mødomsrekonstruktioner", gentagne verbale seksualiserede voldshandlinger mod kvinder, der anses for at have mistet deres mødom, samt seksuelle overgreb begået som led i forsøg på at "bevise" en kvindes dyd. Hertil kommer seksuelle overgreb begået uden for ægteskab, hvor familie og/eller omgangskreds er medvidende, men undlader at gribe ind, forsøger at skjule overgrebene, bebrejder den udsatte (victimblaming) eller lægger pres for at sikre tavshed og undgå tab af ære.²⁸

Et andet eksempel er seksuelle overgreb i ægteskabet begrundet i religiøse normer om, at en kvinde ikke må sige nej til sex med sin ægtefælle.²⁹ Der findes også eksempler på kvinder, der er blevet voldtaget af deres mænd efter ophævelse af det borgerlige ægteskab, men mens de stadig er fastholdt i en *nikah* (et islamisk ægteskab).³⁰ Endelig kan seksuelle overgreb føre til tidlige ægteskaber eller tvangsægteskaber, da ægteskab med gerningsmanden i nogle kulturelle miljøer anses som en måde at "genoprette" familiens ære på.³¹

Den identificerede litteratur dokumenterer primært æresmotiveret seksuel vold mod voksne kvinder. Der er dog også litteratur, som dokumenterer æresmotiveret seksuel vold mod mænd, LGBT+ personer og børn.³²

Et eksempel på æresmotiveret seksuel vold er **reproduktiv vold eller reproduktiv tvang**, som omfatter tvang til graviditet eller abort. Fænomenet kan også hænge tæt sammen med præference for sønner, ligesom det kan være forbundet med tvungne "mødomstjek" som led i bredere kontrol med kvindens seksualitet.

I miljøer med stærke æresnormer er kvinders manglende autonomi over egen krop en grundlæggende del af de sociale strukturer. Ifølge det seneste review fra 2025 forklarer dette, hvorfor ære i nogle tilfælde handler om at fremme graviditet (tvang til at fortsætte uønskede graviditeter, sabotage af prævention) og i andre tilfælde handler om at forhindre graviditet (tvang til prævention eller tvang til abort). Begge former for reproduktiv tvang afspejler ønsket om at bevare familiens ære, sikre mandlige arvinger og fastholde kontrol over kvinder. Som følge heraf korrelerer det følelsesmæssige eller psykiske pres på den udsatte også med andre manifestationer af æresmotiveret vold. Flere forskere påpeger, at det kan være vanskeligt at skelne mellem sociale kontrolmekanismer og individers frivillige accept af traditionelle kønsroller eller æresnormer, da kontrollen i sig selv bidrager til, at individer handler i overensstemmelse med forventede normer og roller. Herved fastholdes traditioner, værdier,

²⁷ Se f.eks. opsummering af begrebet seksualiseret vold (baseret på danske undersøgelser) hos Lev Uden Vold: <https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/seksualiseret-vold/>

²⁸ Se f.eks. Estiarte & Pérez (2025), Bhanbhro et al. (2016), Bhatia et al. (2024), Mayeda & Vijaykumar (2016), Mayeda et al. (2019), Danneskiold-Samsøe et al. (2011), Bates (2020), Cowburn et al. (2015), Dickson (2014).

²⁹ Se f.eks. Estiarte & Pérez (2025), Bhanbhro et al. (2016), Cowburn et al. (2015), Idriss (2021), Danneskiold-Samsøe et al. (2011). Om udbredelsen af den sidstnævnte norm i Danmark, se Følner et al. (2019).

³⁰ Liversage & Pedersen (2020).

³¹ Estiarte & Pérez (2025).

³² I relation til børn, se Bhatia et al. (2024). I relation til mænd se f.eks. Widanaralalage et al. (2024) og Idriss (2021). I relation til LGBT+ personer se f.eks. Følner et al. (2015) og Følner (2022).

uligheder og voldsformer, der kan være indlejret i de kønsroller og æresnormer, man forventes at leve op til.³³

Nogle studier kategoriserer reproduktiv tvang som en selvstændig æresmotiveret voldsform, mens andre betragter det som en form for æresmotiveret seksuel vold. Det samme gælder kvindelig kønslemlæstelse (FGM) og brystudglatning, der i dette litteraturstudie behandles i selvstændige afsnit (4.2.11 og 4.2.12).

4.2.4 ÆRESMOTIVERET ØKONOMISK VOLD

Økonomisk vold er en form for vold, hvor en person udnyttes økonomisk eller fratages kontrol over sin egen økonomi. Økonomisk vold anvendes som kontrolredskab i nære relationer og kan bl.a. indebære fratagelse af adgang til egne penge, misbrug af identifikationsmidler eller konti, tvang til gældsoptagelse samt nægtelse af mulighed for selv at tjene penge eller arbejde.³⁴

Flere af de inkluderede studier fremhæver økonomisk vold som én blandt flere former for æresmotiveret vold,³⁵ mens andre betragter f.eks. tvungen økonomisk afhængighed og arveretlig ulighed som æresmotiverede former for psykisk vold.³⁶ På tværs af studierne er der dog konsensus om at fremhæve økonomiske aspekter af æresmotiveret vold uanset hvilken voldsform disse aspekter primært forbindes til.

I en dansk kontekst peger kvalitative studier på, at æresmotiveret økonomisk vold ofte indgår som en del af et bredere kontrol- og sanktionsregime, hvor økonomi bruges til at begrænse handlemuligheder og fastholde traditionelle køns- og æresnormer. Den kan komme til udtryk ved, at kvinder gennem negativ social kontrol, pres, trusler eller fysisk vold fratages adgang til egne midler, nægtes mulighed for at tjene penge, forhindres i at arbejde eller får begrænset deres valg af beskæftigelse og arbejdssted.³⁷ Formålet med udøvelsen kan være at understøtte forventninger om kvinden som hjemmegående, at begrænse kontakt og socialt liv uden for familien/ægteskabet eller at forhindre, at hun arbejder sammen med personer af det modsatte køn. Der findes desuden eksempler på, at flere personer er involverede i den økonomiske voldsudøvelse, herunder ikke kun ægtefæller, men også svigerfamilier, sønner og andre i nærmiljøet.³⁸

Endelig peger studier på, at økonomisk vold kan spille en rolle i fastholdelsen af muslimske kvinder i religiøse ægteskaber, herunder gennem økonomisk afhængighed eller krav om tilbagebetaling af brudepris (se kapitel 5).³⁹

³³ Estiarte & Pérez (2025). Om reproduktiv tvang se også Liversage & Pedersen (2020), Aplin (2017).

³⁴ Se f.eks. definition hos Lev Uden Vold: <https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/okonomisk-vold/>

³⁵ Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019), Bhanbhro et al. (2016), Aplin (2017), Bates (2020), Mayeda et al. (2019), Friberg & Bjørnset (2019), Idriss (2021), Ridley et al. (2023).

³⁶ Estiarte & Pérez (2025).

³⁷ Liversage & Pedersen (2020), Følner & Kristensen (2020).

³⁸ Følner & Kristensen (2020).

³⁹ Liversage & Pedersen (2020).

4.2.5 ÆRESMOTIVERET DIGITAL VOLD

Digital vold kan betragtes som en digital form for psykisk vold og kan også have karakter af digital stalking eller seksuel vold. Det er dermed en voldsform, der primært adskiller sig fra andre ved at foregå online.⁴⁰

Flere engelsksprogede studier fremhæver eksempler på æresmotiveret digital vold og negativ social kontrol, herunder online overvågning og monitorering af digitale kommunikationsmidler som telefoner og sociale medier, online shaming samt forbud mod eller begrænsning af adgang til sociale medier.⁴¹ Et britisk review fremhæver, at både kvinder i miljøer med stærke æresnormer og kvinder med usikker eller midlertidig opholdstilladelse er i forhøjet risiko for at blive udsat for digital vold. I miljøer med æresnormer kan digital teknologi f.eks. anvendes til at true med udskamning af en partner, der ønsker at forlade et forhold, gennem deling af seksuelt eller intimt indhold. Sådant deling kan også øge risikoen for, at man bliver udsat for andre former for æresmotiveret vold. Tilsvarende kan kvinder, hvis opholdsgrundlag afhænger af deres forhold til andre, tvinges til lydighed gennem digitale former for vold som f.eks. (trusler om) manglende visumfornyelse eller sletning af online dokumenter med betydning for opholdstilladelse.⁴²

I en dansk kontekst peger flere undersøgelser på unges oplevelser med familiemedlemmer, der gentagne gange - og mod de unges vilje - har tjekket mobiltelefoner, computere og/eller mails for at kontrollere adfærd. Der er ligeledes dokumenteret, at nogle unge selv udøver digital vold ved at kontrollere søskendes eller andre familiemedlemmers digitale enheder.⁴³

Den forskningsmæssige afdækning af æresmotiveret digital vold er fortsat begrænset. I forbindelse med dette litteraturstudie er der således ikke identificeret studier med specifikt fokus på digitale former for æresmotiveret vold. I stedet fremgår fænomenet primært indirekte, f.eks. gennem korte omtaler, enkeltstående cases i kvalitative studier og enkelte spørgsmål i bredere kvantitative undersøgelser.

4.2.6 ÆRESMOTIVERET MATERIEL VOLD

Materiel vold er rettet mod en persons private ejendele og har ofte til formål at true eller skræmme den udsatte eller tvinge vedkommende til handlinger, som ellers ikke ville blive udført.⁴⁴ I den inkluderede litteratur om æresmotiveret vold anvendes begrebet materiel vold ikke eksplicit, men der forekommer enkelte konkrete eksempler i casebeskrivelser. Det gælder f.eks. ødelæggelse eller konfiskation af den udsattes telefon, iturivning af pas, afspærring af døren til den udsattes værelse eller nedbrænding af den udsattes hus som led i æresmotiveret vold.⁴⁵

Fælles for eksemplerne er, at volden udøves med henblik på at begrænse den udsattes handlemuligheder (f.eks. i forhold til brug af telefon, brug af eget værelse og adgang til at kunne rejse). Hermed fremstår æresmotiveret materiel vold som et element i et bredere mønster af

⁴⁰ Se Lev Uden Vold: <https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/digital-vold/>

⁴¹ Aplin (2017), Mayeda & Vijaykumar (2016), Mayeda et al. (2019) og Ridley et al. (2023).

⁴² Brookfield et al. (2024).

⁴³ Følner et al. (2018a), Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017).

⁴⁴ Se Lev Uden Vold: <https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/materiel-vold/>

⁴⁵ Eksemplerne nævnes i henholdsvis Aplin (2017), Danneskiold-Samsøe et al. (2011), Følner et al. (2018a) og Idriss (2017).

psykisk vold og negativ social kontrol, der udøves for at begrænse den udsattes autonomi og isolere vedkommende fra omverdenen.

4.2.7 ÆRESMOTIVERET STALKING

Stalking er en form for psykisk vold, hvor den udsatte gentagne gange udsættes for hændelser, der krænker eller forstyrrer vedkommendes liv. Det kan ske gennem forfølgelse, overvågning, gentagne opkald og beskeder samt chikane, hærværk og rygtespredning.⁴⁶

I den identificerede litteratur om æresmotiveret vold beskrives den adfærd, der kendetegner stalking (herunder forfølgelse, overvågning, chikane og rygtespredning mv.) typisk som en integreret del af den æresmotiverede psykiske vold og negative sociale kontrolls forskellige udtryksformer.⁴⁷ Begrebet æresmotiveret stalking fremgår således ikke specifikt i den identificerede litteratur, idet stalking dog er nævnt som ét blandt flere dokumenterede udtryk for æresmotiveret vold i flere reviews.⁴⁸

ANDRE MANIFESTATIONER AF ÆRESMOTIVERET VOLD

Ud over de syv voldsformer, der udgør denne rapports analytiske ramme, peger forskningslitteraturen på en række specifikke manifestationer af æresmotiveret vold, der alle knytter sig til æresnormer og bruges til at sanktionere eller regulere individers adfærd, men ikke umiddelbart lader sig indplacere entydigt indenfor den gængse voldstypologis former.

Nedenfor gennemgås disse manifestationer under overskrifterne "æresdrab", "kvindelig kønslemlæstelse (FGM)" og "Andre manifestationer af æresmotiveret vold", herunder fremtvungne selvmord og "æresselvord" samt brystudglatning.

Også *tvangsægteskaber og fastholdelse samt genopdragelsesrejser og dumping* kan betragtes som eksempler på specifikke manifestationer af æresmotiveret vold. Disse er behandlet selvstændigt i henholdsvis kapitel 5 og 6.

4.2.8 ÆRESDRAB

En del af litteraturen fokuserer specifikt på den mest ekstreme form for æresmotiveret fysisk vold: æresdrab. Æresdrab betegner bevidste drab på personer – typisk kvinder – som anses for at have vanæret familien. Gerningspersonerne retfærdiggør handlingen med, at den udsattes opførsel har bragt skam over familien, og at vedkommendes død er den eneste måde at genetablere æren på.⁴⁹

Som relevante baggrundsfaktorer peger forskningen både på sociale og ideologiske faktorer: Social accept, kønsulighed, hyppighed af moskébesøg, religiøs fundamentalisme, lav uddannelse, landdistriktsliv og spændinger mellem modernitet og tradition. Hertil kommer

⁴⁶ Se Lev Uden Vold: <https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/stalking/>

⁴⁷ Se f.eks. Estiarte & Pérez (2025), Aplin (2017), Bates (2020) og Dickson (2014).

⁴⁸ Bhanbhro et al. (2016), Estiarte & Pérez (2025).

⁴⁹ Se f.eks. Estiarte & Pérez (2025), Bhanbhro et al. (2016), Mayeda & Vijaykumar (2016).

institutionelle faktorer som f.eks. et svagt retsvæsen i de områder, hvor æresdrab særligt praktiseres.⁵⁰

4.2.9 KVINDELIG KØNSLEMLÆSTELSE (FGM)

Nogle former for æresmotiveret seksuel vold rammer udelukkende kvinder. Det gælder f.eks. kvindelig kønslemlæstelse / kvindelig omskæring (FGM).

Kvindelig omskæring indebærer fjernelse eller skade på kvindelige kønsorganer af ikke-medicinske årsager. Indgrebene udføres som regel på piger fra spædbarnsalderen og op til 15-årsalderen og sker ofte uden deres informerede samtykke. FGM har ingen sundhedsmæssige fordele og indebærer betydelige helbredsrisici. Kvindelig omskæring praktiseres primært i Afrika, Mellemøsten og dele af Asien, men forekommer også i Europa, særligt i migrantmiljøer fra lande, hvor praksissen er udbredt. Studier indikerer, at kvindelig omskæring primært udøves for at opretholde kontrol over kvinders seksualitet, herunder bevare kvinders jomfruelighed og forhindre promiskuitet, førægteskabelige forhold (og dermed usikkerhed om faderskab), onani og seksuelt begær. Som ved andre former for æresmotiveret vold betoner forskningen, at kvindelig kønslemlæstelse bør forstås som en del af et større kompleks af vold mod kvinder og piger frem for som en isoleret praksis.⁵¹

4.2.10 ANDRE MANIFESTATIONER AF ÆRESMOTIVERET VOLD

Fremtvunget selvmord og "æresselvmord"

I den identificerede forskningslitteratur fremhæves både fremtvunget selvmord og "æresselvmord" som manifestationer af æresmotiveret vold.

Fremtvunget selvmord ("forced suicide") anvendes om situationer, hvor en kvinde presses til at tage sit eget liv for at familien kan "redde sin ære" og samtidig undgå anklager om drab. Fremtvunget selvmord ligger juridisk tæt på medvirken til mord, og grænsen til egentlige æresdrab kan være så flydende, at nogle forskere kategoriserer fænomenet som sådant.⁵² Desuden kan der være æresdrab, der bliver skjult eller forklædt som "uheld" eller "selvmord". Et svensk studie peger f.eks. konkret på flere sager om unge kvinder i Sverige, der har "begået selvmord" under mærkværdige omstændigheder, f.eks. ved at være "faldet ned fra en altan".⁵³

"Æresselvmord" ("honor suicide") anvendes i dele af litteraturen om selvmord, der fremstår "frivillige", men hvor ofret har været udsat for et stærkt socialt og familiært pres, hvilket rejser tvivl om graden af frivillighed. Et studie indikerer f.eks., at unge migrantkvinders selvmordstanker i Europa hænger sammen med familiært pres for at fastholde traditionelle værdier, mens et andet beskriver "æresselvmord" som en flugt fra tab af ære, skam og patriarkalsk undertrykkelse.⁵⁴ Andre studier viser, at kvinders selvmordsforsøg ofte sker efter beskyldninger om brud på "ærbarhedsreglerne".⁵⁵

⁵⁰ Estiarte & Pérez (2025).

⁵¹ Estiarte & Pérez (2025). Se også Bhatia et al. (2024), Dickson (2014), Idriss (2017), Ridley et al. (2023).

⁵² Estiarte & Pérez (2025), Gorar (2022).

⁵³ Belfrage et al. (2012). Se også Aplin (2017) og Sedem & Ferrer-Wreder (2015).

⁵⁴ Gunasinghe et al. (2019), Keyvanara et al. (2020).

⁵⁵ Estiarte & Pérez (2025).

Både fremtvungne selvmord og "æresselvord" er forbundet med alvorlig psykisk vold og negativ social kontrol. Fænomenernes fatale konsekvenser gør det oplagt også at betragte dem som fysisk vold – og for fremtvungne selvmord potentielt som en form for æresdrab. Samtidig kan det i praksis være svært at skelne mellem "æresselvord", fremtvungne selvmord og æresdrab, når omstændighederne omkring et æresrelateret dødsfald er ukendte.

Brystudglatning

Brystudglatning er en praksis, hvor pigers brystudvikling forsøges hæmmet, typisk gennem gentagen og smertefuld bandagering eller anvendelse af opvarmede genstande – også kendt som *breast ironing*. Brystudglatning er en praksis, der typisk rammer piger i puberteten. Praksissen forekommer primært i enkelte vest- og centralafrikanske lande, navnlig Cameroun, men forekommer også i Nigeria, Togo, Tchad og Benin. Der er desuden dokumenteret tilfælde i Europa, i migrantmiljøer fra områder, hvor praksissen er udbredt.⁵⁶

Det seneste review fra 2025 fremhæver brystudglatning som en specifik manifestation af æresmotiveret vold.⁵⁷ Ligesom kvindelig omskæring har brystudglatning til formål at kontrollere kvinders krop og seksualitet og er forbundet med patriarkalske normer og æresforestillinger. Hvor kvindelig omskæring ofte begrundes med ønsket om at begrænse kvinders seksuelle lyst, har brystudglatning til hensigt at mindske mænds seksuelle interesse i kvindekroppen ved at hæmme brystudviklingen.⁵⁸

4.2.11 MOTIVMØNSTRE: VOLDENS PRÆVENTIVE OG REPRESSIVE FUNKTION

Æresmotiveret vold forstås som et samlet system, hvor forskellige voldsformer hænger sammen og ofte optræder samtidig. Der er sjældent én klar årsag og én konsekvens – i stedet er volden del af et spektrum af handlinger, der alle har til formål at regulere adfærd i overensstemmelse med æresnormer.⁵⁹ Mens vold i strafferetlig sammenhæng klassificeres ud fra skadegrad, kan det ifølge det seneste review af litteraturen om æresmotiveret vold være mere hensigtsmæssigt – set ud fra et forsknings- og forebyggelsesmæssigt perspektiv – at klassificere volden ud fra dens funktion i æresystemet. Der kan her skelnes mellem to grundfunktioner af æresmotiveret vold: **præventiv og repressiv**.

Den **præventive funktion** forsøger at kontrollere kvinders adfærd for at undgå vanærende handlinger. Det sker gennem overvågning, manipulation og trusler samt regler for f.eks. beklædning og adfærd, som udgør former for tvang eller kontrol. Et centralt kendetegn ved den præventive funktion er, at den ofte varetages og udøves af kvindelige familiemedlemmer. Den præventive vold fungerer som et socialt kontrolsystem, der er baseret på den udsattes frygt for at komme til skade, og den har til formål at socialisere kvinder til at rette ind efter bestemte normer.⁶⁰

Også andre studier fremhæver det præventive aspekt som et centralt kendetegn ved æresmotiveret vold. Studierne beskriver, at den præventive vold har til formål at forhindre

⁵⁶ Amahazion (2021). Der er ikke identificeret litteratur, der belyser fænomenets eventuelle forekomst i en dansk eller skandinavisk kontekst. Amahazion fremhæver dog, at brystudglatning potentielt forekommer i afrikanske diasporamiljøer i vestlige lande, og at der er indikationer på konkrete tilfælde i Storbritannien.

⁵⁷ Estiarte & Pérez (2025).

⁵⁸ Estiarte & Pérez (2025).

⁵⁹ Estiarte & Pérez (2025).

⁶⁰ Estiarte & Pérez (2025). Se også Mayeda et al. (2019).

overskridelse af gældende - ofte seksuelle - æresnormer. Det kan f.eks. være forventninger om særlig påklædning, begrænsning af kontakt med fremmede mænd eller krav om, at kvinder ledsages af et mandligt familiemedlem uden for hjemmet. For gifte kvinder kan der være forventninger om at tilsidesætte egne interesser, at udvise ubetinget støtte til sin mand og svigerfamilie, samt afholde sig fra at tage initiativ til skilsmisse. Den præventive funktion har desuden en kollektiv natur, som også kommer til udtryk i nærmiljøets brug af sladder og fremmedgørelse. Særligt sladder blandt ældre kvinder kan fungere som en yderligere form for overvågningsstruktur og social kontrol, der bidrager til at opretholde æresnormer.⁶¹

Den **repressive funktion** forsøger at genoprette tabt ære og genskabe fællesskabets status efter et reelt eller opfattet normbrud, der ses som vanærende. Ifølge reviewet fra 2025 rammer den repressive vold individet med det formål at beskytte gruppen. Gennem repressiv vold kan familien demonstrere, at den ikke er medskyldig i den vanærende handling, men overholder de sociale normer. Dermed fritages familien for skyld og skam og kan undgå fællesskabets sanktioner.⁶² I den repressive funktion vendes rollerne om: Den udsatte anses som den skyldige, mens udøverne opfatter sig selv som ofre for den skamfulde adfærd.⁶³ De udsatte bliver dermed ramt af kollektiv *victim blaming*.

Andre oversigtsstudier peger ligeledes på den repressive eller "genoprettende" funktion af volden som centralt kendetegn ved æresmotiveret vold. Den repressive vold relateres til et system af patriarkalske værdier og handlinger, der har til formål at genoprette familiens ære, typisk efter en kvinde eller pige har overskredet seksuelle normer.⁶⁴ Volden udøves i en kontekst, hvor kvinders kyskhed, familieloyalitet og social anseelse står centralt, og hvor vold derfor ses som et "nødvendigt" middel til at forsvare familiens omdømme.⁶⁵

Forskningen knytter typisk både den præventive og repressive funktion til kontrol med kvinders adfærd. Ikke desto mindre står det klart, at den æresmotiverede vold - i begge funktioner - også rammer mænd og børn, ligesom LGBT+ personer er en særligt udsat gruppe.⁶⁶ Ifølge reviewet fra 2025 har der i lande som Danmark, Norge, Sverige, Storbritannien og Holland været en tendens til at kategorisere æresmotiveret vold som en særlig form for vold mod kvinder. Denne kategorisering udfordres dog af den stigende evidens for, at også mænd og børn udsættes for æresmotiveret vold, og at kvinder ofte er såvel aktive som passive udøvere.⁶⁷

Kvindelige familiemedlemmer kan f.eks. som nævnt spille en central rolle i udøvelsen af den præventive vold, hvor sladder fungerer som overvågnings- og kontrolmekanisme. Der kan samtidig ligge et pres på kvinder til at udøve den præventive funktion af volden i familier, hvor kvinder ses som de primære ansvarlige for opdragelsen. Omvendt varetages og udøves den repressive funktion af volden som oftest af mandlige familiemedlemmer. Forventningen om repressiv vold - herunder forestillingen om voldens "nødvendighed" i tilfælde af normbrud - kan samtidig skabe et pres på de mandlige familiemedlemmer, som selv kan have karakter af negativ social kontrol. Flere studier peger dermed på den dobbeltrolle, især drenge og mænd kan have, som både udøvere og udsatte.⁶⁸ Blandt nogle mænd med indvandrerbaggrund i vestlige lande

⁶¹ Se f.eks. Bhanbhro et al. (2016), Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019), Mayeda & Vijaykumar (2016) og Sedem & Ferrer-Wreder (2015).

⁶² Estiarte & Perez (2025), Aplin (2017), Idriss (2017), Bhanbhro et al. (2016).

⁶³ Estiarte & Pérez (2025).

⁶⁴ Se f.eks. Bhanbhro et al. (2016), Mayeda & Vijaykumar (2016), Sedem & Ferrer-Wreder (2015).

⁶⁵ Ijzerman & Cohen (2011), s. 458.

⁶⁶ Se f.eks. Idriss (2021), Bates (2020), Bhatia et al. (2016), Dickson (2014), Følner & Hendriksen (2023), Følner (2022) og Følner et al. (2015).

⁶⁷ Estiarte & Perez (2025). Som beskrevet indledningsvis kategoriserer MÆRK æresmotiveret vold under vold i nære relationer.

⁶⁸ Se f.eks. Schlytter & Rexvid (2017), Følner & Hendriksen (2023), Bredal (2011).

kan den repressive vold desuden fungere som et middel til at genoprette maskulin dominans. Æresrelaterede normsystemer kan dermed tilbyde strukturer og regler, der muliggør genvinding af oplevet tab af maskulin kontrol og genoprettelse af mænds patriarkalske status inden for familiens eller nærmiljøets rammer.⁶⁹

4.3 "HVAD ER KONSEKVENSERNE FOR DE UDSATTE?"

I dette litteraturstudie er der kun identificeret en begrænset mængde forskning, der specifikt belyser konsekvenser af æresmotiveret vold.

Da personer udsat for æresmotiveret vold kan opleve alle de voldsformer, der indgår i den almene voldstypologi, må de konsekvenser, der er dokumenteret i den generelle voldsforskning også gøre sig gældende for udsatte for æresmotiveret vold. En samlet vurdering af den æresmotiverede volds konsekvenser ville derfor også ideelt set inddrage nøgleresultater fra den bredere og mere solide forskningslitteratur, der belyser konsekvenser for voldsudsatte mere bredt. Det ligger imidlertid uden for dette litteraturstudies rammer at give en samlet oversigt over de konsekvenser, der er dokumenteret i den bredere voldsforskning. I stedet fokuserer dette afsnit alene på de vigtigste resultater af den identificerede litteratur, der specifikt belyser konsekvenser af æresmotiveret vold.

Den identificerede forskning, der specifikt belyser konsekvenser af æresmotiveret vold, peger overordnet på de samme resultater, som SIRIs videnskortlægning fra 2019. Her konkluderes det, at mistriksel som følge af æresmotiveret vold og kontrol kan komme til udtryk som lavt selvværd, følelser af desperation og hjælpeløshed, depression, angst, selvskade, flugt hjemmefra, selvmordstanker eller selvmord. Desuden fremhæves det, at flere undersøgelser finder en tydelig sammenhæng mellem psykisk mistriksel og negativ social kontrol i form af overvågning, trusler og vold.⁷⁰

Hertil kommer dokumenterede konsekvenser som fysiske skader og lemlæstelse samt obstetriske og gynækologiske komplikationer (for kvindelige voldsudsatte).⁷¹

Siden videnskortlægningen i 2019 er der udgivet tre studier, som belyser konsekvenserne af æresmotiveret vold specifikt blandt unge på REDs specialiserede krisecentre og blandt unge, der har modtaget REDs strukturerede samtaleforløb.

Det første af studierne er baseret på data fra psykolog Inge Louas psykologiske screeninger af unge kvindelige voldsudsatte på RED Safehouse, der er et specialiseret safehouse for personer udsat for æresmotiveret vold.⁷² Studiet viser, at den æresmotiverede vold har haft meget alvorlige konsekvenser for de unges mentale sundhed. Der ses bl.a. en meget høj forekomst af PTSD og kompleks PTSD samt alvorlige symptomer på depression og angst. Desuden viser korrelationer, at negativ social kontrol kan spille en vigtig rolle i relation til udviklingen af PTSD. Studiet dokumenterer sammenhænge mellem risiko for PTSD, depression og angst og oplevelser med negativ social kontrol i form af sociale restriktioner og alvorlige trusler samt æresmotiveret vold. Samtidig peger studiet på sammenhænge mellem de nævnte former for

⁶⁹ Se f.eks. Bhanbhro et al. (2016), Mayeda & Vijaykumar (2016), Sedem & Ferrer-Wreder (2015).

⁷⁰ Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019). SIRIs review henviser bl.a. til Bhanbhro et al (2016), Khan et al. (2018), Gill & Harvey (2017), Følner et al. (2018a) og Friberg & Bjørnset (2019).

⁷¹ Bhanbhro et al. (2016).

⁷² Bech-Hansen et al (2024). Se også Loua (2023).

psykisk mistriksel og konkrete oplevelser med pres til at gifte sig mod sin vilje, tvangsægteskab og genopdragelsesrejser. På trods af et begrænset datagrundlag er studiet foreløbigt det mest dybdegående danske studie af de mentale helbredssekvenser ved æresmotiveret vold.

Et andet nyere studie har gennemført trivselsmålinger blandt beboerne på RED+, et krisecenter for unge LGBT+ personer i æresrelaterede konflikter.⁷³ Målingerne er baseret på begrænset antal observationer og bør derfor læses med forbehold herfor. Resultaterne peger på, at de fleste beboere er i meget alvorlig mistriksel ved indskrivning på krisecentret. Et mindre godt eller decideret dårligt selvoplevet helbred er cirka fire gange mere udbredt blandt nyindskrevne på RED+ sammenlignet med en national referencegruppe af unge i Danmark. Endelig er andelen af svært ensomme omkring dobbelt så høj blandt beboerne på RED+ sammenlignet med en national referencegruppe af LGBT+ personer i Danmark og omkring tre gange så høj, som blandt en national referencegruppe af danske unge generelt.

Tilsvarende tegn på udbredt mistriksel ses i de trivselsmålinger, der er foretaget blandt unge i æresrelaterede konflikter, som er startet i et struktureret samtaleforløb hos RED Rådgivning, der er et rådgivningstilbud til unge, forældre og fagpersoner, der enten oplever eller arbejder med æresrelaterede konflikter.⁷⁴ Her viser målinger foretaget i 2023 og 2024, at 64 % af de unge er i høj risiko for depression og langvarig stressbelastning ved opstart. Til sammenligning gælder dette for omkring 8 % i en national referencegruppe af unge i Danmark. Igen må tallene læses med forbehold for et begrænset antal målinger.

4.3.1 SÆRLIGT NEGATIVE KONSEKVENSER AF ÆRESMOTIVERET VOLD?

Flere studier peger på en række særlige forhold ved æresmotiveret vold, som kan øge risikoen for *særligt negative konsekvenser* for de udsatte sammenlignet med andre voldsudsatte.⁷⁵ Disse forhold omfatter blandt andet, at æresmotiveret vold...

- ... ofte udøves over lang tid og foregår i nære familierelationer, som den udsatte kan have svært ved at bryde ud af.
- ... som oftest udøves af flere udøvere, hvilket øger risiko for flere voldsformer samt alvorlig angst og frygt, da voldens ophav er mindre forudsigeligt.
- ... er kendetegnet ved implicit eller eksplicit støtte til voldsudøvelsen fra familie-medlemmer og/eller nærmiljø, hvilket kan øge risikoen for svær ensomhed.
- ... kan medføre en øget risiko for stærke følelser af skyld og skam, da bebrejdelse af den udsatte for at have "kastet skam" over familien ofte spiller en central rolle. Religiøs legitimering af volden kan yderligere forstærke følelser af skam, synd og forkerthed.
- ... hænger sammen med æresrelaterede og/eller patriarkalske normer, som kan gøre det særligt svært at søge hjælp udefra.

I det følgende fremhæves eksempler fra de identificerede studier, som indikerer, at æresmotiveret vold kan have særligt alvorlige konsekvenser for de udsatte.

⁷³ Følner (2024).

⁷⁴ RED Center (2025).

⁷⁵ Se f.eks. Rigon (2018), Sedem & Ferrer-Wreder (2015), Sultana et al. (2023), Bhatia et al. (2024), Cowburn et al. (2015) m.fl.

Ét studie peger på, at unge kvindelige voldtægtsudsatte i æresrelaterede sammenhænge kan opleve en særlig stærk og flersidig eskalation af volden. Foruden selve det seksuelle overgreb kan kvinderne blive bebrejdet, afvist af familien, udstødt af lokalsamfundet og udsat for fysisk vold. Ud over tab af værdighed, selvværd og kropslig autonomi må de udsatte også bære den skamfulde og skræmmende tanke om at have mistet deres jomfruelighed samt de sociale konsekvenser heraf. Nogle bliver desuden tvunget til at gennemgå et "mødomstjek".⁷⁶

Et andet studie peger på, at æresnormer har betydelig indflydelse på, hvordan seksuelle emner, herunder seksuelle overgreb diskuteres blandt indvandrere og efterkommere med sydasiatisk oprindelse i Storbritannien. Disse diskurser forstærker ofte patriarkalske normer og værdier, særligt knyttet til ære og skam. Som resultat forbliver de udsatte enten tavse eller får skylden for den seksuelle vold, de har været udsat for.⁷⁷

Hertil kommer, at både udsatte og udøvere er præget af et særligt element af frygt. Et kvalitativt svensk studie fremhæver frygt som et gennemgående kendetegn blandt familiemedlemmer i eller omkring æresrelaterede konflikter. Frygten kan både ses som et element, der er med til at opretholde negativ social kontrol og andre dynamikker af æresrelateret karakter, ligesom frygten også kan ses som en konsekvens heraf. Mere specifikt peger studiet på, at de unge kvinder frygter undertrykkelse og vold, mens mødrene primært frygter, at døtrenes adfærd udløser sladder og rygter, som vil ødelægge familiens omdømme, og at mændene i familien som reaktion vil straffe både døtrene og dem selv. Endelig frygter fædrene at miste ære og social status, at tabe kontrollen, at blive stemplet som dårlige fædre og at opleve social eksklusion fra deres familie og netværk, hvis døtrenes adfærd bryder med æresnormerne.⁷⁸

Flere studier fremhæver desuden særligt store barrierer for at søge hjælp blandt udsatte for æresmotiveret vold. I 2023 er der gennemført et systematisk review af litteratur, som belyser barrierer for at søge hjælp blandt voldsudsatte kvinder med sydasiatisk baggrund i vestlige højindkomstlande.⁷⁹ Flere centrale barrierer har æresrelaterede konnotationer, herunder "*sociokulturelle normer, der forbyder hjælpesøgningsadfærd*" og "*frygt for negative konsekvenser fra familie og omgangskreds, hvis volden afsløres*". I relation til de sociokulturelle normer fremhæver reviewet, at de voldsudsatte kvinder - ofte fra en tidlig alder - lærer traditionelle kønsroller, hvor kvinder forventes at finde sig i overgreb og at holde dem hemmelige for omverdenen. De patriarkalske normer kan samtidig få kvinderne til at føle sig usikre, magtesløse, underdanige og uden kompetencer til at træffe egne valg, hvilket gør det meget svært at søge hjælp, når man udsættes for vold. I relation til frygten for konsekvenser beskriver de voldsudsatte kvinder både en frygt for, at voldsudøverne vil hævne sig på andre familiemedlemmer - herunder børn - hvis de fortæller om volden, og en frygt for, at en eventuel skilsmisse fra voldsudøveren vil medføre stigma og skam i minoritetsmiljøet samt forringe deres børns muligheder for fremtidige ægteskaber.⁸⁰ Også andre tidligere studier har fremhævet, at sociokulturelle normer og æresnormer begrænser kvinders autonomi og mobilitet, herunder kvinders adgang til sundhedsmæssige og juridiske hjælpeinstanser, ligesom de medvirker til at begrænse antallet af anmeldelser og kvindernes hjælpesøgningsadfærd i tilfælde af æresmotiveret vold.⁸¹

⁷⁶ Rigon (2018).

⁷⁷ Cowburn et al. (2015).

⁷⁸ Sedem & Ferrer-Wreder (2015).

⁷⁹ Sultana et al. (2023).

⁸⁰ Sultana et al. (2023). Se også Mahapatra & Rai (2019).

⁸¹ Bhatia et al. (2024), Reddy (2008), Schlytter & Linell (2010).

Tilsvarende peger andre studier på, at der generelt ses en lavere grad af hjælpesøgningsadfærd blandt udsatte med ikke-vestlig baggrund sammenlignet med vestlig (f.eks. britisk) baggrund. Barriererne kan både være af individuel, praktisk og kulturel karakter og kan bl.a. handle om manglende sprogkunderskaber, social isolation, økonomisk afhængighed af partner, manglende kendskab til hjælpemuligheder, mangel på kulturelt relevante hjælpetilbud og kulturelle normer, som gør det stigmatiserende og skamfuldt at søge hjælp.⁸² En række studier beskriver, hvordan medlemmer af kollektivistisk orienterede familier, klaner og lokalsamfund forventes at prioritere kollektivets behov over individets for enhver pris, og at afsløring af vold i familien betragtes som en vanærende handling, der påfører kollektivet skam.⁸³ Æresnormer kan dermed udgøre en stærk barriere for at søge hjælp, ligesom hjælpesøgningsadfærd i sig selv kan medføre risiko for yderligere vold.

Specifikt i relation til mandlige udsatte fremhæver flere studier, at seksuelle overgreb mod mænd i miljøer præget af æresnormer kan være særligt svære at håndtere for de berørte. Et britisk review af litteratur om minoritetsetniske mænd udsat for seksuelle overgreb peger på, at opretholdelse af familiens omdømme og ære ofte er en afgørende prioritet, hvilket forhindrer dem i at stå frem med deres oplevelser og søge hjælp. Den stigmatisering, der er forbundet med mænds oplevelse af seksuel vold, bringer således skam over hele familien. De maskulinitetsforventninger, som er dybt forankrede i de patriarkalske værdier, lægger desuden pres på mænd for at udvise dominans, stoiskhed og påtage sig rollen som familiens forsørger. At indrømme sårbarhed gennem afsløring af seksuelle traumer kan derfor opfattes som et tegn på svaghed og en fiasko i opfyldelsen af forventningerne til den mandlige kønsrolle.⁸⁴ Et amerikansk studie peger tilsvarende på, at stigmatiseringen af personer udsat for seksuelle overgreb er særligt omfattende i kontekster præget af maskuline æresnormer med idealer om mænd som stærke, frygtløse og antifeminine.⁸⁵

Endelig indikerer en dansk undersøgelse med fokus på børns hjælpesøgningsadfærd, at æresnormer og traditionelle kønsrollenormer, der potentielt modvirker hjælpeadfærd, allerede kan være forholdsvis udbredte blandt minoritetsetniske børn.⁸⁶ Undersøgelsen blandt børn i 6.-9. klasse viser f.eks. at etniske minoritetsbørn er mindre tilbøjelige end andre danske børn til at tro, at de ville fortælle det til nogen, hvis de blev udsat for vold. Det ses desuden, at der blandt de etniske minoritetsbørn er betydeligt færre, som har valgt at fortælle deres forældre om problemer vedrørende venner, kærester eller kærlighed, sammenlignet med andre børn. Særligt skiller de etniske minoritetspiger sig ud, da de på én gang er den gruppe af børn, som i størst grad erkender, at de ville have brug for hjælp til denne type problemer, men samtidig er den gruppe, som i mindst grad tror på, at der er nogen, der vil kunne hjælpe dem, og som i størst grad synes, at problemer i relation til disse emner er svære at tale om. For de etniske minoritetsdrengene viser undersøgelsen, at de i mindre grad end andre børn mener, at de ville have brug for hjælp, hvis de blev mobbet. Undersøgelsen indikerer også, at etniske minoritetsdrenge manglende oplevelse af behov for hjælp kan hænge sammen med opfattelser af, hvad det vil sige at være en "rigtig" dreng, herunder at drenge ikke bør tale med andre om deres følelser, eller ikke må vise det til nogen, hvis de er nervøse eller bange.⁸⁷

⁸² Green et al. (2023), Satyen et al. (2018, 2019, 2021).

⁸³ Green et al. (2023).

⁸⁴ Widanaralalage et al. (2024). Se også Gill & Begum (2023) og Simkhada et al. (2021).

⁸⁵ Foster et al. (2024).

⁸⁶ Følner et al. (2018b).

⁸⁷ Ibid.

Samlet set indikerer resultaterne af de ovenfor nævnte studier, at æresnormer og traditionelle kønsrollenormer kan hæmme hjælpesøgning og bidrage til voldsunderstøttende og voldslegitimerende holdninger hos både udsatte og udøvere - potentielt fra en tidlig alder. Normerne kan dermed forstærke de negative konsekvenser ved at fastholde de udsatte i vold over lang tid og hindre hjælpesøgning.

4.4 SAMMENFATNING - VOLDSFORMER OG KONSEKVENSER

4.4.1 FORSKNINGEN VISER

Forskningen i den æresmotiverede volds former og konsekvenser er kendetegnet ved at være forholdsvis fragmentarisk og ufuldstændig, ligesom der ikke er forskningsmæssig konsensus om, hvordan æresmotiveret vold bør defineres og afgrænses. Forskningen rummer derfor også forskellige tilgange til kategorisering af æresmotiveret vold.

Samlet set peger forskningen på...

- ... at æresmotiveret vold findes i alle de former, som også anvendes i den almene voldsforskning, hvor der i Danmark typisk skelnes mellem syv voldsformer: Fysisk, psykisk, seksuel, materiel, digital og økonomisk vold samt stalking. I den identificerede forskning fremgår således eksempler på udøvelse af alle disse former for vold med et æresmotiv.
- ... at der findes en række særlige manifestationer af æresmotiveret vold, som ikke entydigt lader sig placere i de almene voldstypologier, typisk fordi der er tale om sammensatte kontrol- eller voldsmekanismer, der kan involvere flere forskellige former for vold. Et tvangsægteskab kan f.eks. både være forbundet med fysiske, psykiske, seksuelle og økonomiske former for vold. Øvrige æresrelaterede skadelige praksisser, som kan være svære at placere entydigt i de almene voldsformer, er f.eks. fastholdelse i ægteskaber, genopdragelsesrejser, dumping, fremtvungne selvmord, "æresselv mord", kønslæmlæstelse/kvindelig omskæring (FGM) og brystudglatning.
- ... at æresmotiveret psykisk vold, herunder negativ social kontrol, udøves i forbindelse med langt de fleste tilfælde af æresmotiveret vold, uanset hvilke andre former for æresmotiveret vold, der eventuelt optræder i sammenhæng hermed. Æresmotiveret psykisk vold kan derfor betragtes som en fast bestanddel af æresmotiveret vold og som en grundlæggende struktur, der går på tværs af de øvrige æresmotiverede voldsformer.
- ... at personer udsat for æresmotiveret vold typisk udsættes for mere end én voldsform.
- ... at æresmotiveret vold er kendetegnet ved et overordnet funktionsmønster, hvor man kan skelne mellem voldens præventive (forebyggende) og repressive (sanktionerende eller straffende) funktion. Den præventive funktion af volden udøves med henblik på at forhindre og forebygge et normbrud.

- ... at æresmotiverede voldsformer primært rammer kvinder, men også kan ramme mænd og børn, samt at LGBT+ personer udgør en særligt udsat gruppe. Enkelte former for æresmotiveret vold rammer dog udelukkende piger og kvinder, herunder kvindelig kønslemlæstelse, brystudglatning, tvungne "mødomstjek" og "mødomsrekonstruktioner" samt reproduktiv tvang i form af f.eks. tvangsgraviditeter og tvangsaborter.
- ... at æresmotiveret vold både udøves af mænd og kvinder. De fleste udøvere af alvorlige former for æresmotiveret fysisk vold er mænd.
- ... at æresmotiveret vold og kontrol har alvorlige fysiske, psykiske og sociale konsekvenser for de udsatte. De psykiske konsekvenser kan f.eks. være lavt selvværd, skam, desperation, hjælpeløshed, depression, angst, frygt, ensomhed, lav livstilfredshed, PTSD og kompleks PTSD samt selvmordstanker og selvmord. De fysiske konsekvenser kan f.eks. være fysiske skader og lemlæstelse samt obstetriske og gynækologiske komplikationer (for kvindelige udsatte). De sociale konsekvenser kan f.eks. vise sig ved stærke barrierer for at søge hjælp, ligesom hjælpesøgningsadfærd i sig selv kan medføre risiko for yderligere vold.

4.4.2 FORSKNINGEN INDIKERER

En række øvrige forhold er for nuværende belyst mindre solidt og derfor må betragtes som indikative. Det gælder blandt andet...

- ... at kvinder især synes at spille en central rolle for udøvelsen af vold og kontrol i relation til den præventive del af volden. Mænd udgør de primære udøvere af den mest alvorlige form for repressiv æresmotiveret vold, men der mangler viden om, hvad der kendetegner udøvernes kønsprofil, når det gælder den præventive del af volden. Sikkert er det dog, at både mænd og kvinder kan udøve begge funktioner af volden, ligesom både mandlige og kvindelige udøvere kan være udsat for forventninger om og pres til at udøve vold, hvorved de kan havne i en dobbeltrolle som både udøvere og udsatte.
- ... at æresmotiverede voldsformer kan have særligt negative konsekvenser for de udsatte. Flere studier indikerer, at særlige kendetegn ved æresmotiveret vold kan bidrage til øget risiko for særligt alvorlige konsekvenser. Det gælder blandt andet, at volden udøves af flere personer, ofte indebærer implicit eller eksplicit støtte til voldsudøvelsen fra familiemedlemmers og/eller nærmiljøets side, samt at negativ social kontrol, æresnormer, kollektiv *victim blaming* og stærke følelser af skyld og skam kan gøre det særligt svært for de udsatte at søge hjælp.

4.4.3 POTENTIALE FOR VIDERE FORSKNING

I kraft af forskningens fragmentariske og ufuldstændige karakter vurderes det, at der i en dansk og skandinavisk sammenhæng først og fremmest er behov for yderligere forskning i...

- ... *udbredelsen af æresmotiveret vold, herunder fordelt på de forskellige æresmotiverede voldsformer*. Der er både et udtalt behov for kvantitative studier og for en styrket dokumentations- og registreringspraksis, som kan bidrage til at styrke viden om de æresmotiverede voldsformers udbredelse. Der er mange uafklarede spørgsmål, herunder f.eks.: Hvor stor en del af den dokumenterede vold i Danmark er æresmotiveret? Hvilke æresmotiverede voldsformer – udover negativ social kontrol – er de mest udbredte i Danmark? Hvordan ser udsatte- og udøverprofilerne ud i relation til de forskellige æresmotiverede voldsformer – herunder f.eks. fordelt på køn, alder og oprindelse? Hvor mange former for æresmotiveret vold bliver den enkelte udsatte typisk udsat for i Danmark – og hvor mange udøvere er typisk involveret?
- ... *den æresmotiverede volds konsekvenser – herunder fordelt på voldsformer*. Der er et udtalt behov for mere viden om både de psykiske, fysiske og sociale konsekvenser af de forskellige æresmotiverede voldsformer, herunder især for den bredere gruppe af udsatte, som ikke har været i kontakt med specialiserede hjælpetilbud. Desuden er der behov for komparative studier af konsekvenserne for udsatte for æresmotiveret vold sammenlignet med udsatte for andre former for vold.
- ... *hjælpesøgningsadfærd og barrierer herfor blandt udsatte for æresmotiveret vold*. Hvilke barrierer er de mest udbredte – herunder for hvilke udsatte, og hvornår i processen? Øget viden om barrierernes udbredelse og karakter fordelt på voldsformer og udsatteprofiler – herunder f.eks. i relation til alder og køn – har potentiale til at styrke opsporings- og forebyggelsesarbejdet betydeligt.
- ... *international operationalisering, standardisering og afgrænsning af nøglebegreber på æresområdet*. Den manglende forskningsmæssige konsensus omkring forståelsen og kategoriseringen af æresmotiverede voldsformer giver begrænsede muligheder for at gennemføre og sammenligne forskning på tværs af landegrænser. Nogle æresmotiverede voldsformer og kontrolmekanismer, som f.eks. genopdragelsesrejser og negativ social kontrol, er primært blevet belyst i grå litteratur i Skandinavien, mens de kun i meget begrænset omfang er begrebsliggjort, behandlet og studeret i den bredere engelsksprogede forskningslitteratur.

5 TVANGSÆGTESKABER OG FASTHOLDELSE

5.1 INDLEDNING

I dette kapitel formidles de væsentligste resultater vedrørende litteraturstudiets tredje hovedtema: Tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber. Kapitlet er opdelt i to overordnede dele, den første om tvangsægteskaber og den anden om fastholdelse i islamiske ægteskaber.⁸⁸

I relation til tvangsægteskaber søger kapitlet i særlig grad at besvare følgende undersøgelsesspørgsmål:

"Hvad kendetegner tvangsægteskaber?"

"Er der særlige rationaler, der motiverer tvangsægteskaber samt særlige mønstre ift. tvang, proces og hvem der er i målgruppen?"

"Hvad er de juridiske og sociale konsekvenser?"

I relation til fastholdelse i islamiske ægteskaber søger kapitlet at belyse følgende undersøgelsesspørgsmål:

"Hvordan foregår skilsmissepraksisser ved islamiske vielser?"

"Hvilken rolle kan brudegaver (mahr) spille som led i fastholdelsen?"

"Hvilke andre mekanismer kan sættes i spil i fastholdelsen, f.eks. økonomiske, sociale og religiøse faktorer?"

"Hvilke sårbarhedsfaktorer bidrager til at fastholde de udsatte i ægteskaberne?"

Kapitlet baserer sig primært på empirisk baseret dansk, svensk og norsk forskning om tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber, udgivet siden 2015. Derudover indgår enkelte internationale og engelsksprogede studier, identificeret i forbindelse med arbejdet med rapportens øvrige kapitler, men ikke fremsøgt gennem en systematisk litteratursøgning for nærværende kapitel, samt enkelte ældre publikationer med central begrebslig eller analytisk betydning for feltet.

Den identificerede litteratur er overvejende kvalitativ og baseret på interviews med involverede aktører, herunder primært kvinder med erfaringer med tvangsægteskab og fastholdelse, fagpersoner og hjælpeinstanser samt religiøse autoriteter. Enkelte studier inddrager analyser af retssager om tvangsægteskab, ligesom enkelte studier har særligt fokus på juridiske aspekter ved religiøse ægteskaber og fastholdelse i disse.

Samlet set er der inkluderet 23 studier, som belyser tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber, af hvilke fem er internationale eller nordiske reviews.

⁸⁸ Det bør præciseres, at temaet 'fastholdelse i islamiske ægteskaber' i denne gennemgang behandles som et undertema under tvangsægteskab, idet fastholdelse forstås som en mulig tvangsmekanisme. Der ikke foretaget en selvstændig litteratursøgning på 'islamisk ægteskab' eller 'islamisk vielse' (jf. bilag 1).

<i>Antal identificerede studier:</i>	23
<i>De mest centrale studier:</i>	<p>Jämställdhetsmyndigheten (2025): <i>Et liv präglat av våld. Slutredovisning av uppdrag att kartlägga och analysera förekomsten av barnäktenskap, tvångsäktenskap och månggifte i Sverige samt andra närliggande frågor.</i></p> <p>Liversage, A. & Petersen, J. (2020): <i>Etniske minoritetskvinder og skilsmisse - med fokus på muslimske praksisser.</i> VIVE</p> <p>Liversage, A. (2022): <i>Muslimske kvinder og skilsmisse i en dansk kontekst.</i> <i>Scandinavian Journal of Islamic Studies</i>, 2022-11</p> <p>Petersen, J., Liversage, A. & Vinding, N.V. (2025): <i>Afdækning af tvang ved indgåelse af religiøst ægteskab - med særligt fokus på muslimske praksisser.</i> VIVE</p>
<i>Geografisk spredning (empirisk):</i>	5 internationale reviews, samt empiriske studier med fokus på Danmark (12), Sverige (3), Norge (2), Storbritannien (1).

5.2 "HVAD KENDETEGNER TVANGSÆGTESKABER?"

Tvangsægteskaber kendetegnes ved, at én eller begge parter ikke frit kan vælge, om de ønsker at indgå ægteskab. Indgåelsen sker imod den enkeltes vilje og typisk under brug af trusler, vold eller andre former for utilbørligt pres. Tvangsægteskaber er forbudt i henhold til internationale konventioner og dansk lovgivning, og forbuddet omfatter både ægteskaber med borgerlig gyldighed og religiøse vielser uden juridisk gyldighed.⁸⁹

Som det fremgår af kapitel 4 om æresrelaterede voldsformer, fremhæves tvangsægteskab i den internationale litteratur som en specifik manifestation af æresmotiveret vold.⁹⁰ Tvangsægteskaber forekommer i den identificerede nordiske litteratur ofte i en æreskontekst, hvor reguleringen af især pigers og kvinders seksualitet, relationer og ægteskabsvalg indgår i et bredere mønster af æresrelaterede praksisser. I denne optik bliver ægteskabet et kollektivt anliggende, hvor slægtens forventninger og omdømme kan få direkte betydning for unges muligheder for selv at vælge, om og i givet fald med hvem, de vil giftes, samt om og i givet fald hvornår, de vil skilles.

Tvangsægteskab som kontinuum og proces

Af samme årsag er tvangsægteskaber og arrangerede ægteskaber historisk set ofte behandlet som to sider af samme mønt. Der er dog bred konsensus i den identificerede forskning om, at det er vanskeligt at trække en entydig grænse mellem tvangsægteskaber og arrangerede

⁸⁹ Det fremgår bl.a. i europæisk sammenhæng af Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet, Istanbulkonventionen (2011), og i Danmark i straffeloven, udlændingeloven og ægteskabsloven.

⁹⁰ Estiarte & Pérez (2025).

ægteskaber i æreskontekster.⁹¹ Ægteskaber conceptualiseres derfor ofte på et kontinuum, hvor frivilligt indgåede kærlighedsægteskaber udgør det ene yderpunkt, og ægteskaber indgået under direkte tvang eller trusler udgør det andet.⁹² Arrangerede ægteskaber befinder sig imellem disse poler og kan være kendetegnet ved varierende grader af unges inddragelse og selvbestemmelse, hvorfor også udtrykket "gråzone" knytter sig til disse typer af ægteskaber.⁹³

En ny svensk kortlægning af børneægteskaber, tvangsægteskab, polygami og beslægtede fænomener fra 2025 bidrager til at forklare gråzonen mellem frivillighed og tvang ved at pege på, at ægteskab i æreskontekster fungerer som en social og kulturel praksis, hvor unge fra en tidlig alder socialiseres til at opfylde kollektivets forventninger til valg af ægtefælle.⁹⁴ Når det internaliseres, at ægtefællevalget træffes af andre, og at afslag ikke udgør en reel mulighed, kan yderligere pres eller direkte tvang blive overflødig, selv om der fortsat er tale om manglende reel frivillighed.

Et nyere dansk studie, der afdækker tvang ved indgåelse af religiøst ægteskab med særligt fokus på muslimske praksisser, udfolder den procesorienterede forståelse af disse dynamikker.⁹⁵ Studiet viser, at tvangsægteskaber ofte fremkommer inden for såkaldte befordrende miljøer ("*conducive contexts*"), hvor længerevarende kontrol med unges adfærd og indskrænkning af handlemuligheder reducerer adgangen til reelle alternativer og dermed gør eksplicit tvang overflødig.⁹⁶ Tvangsægteskab beskrives her som en gradvis og processuel udvikling, der indledes længe før selve brylluppet gennem en *strategisk indskrænkning af kvinders handlerum*. Denne proces kan variere i form og intensitet, men er kendetegnet ved, at familien over tid begrænser sociale relationer, bevægelsesfrihed og adgang til støtte, blandt andet gennem overvågning, isolation, genopdragelsesrejser/ufrivillige udlandsophold samt psykisk og i nogle tilfælde fysisk vold. Formålet er ikke nødvendigvis at fremtvinge et øjeblikkeligt samtykke, men at etablere en situation, hvor modstand fremstår meningsløs eller forbundet med betydelig risiko. Samtidig fremhæver studiet, at ægteskabet ofte legitimeres som en vej til stabilitet, værdighed og social accept, hvilket kan medføre, at valget fremstår aktivt, selv om det reelt er strukturelt fremtvunget.

I nogle tilfælde ses det, at ægteskabet hemmeligholdes for den kommende brud så længe som muligt, og jo senere i planlægningsforløbet, hun opdager hensigten, desto vanskeligere bliver det for hende at gøre modstand uden at bringe vanære over familien. I begge situationer har den strategiske indskrænkning af kvindens handlemuligheder det specifikke formål at sikre hendes samtykke til ægteskabet. Processen ophører ikke nødvendigvis med ægteskabets indgåelse, men kan fortsætte ind i ægteskabet gennem vedvarende kontrol, begrænsede muligheder for skilsmisse og fortsat social regulering fra familie og ægtefælle.⁹⁷

⁹¹ Jämställhetsmyndigheten (2025), Petersen et. al (2025), Bråten & Elgvin (2014).

⁹² Petersen et. al (2025). Forståelsen af ægteskaber som karakteriseret ved varierende grader af frivillighed og tvang stammer fra den tidlige norske forskning på området herunder særligt den norske sociolog Anja Bredal.

⁹³ Petersen et al. (2025).

⁹⁴ Jämställhetsmyndigheten (2025)

⁹⁵ Petersen et al. (2025)

⁹⁶ Det fremgår, at begrebet '*conducive contexts*' er udviklet i relation til menneskehandel og anvendes i relation til tvangsægteskaber i Chantler, K., & McCarry, M. (2020): *Forced Marriage, Coercive Control, and Conducive Contexts: The Experiences of Women in Scotland*. *Violence Against Women*, 26(1), 89-109. <https://doi.org/10.1177/1077801219830234>

⁹⁷ Ibid.

Relaterede fænomener

Fætter-kusineægteskaber

Fætter-kusineægteskaber er i skrivende stund lovlige i Danmark. Der er dog en udbredt opfattelse af, at fætter-kusineægteskaber, og særligt transnationale fætter-kusineægteskaber, kan være forbundet med tvang. Dette afspejles bl.a. af udlændingeloven, hvor den såkaldte "formodningsregel" som udgangspunkt anser det som tvivlsomt, at et ægteskab mellem beslægtede er indgået efter begge parters eget ønske.⁹⁸ På den baggrund gives der som udgangspunkt afslag på familiesammenføring.

Det er imidlertid vanskeligt entydigt at fastslå omfanget af tvang i forbindelse med fætter-kusineægteskaber. Som ved tvangsægteskaber generelt kan tvang i disse sammenhænge antage indirekte og processuelle former, hvor pres, forventninger og begrænsede alternativer spiller en central rolle. Dette vanskeliggør klare afgrænsninger mellem frivillighed, pres og tvang og udfordrer simple kategoriseringer.

Et norsk review fra 2020, der gennemgår norsk og europæisk forskning om ægteskaber i nær slægt, identificerer kun få studier, som direkte undersøger relationen mellem familiens indflydelse og graden af frivillighed i sådanne ægteskaber.⁹⁹ De studier, der foreligger, peger på, at fætter-kusineægteskaber ofte er arrangerede, men også kan være baseret på selvvalgte relationer og forestillinger om romantisk kærlighed. Samtidig dokumenterer litteraturen, at ægteskaber mellem nære slægtninge kan være indgået under tvang eller pres, og at de hyppigere forekommer i sociale og kulturelle kontekster, hvor arrangerede ægteskaber og tvangsægteskaber generelt er mere udbredte.

Samlet set fremstår fætter-kusineægteskaber således ikke i sig selv som udtryk for tvang, men som et relateret fænomen, der i visse kontekster kan indgå i bredere mønstre af psykisk vold, kontrol og begrænsede handlemuligheder.

Børneægteskaber

Børneægteskaber betragtes i litteraturen som en særlig form for tvangsægteskab, idet børn under 18 år ikke har forudsætninger for at afgive et informeret og frivilligt samtykke. Samtidig forstås både børneægteskaber og tidlige ægteskaber som udtryk for æresmotiveret vold, hvor regulering af pigers seksualitet, adfærd og reproduktive rolle indtager en central position.¹⁰⁰

Et review fra 2024 om æresmotiveret vold mod børn peger på, at opretholdelse af familiens ære og sociale omdømme udgør et gennemgående rationale bag både børneægteskaber og andre former for tvangsægteskaber.¹⁰¹ På samme måde som andre tvangsægteskaber, kan børneægteskaber have flere forskellige æresrelaterede funktioner, herunder for eksempel at skulle beskytte, bevare eller genoprette familiens ære, eller forebygge et potentielt ærestab.

⁹⁸ Udlændingeloven § 9, Stk. 11: *Opholdstilladelse efter stk. 1, nr. 1, kan ikke, medmindre ganske særlige grunde, herunder hensynet til familiens enhed, afgørende taler derfor, gives, såfremt det må anses for tvivlsomt, om ægteskabet er indgået eller samlivsforholdet er etableret efter begge parters eget ønske. Er ægteskabet indgået eller er samlivsforholdet etableret mellem nærtbeslægtede eller i øvrigt nærmere beslægtede, anses det, medmindre særlige grunde, herunder hensynet til familiens enhed, taler derimod, for tvivlsomt, om ægteskabet er indgået eller samlivsforholdet er etableret efter begge parters eget ønske.* Retsinformation.dk tilgået d. 18. december 2024

⁹⁹ Aarset et al. (2020).

¹⁰⁰ Estiarte & Pérez (2025), Bhatia et al. (2024).

¹⁰¹ Bhatia et al. (2024). Se også afsnit 4.2.13 om den æresmotiverede volds præventive og repressive funktion i kapitel 4.

Tilsvarende viser den førømtalte svenske kortlægning fra 2025, at det primært er piger, der udsættes, og at risikoen for børneægteskab er størst i konservative familier med stærke æresnormer, hvor børneægteskaber har forekommet gennem flere generationer.¹⁰² I sådanne kontekster forstærkes risikoen yderligere af social isolation, begrænsede handlealternativer og fastholdelse af traditionelle værdier. Børneægteskaber fremstår således som et ekstremt udtryk for de samme strukturelle og processuelle dynamikker, der kendetegner tvangsægteskaber generelt, men med et endnu mere udtalt fravær af reel handlefrihed.

Tvangsægteskab som menneskehandel

I en norsk rapport om menneskehandel og udnyttelse af børn og unge fra 2023 argumenteres der for, at tvangsægteskaber, og herunder særligt børneægteskaber, kan opfylde kriterierne for menneskehandel.¹⁰³ Dette gælder navnlig i situationer, hvor ægteskabet indebærer systematisk udnyttelse i form af seksuelle overgreb, økonomisk afhængighed og tvungent husholdningsarbejde. Rapporten fremhæver, at grænserne mellem arrangerede, tvungne og udnyttende ægteskaber er flydende, og at ægteskab i visse kontekster fungerer som en strategisk mekanisme til at opnå opholdstilladelse, kontrollere familiens ære eller udveksle økonomiske ydelser. På trods af, at kriterierne for menneskehandel ofte er opfyldt, herunder misbrug af sårbarhed, fravær af informeret samtykke og udnyttelse, behandles sådanne sager sjældent som menneskehandel i praksis. Rapporten bygger på juridiske analyser, gennemgang af norske domme og sager fra Barnevernet (svarende til den norske børne- og ungeforvaltning) samt internationale kilder, og peger samlet på et behov for en mere helhedsorienteret forståelse af tvangsægteskaber, som i højere grad anerkender udnyttelsesaspektet og understøtter en mere koordineret indsats på tværs af retlige, sociale og børnefaglige myndigheder.

5.3 "HVEM UDSÆTTES FOR TVANGSÆGTESKAB OG HVORFOR?"

For at forstå hvem der udsættes for tvangsægteskab og hvorfor, er det nødvendigt først at redegøre for de overordnede logikker og rationaler, som ifølge litteraturen danner rammen om beslutninger om ægteskab. Disse logikker er centrale for at forstå både, hvem der udpeges som særligt udsatte, og hvilke mekanismer, der legitimerer tvang.

Æreslogikker og kollektive interesser

I miljøer hvor tvangsægteskaber forekommer, peger den identificerede litteratur på, at tvangsægteskaber i vid udstrækning bør forstås inden for rammerne af æreslogikker og kollektive beslutningsprocesser. Ægteskab fremstår i disse sammenhænge ikke som et individuelt valg, men som et kollektivt anliggende, hvor hensynet til familiens eller slægtens ære, sociale position og sammenhængskraft tillægges afgørende betydning. Beslutninger om ægteskab træffes derfor ofte på vegne af den unge og med inddragelse af et bredere netværk af familiemedlemmer og slægtninge.¹⁰⁴

Den svenske kortlægning fra 2025 beskriver, at udøvelsen af tvangsægteskab typisk involverer nære familiemedlemmer, særligt forældre og slægtninge, men at deres handlinger bør forstås som indlejret i en bredere kollektiv kontekst. Ægteskab opfattes ofte ikke blot som et

¹⁰² Jämställdhetsmyndigheten (2025).

¹⁰³ Lidén (2022).

¹⁰⁴ Jämställdhetsmyndigheten (2025).

anliggende for den nære familie, men som en fælles sag for hele slægten eller gruppen, hvor ære, social status og familiens velfærd står på spil. Kortlægningen peger på, at der ofte eksisterer et stærkt pres fra slægt og netværk om at videreføre traditionelle normer og praksisser omkring ægteskab, seksualitet og reproduktion. I nogle tilfælde kan det for eksempel være en onkel, der planlægger ægteskabet, mens faderen ikke kan modsætte sig det uden at bringe familiens ære i fare.¹⁰⁵

Centrale motiver bag tvangsægteskaber

Inden for de overordnede æreslogikker peger den identificerede litteratur på en række tilbagevendende motiver, som kan bidrage til at forklare, hvorfor tvangsægteskaber bringes i spil i bestemte familier og situationer.¹⁰⁶ Motiverne er ikke gensidigt udelukkende, men overlapper ofte og kan kombineres på forskellig vis afhængigt af køn, migrationskontekst og individuelle forhold. Det bør dog også bemærkes, at ikke alle motiver i alle tilfælde ekspliciteres som værende æresmotiverede.

For det første fremhæves **kontrol med seksualitet og intime relationer** som et centralt motiv. Dette omfatter især kontrol med pigers og unge kvinders seksualitet, herunder forebyggelse af kæresterelationer og sex før ægteskab, men også regulering af homoseksualitet, biseksualitet og kønsidentitet. I sådanne tilfælde kan ægteskab fungere som middel til at sikre overholdelse af æresnormer eller til at neutralisere adfærd, der opfattes som truende for familiens ære og omdømme.

For det andet peger litteraturen på **bevarelse eller genoprettelse af familiens ære** som et gennemgående rationale. Tvangsægteskaber kan anvendes forebyggende for at undgå potentielt ærestab, f.eks. hvis der cirkulerer rygter om den unges adfærd, eller repressivt som sanktion efter et normbrud. I denne optik bliver ægteskabet et redskab til at genetablere social orden og kollektiv anerkendelse.

For det tredje identificeres **kollektive og relationelle interesser** som væsentlige motiver. Ægteskab forstås her som et middel til at styrke eller fastholde familiebånd, overholde aftaler mellem slægter eller håndtere generationskonflikter. Beslutninger om ægteskab træffes ikke nødvendigvis af forældrene alene, men kan være resultatet af pres fra den udvidede familie eller andre centrale aktører i netværket.

For det fjerde fremhæves **materielle og strategiske hensyn**, herunder sikring af ejendom inden for familien, mulighed for opholdstilladelse samt - ifølge nyere svensk forskning - anvendelse af ægteskaber som strategisk redskab i slægtsbaserede kriminelle netværk. I disse sammenhænge kan tvangsægteskab indgå som led i udveksling af ressourcer, magt eller voldskapital.¹⁰⁷ Fætter-kusine-ægteskaber kan i denne sammenhæng for eksempel bruges til at binde slægter sammen og udvide netværkets kontrol og adgang til ressourcer.

Samlet set bidrager disse motiver til at forklare, hvorfor bestemte grupper fremstår som særligt udsatte for tvangsægteskab. I de følgende underafsnit udfoldes, hvordan motiverne konkret kommer til udtryk i relation til køn, oprindelsesland, seksualitet og kumulativ sårbarhed.

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Petersen et al. (2025), Liversage (2022), Jämställdhetsmyndigheten (2025), Schlytter & Rexvid (2017), Bråten & Elgvin (2014), Ungdomsstyrelsen (2009).

¹⁰⁷ Jämställdhetsmyndigheten (2025).

Køn

Set i lyset af de ovenfor beskrevne æreslogikker og motiver fremstår tvangsægteskab som et udpræget kønnet fænomen, hvor unge kvinder oftest udsættes.¹⁰⁸ At det forholder sig sådan, hænger sammen med, at kontrol med kvinders kroppe og seksualitet har en tæt kobling til æresnormer.¹⁰⁹

Mens forskningen traditionelt har haft fokus på piger og unge kvinder som personer udsat for æresmotiveret vold, kontrol og tvangsægteskab, er der i de senere år kommet øget opmærksomhed på drenge og mænd som personer udsat for undertrykkelse, kontrol og tvang, blandt andet i forbindelse med ægteskab. Den svenske kortlægning fra 2025 fremhæver, at unge mænd hyppigere indgår arrangerede ægteskaber end egentlige tvangs- eller børneægteskaber. Ved gennemgang af domme i det svenske retssystem fremgår det eksempelvis, at i sager, hvor unge kvinder eller piger identificeres som udsatte for tvangs- eller børneægteskab, har deres brødre typisk indgået arrangerede ægteskaber.¹¹⁰ I hvilket omfang elementer af tvang også kendetegner arrangerede ægteskaber for mænd er underbelyst – og der kan være et stort mørketal. Forskningen peger på, at mænd kan være tilbageholdende med at fortælle andre om problemer relateret til tvangsægteskab, fordi fænomenet typisk associeres med kvinder, og fordi en sådan association kan opleves som truende for maskuline selvforståelser.¹¹¹

Som beskrevet i afsnit 4.2.13, kan unge mænd både være udsat for og udøve æresmotiveret vold og undertrykkelse. Den svenske udgivelse *Mäns heder*¹¹² udfordrer stereotype forestillinger om patriarkalske kønsroller og viser, at også unge mænd udsættes for kollektivets forventninger til deres adfærd og livsvalg, selvom deres handlefrihed ofte er større end kvinders. I afsnittet om tvangsægteskab beskrives to sager, hvor unge mænd tvinges til at gifte sig med kusiner, og hvor familiens ærestab er en central mekanisme bag presset. Også dette studie fremhæver, at det kan være særligt vanskeligt for unge mænd at tale om sådanne erfaringer, fordi æresmotiveret vold oftest forbindes med kvinder.

Det danske studie fra 2025 viser tilsvarende, at unge mænd kan tvinges til ægteskab.¹¹³ Med afsæt i en litteraturgennemgang af internationale studier på området peges der her på tre centrale motiver, når mænd udsættes for ægteskabspres eller -tvang:

- Forældres og/eller familiens modstand mod "upassende" forhold (f.eks. homoseksualitet)
- Modstand mod en selvvalgt partner, ofte etnisk dansk
- Forventning om at gifte sig med en kvinde fra oprindelseslandet. Mens sådanne ægteskaber kan gennemføres under massivt forældrepres, fremhæver studiet, at mænd ofte har større handlemuligheder efter ægteskabet end kvinder, for eksempel ved at mænd kan fortsætte deres selvvalgte forhold parallelt med ægteskabet.

¹⁰⁸ Bl.a. Jämställdhetsmyndigheten (2025), Petersen et al (2025).

¹⁰⁹ Estiarte & Pérez (2025).

¹¹⁰ Jämställdhetsmyndigheten (2025).

¹¹¹ Se opsummering heraf i Liden (2024a).

¹¹² Schlytter og Rexvid (2017).

¹¹³ Petersen et al. (2025).

Oprindelseslande

Udsathed for tvangsægteskab varierer ikke alene efter køn, men også i relation til migrationskontekst og oprindelsesland, som ifølge litteraturen spiller en væsentlig rolle for både risiko og handlemuligheder. Forskningen peger på, at risikoen for tvangsægteskab er størst blandt kvinder med oprindelse i MENAPT-landene, særligt kvinder med baggrund i Tyrkiet, Pakistan, Irak, Libanon, Afghanistan, Iran og Syrien. En dansk undersøgelse fra 2009 baseret på data fra krisecentre viser, at kvinder, der søger hjælp i relation til tvangsægteskab, oftest har baggrund i disse lande, men at mange er født eller opvokset i Danmark.¹¹⁴ Undersøgelsen beskriver også, at familiesammenførte kvinder kan være blevet tvangsgift, men at tvangen ofte først afdækkes senere i krisecenterforløbet, fordi den initiale henvendelsesårsag typisk er en anden (f.eks. vold i ægteskabet). Norske data fra 2023 viser lignende mønstre: Især kvinder med oprindelse i Syrien, Pakistan og Afghanistan kontakter myndighederne på grund af frygt for tvangsægteskab.¹¹⁵

Seksualitet og kønsidentitet: LGBT+ personer

Som tidligere beskrevet udgør kontrol med seksualitet et centralt motiv bag tvangsægteskaber i æreskontekster. Dette kommer særligt tydeligt til udtryk i relation til LGBT+ personer, som litteraturen identificerer som en særligt udsat gruppe i relation til tvangsægteskab.¹¹⁶ I familier præget af stærke æresnormer og fastlåste kønsnormer, og hvor kontrol over unges seksualitet er central, kan unge blive presset til at fremstå heteroseksuelle. Dette pres kan, i yderste konsekvens, føre til tvang til at indgå et heteroseksuelt ægteskab. Litteraturen beskriver, at sådanne ægteskaber kan fungere som:

- en facade, der skal beskytte familien mod skam
- en strategi til at 'genoprette æren', hvis der cirkulerer rygter om den unges seksualitet eller
- et forsøg på 'helbredelse' af LGBT+ personens seksuelle orientering eller kønsidentitet.¹¹⁷

En dansk undersøgelse fra 2015 viser, at 15 % af minoritetsetniske LGBT+ personer har oplevet pres for at gifte sig mod deres vilje, og at 33 % enten har giftet sig eller overvejet at gifte sig med en person af det modsatte køn for at undgå spørgsmål eller pres fra familie og venner. En nyere undersøgelse fra 2022 viser lignende mønstre: 16 % af minoritetsetniske LGBT+ personer har følt sig presset til ægteskab mod deres vilje - sammenlignet med 2 % blandt øvrige LGBT+ personer.¹¹⁸ Studiet fra 2015 viser desuden, at LGBT+ personer fra familier, hvor ære og omdømme tillægges stor betydning, samt hvor forældrene har en høj grad af religiøsitet, er markant mere udsatte for giftepres. Disse unge er også oftere ikke åbne om deres seksualitet, hvilket kan bidrage til mørketal.

¹¹⁴ Schmidt et al. (2009)

¹¹⁵ Kompetanseteamet (2023). Kompetanseteamet i Norge er et nationalt, tværfagligt team, der yder vejledning og kompetenceudvikling for at forebygge, afdække og sikre korrekt hjælp til personer, der er udsat for alle former for negativ social kontrol og æresrelateret vold.

¹¹⁶ Jämställdhetsmyndigheten (2025), Følner et al. (2015 og 2022), Petersen et al. (2025).

¹¹⁷ Følner et al. (2015 og 2021).

¹¹⁸ Følner et al. (2022).

Særligt sårbare personer og kumulativ udsathed

Den identificerede forskning fremhæver, at personer med forskellige former for kognitive funktionsnedsættelser kan være særligt udsatte for tvangsægteskab.¹¹⁹ Forskningen peger på, at tvangsægteskab i disse tilfælde kan fungere som:

- en strategi til at skjule en funktionsnedsættelse og dermed beskytte familiens ære
- en praktisk "omsorgsløsning", hvor et familiemedlem med funktionsnedsættelse giftes bort for at sikre, at nogen fremadrettet påtager sig ansvaret for omsorgen
- et middel til at sikre en udenlandsk ægtefælles opholdstilladelse gennem familiesammenføring.¹²⁰

Der findes i litteraturen eksempler på unge, der formelt giver samtykke til ægteskabet, f.eks. manipuleret med løfter om fest eller fint tøj, uden at have den nødvendige mentale kapacitet til at forstå konsekvenserne. Samtidig er det dokumenteret i britisk forskning, at ægtefællen ikke altid er informeret om den sårbare parts funktionsnedsættelse. Denne situation betegnes som dobbelt tvangsægteskab ("*double forced marriage*"), fordi begge parter mangler forudsætningerne for et reelt samtykke.¹²¹

Endelig viser nyere dansk forskning, at unge, der tvangsgiftes, ofte kommer fra familier præget af bredere dysfunktion, herunder vold, alkohol- og stofmisbrug, psykisk sygdom (bl.a. PTSD), kriminalitet, bandetilknytning eller seksuelle overgreb.¹²² Data fra RED Safehouse viser, at unge kvinder fra MENAPT-landene, der søger beskyttelse på safehouse, i højere grad end andre unge:

- kommer fra økonomisk udsatte familier
- har forældre med lav uddannelse og svag arbejdsmarkedstilknytning
- har haft kontakt til psykiatrien og/eller kriminalitet (både kvinderne selv og deres forældre)
- har erfaringer med anbringelser, både selv og blandt søskende.¹²³

Det bemærkes, at ophold på RED Safehouse kan være udløst af forskellige former for æresmotiveret vold, som ikke nødvendigvis omfatter eller udelukkende vedrører tvangsægteskab. Studiet finder dog tilsvarende mønstre i svenske studier og konkluderer samlet set, at tvangsægteskaber oftere optræder i familier med komplekse sociale problemstillinger end i ressourcestærke miljøer. Dette flugter med øvrig forskning, der peger på ressourcevaghed og social marginalisering, enten i forhold til majoritetsbefolkningen eller den respektive etniske minoritetsgruppe, som udløsende faktorer.¹²⁴

5.4 FASTHOLDELSE I ISLAMISKE ÆGTESKABER

I det følgende fremhæves centrale resultater i relation til undersøgelsestemaet 'fastholdelse i islamiske ægteskaber.' Afsnittet har fokus på skilsmissepraksisser i islamiske ægteskaber,

¹¹⁹ Jämställdhetsmyndigheten (2025), Petersen et al (2025).

¹²⁰ Jämställdhetsmyndigheten (2025), Petersen et al. (2025), Aplin (2018).

¹²¹ Aplin (2018).

¹²² Petersen et al. (2025).

¹²³ VIVE (2023).

¹²⁴ Bråten & Elgvin (2014), Liversage & Peterson (2020), Petersen et al. (2025), Jämställdhetsmyndigheten (2025).

hvilken rolle brudegaver kan spille samt hvilke øvrige fastholdelsesmekanismer, der forekommer og i denne sammenhæng hvilke særlige sårbarhedsfaktorer, kvinderne har.

Skilsmissepraksis i islamiske ægteskaber

En svensk kortlægning og analyse af forekomsten af børneægteskab, tvangsægteskab og polygami i Sverige peger på, at modstand mod skilsmisse i nogle familier og etniske minoritetsmiljøer kan udgøre en væsentlig barriere for kvinder, der ønsker at forlade uønskede ægteskaber. Selvom skilsmisse ikke er forbudt inden for islam, betragtes det generelt som noget, der så vidt muligt bør undgås.¹²⁵ I kontekster, hvor kvinders adfærd, særligt i relation til seksualitet, ægteskab og reproduktion, tillægges stor betydning for familiens ære og sociale position, kan dette medføre et betydeligt pres for at opretholde ægteskabet. I en migrationskontekst kan sådanne normer forstærkes, navnlig i miljøer, der oplever sig kulturelt eller socialt marginaliserede, hvilket i nogle tilfælde fører til en indskrænkning snarere end en udvidelse af kvinders individuelle handlemuligheder.¹²⁶

Modstanden mod skilsmisse kan komme til udtryk gennem forskellige former for negativ social kontrol, herunder sladder, chikane og trusler, og kan udøves både lokalt og transnationalt gennem netværk i oprindelseslandet. Frygten for sociale repressalier – rettet mod kvinden selv, hendes børn eller hendes familie – kan i sig selv virke fastholdende. Kvinder med begrænset adgang til alternative netværk og støttestrukturer uden for minoritetsmiljøet fremstår særligt sårbare over for denne form for pres.¹²⁷

Islamiske ægteskaber (*nikah*) er underlagt en religiøs ramme, der regulerer både indgåelse og opløsning af ægteskabet, og som kan begrænse kvinders muligheder for reelt at forlade ægteskabet, selv efter juridisk skilsmisse. Flere studier påpeger, at adgangen til skilsmisse i islamisk praksis er kønnet asymmetrisk. Mænd har mulighed for ensidigt at opløse ægteskabet ved at erklære ordet '*talaq*' (som kan oversættes til at "give skilsmisse") – uden krav om begrundelse eller kvindens samtykke.¹²⁸ Kvinders mulighed for at opløse et islamisk ægteskab er derimod mere begrænset og ofte betinget af mandens samtykke. Dette sker typisk gennem *khula* – en religiøs skilsmisseform, hvor kvinden anmoder om opløsning af ægteskabet og i den forbindelse forventes at tilbyde manden økonomisk kompensation. Denne kønnede asymmetri i adgangen til skilsmisse kan indebære betydelige begrænsninger for kvinders handlemuligheder i uønskede islamiske ægteskaber.¹²⁹ Litteraturen fremhæver samtidigt, at der er variation i de regler, religiøse autoriteter gør gældende i relation til disse praksisser, og at variationen kan være endnu større i almindelige muslimers praksis.¹³⁰

I en migrationskontekst som den danske forstærkes muslimske kvinders begrænsede muligheder for at opløse et islamisk ægteskab yderligere. Liversage og Petersen (2020) peger på, at fraværet af formelle islamiske skilsmisseinstanser i Danmark kan føre til, at kvinder, der er skilt efter dansk ret, fortsat betragtes som gifte i religiøs forstand – et fænomen som de omtaler som "haltende ægteskaber".¹³¹ De beskriver endvidere, hvordan opløsningen af en *nikah* i praksis er betinget af mandens medvirken. Forfatterne anfører desuden, at islamiske autoriteter i Danmark er private borgere uden den myndighed, som nogle kvinder efterspørger, og at

¹²⁵ Jämställdhetsmyndigheten (2025)

¹²⁶ Liversage & Petersen (2020).

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ Liversage & Petersen (2020), Jämställdhetsmyndigheten (2025).

¹²⁹ Bråten & Elgvin (2014), Liversage (2022), Liversage & Petersen (2020).

¹³⁰ Liversage & Petersen (2020).

¹³¹ Liversage & Petersen (2020).

deres rolle derfor ofte er begrænset til mægling og forsøg på at påvirke mandens stillingtagen.¹³² Samtidig påpeger de betydelig variation i, hvordan islamiske autoriteter og lokale miljøer forstår og håndterer spørgsmål om nikah-opløsning.

Hvilken rolle kan brudegaver spille?

Litteraturen peger på, at økonomiske transaktioner i forbindelse med ægteskabsindgåelse kan spille en central og ambivalent rolle i tvangsægteskaber. På baggrund af retsafgørelser og interviews med fagpersoner i Sverige viser den svenske kortlægning (2025), at der anvendes forskellige begreber for disse økonomiske transaktioner, og at de tillægges varierende betydning for de berørte.¹³³ Kortlægningen skelner mellem transaktioner, som tilfalder brudens familie, f.eks. brudepris eller brudekøb, og transaktioner, der tilfalder bruden selv, såsom brudegave. Brudepris/brudekøb indebærer typisk en aftale mellem brudens og brudgommens familier om overførsel af penge, guld og/eller andre værdier i forbindelse med ægteskabets indgåelse, uden at bruden nødvendigvis inddrages i forhandlingerne eller får del i betalingen.

Den islamiske aftale om '*mahr*' – som typisk har karakter af en brudegave, men i visse tilfælde også kan antage træk af en brudepris – spiller en central rolle i både indgåelsen og ophævelsen af islamiske ægteskaber og kan få særlig betydning i forbindelse med skilsmisse. *Mahr* fastsættes som led i *nikah*-kontrakten og er formelt set en økonomisk rettighed for kvinden. Den vil ofte (men ikke altid) bestå af to dele: En del, som kvinden typisk modtager i forbindelse med vielsen, og en anden del, som kvinden vil have krav på, hvis manden senere ønsker at skille sig fra hende. Ifølge både det danske og svenske studie kan *mahr* på denne måde udgøre en form for beskyttelse af kvinden i forhold til mandens lette adgang til skilsmisse.¹³⁴

I praksis viser litteraturen imidlertid, at *mahr* også anvendes som et kontrolredskab. I nogle tilfælde undlader mænd f.eks. at udbetale den aftalte *mahr* eller bruger tilbageholdelse af brudegaven som led i forhandlinger om skilsmisse, forældremyndighed eller andre vilkår. Ligeledes ses det, at manden stiller krav om tilbagebetaling af brudegaven – og eventuelt andre udgifter forbundet med ægteskabet – som betingelse for at give samtykke til *khula*-skilsmisse.¹³⁵ I sådanne situationer kan kvinder blive stillet overfor økonomiske krav, der overstiger deres faktiske råderum, eller presses til at acceptere urimelige vilkår for at opnå skilsmisse. Litteraturen peger således på, at brudegaven kan fungere både som en formel beskyttelsesmekanisme og som et redskab til økonomisk kontrol.

Ifølge Liversage og Petersen (2020) bør denne dobbelte funktion dog ses i lyset af, at brudegavens størrelse og udformning kan variere på tværs af ægteskaber og kontekster: *Mahr* kan i nogle tilfælde fastsættes som et symbolsk beløb, mens den i andre sammenhænge udgør et substantielt økonomisk beløb.¹³⁶ Denne variation har betydning for, i hvilket omfang brudegaven i praksis kan fungere som et økonomisk sikkerhedsnet, der styrker kvindens handlemuligheder ved skilsmisse, eller – omvendt – indgå som en økonomisk tvangsmekanisme, der begrænser hendes muligheder for at forlade et uønsket eller konfliktfyldt ægteskab.

¹³² Ibid.

¹³³ Jämställdhetsmyndigheten (2025).

¹³⁴ Jämställdhetsmyndigheten (2025), Liversage & Petersen (2020).

¹³⁵ Liversage & Petersen (2020), Liversage (2022), Petersen et al (2025), Jämställdhetsmyndigheten (2025).

¹³⁶ Liversage & Petersen (2020).

Øvrige fastholdelsesmekanismer & sårbarhedsfaktorer

Samlet peger den identificerede litteratur på, at fastholdelse i uønskede islamiske ægteskaber ikke alene kan forklares ved formelle skilsmiseregler, men må forstås som resultatet af et samspil mellem økonomiske, sociale, religiøse og strukturelle mekanismer. Kvinders sårbarhed i relation til *nikah*-fastholdelse varierer således betydeligt og påvirkes af flere sammenvævede forhold knyttet til ressourcer og position. Først og fremmest fremhæves kvindernes individuelle ressourcer som afgørende: Kvinder med et sikkert opholdsgrundlag (dvs. et opholdsgrundlag, der er uafhængigt af manden), gode dansk kundskaber, uddannelse, fortrolighed med danske hjælpe- og retssystemer, samt adgang til støttende netværk og opbakning står generelt stærkere i forhandlinger om skilsmisse og *nikah*-opløsning.¹³⁷ Omvendt er kvinder uden disse ressourcer mere sårbare overfor at blive fastholdt i uønskede ægteskaber.

Dernæst spiller *generation* en rolle, idet efterkommere oftere har større institutionel og social handlekraft end førstegenerationsindvandrere, og især end familiesammenførte kvinder. Dette hænger blandt andet sammen med forskelle i socialisering, norminternalisering og mulighed for at udfordre familiens autoritetsstrukturer. For det tredje peger litteraturen på *oprindelseslandets betydning*: Kvinder med baggrund i lande med sekulær familielovgivning (f.eks. Tyrkiet) oplever generelt sjældnere *nikah*-fastholdelse, idet en civil skilsmisse oftere anerkendes som tilstrækkelig for opløsning af det religiøse ægteskab. Omvendt er risikoen større blandt kvinder med baggrund i lande med islamisk familielovgivning, hvor religiøs skilsmisse tillægges selvstændig og ofte afgørende betydning, og hvor normer om kvinders ansvar for familiens ære kan forstærke presset for at forblive i ægteskabet.¹³⁸

Somalia udgør i denne sammenhæng et interessant eksempel som et muslimsk land, hvor sharia spiller en central rolle i det retlige og normative landskab, og hvor forekomsten af skilsmisser er relativt høj, hvilket også afspejles blandt somaliere bosat i Danmark. Litteraturen peger på, at dette blandt andet kan hænge sammen med, at somaliske kvinder i visse sammenhænge står relativt stærkt i deres familier, hvilket kan give dem større selvbestemmelse i forhold til at afslutte uønskede ægteskaber sammenlignet med kvinder med mellemøstlig baggrund.¹³⁹

Som beskrevet i metodekapitlet (kapitel 2) ligger det uden for dette litteraturstudies rammer at behandle lovgivningen på området, hvilket med fordel kan være genstand for et selvstændigt review. Det er dog væsentligt at bemærke, at en del af den nyere danske forskning netop fokuserer på islamiske ægteskabspraksisser og deres regulering i dansk ret.¹⁴⁰ Forskningen fremhæver især diskrepansen mellem straffelovens snævre forståelse af tvang – som resultat af direkte trusler eller sanktioner – og den levede praksis, der oftere er præget af følelsesmæssig manipulation, socialt pres og fravær af eksplicit modstand fra den tvangsgifte. Når samtykke formelt er givet, men under pres, kan retssystemet derfor have vanskeligt ved at identificere og bevise tvangen, hvilket i praksis medvirker til at fastholde kvinder i uønskede religiøse ægteskaber.

Litteraturen peger desuden på, at risikoen for at miste opholdstilladelsen kan udgøre en væsentlig sårbarhedsfaktor for familiesammenførte kvinder i forbindelse med skilsmisse eller samlivsophør.¹⁴¹ For kvinder, hvis opholdsgrundlag er baseret på familiesammenføring,

¹³⁷ Liversage & Petersen (2020), Liversage (2022).

¹³⁸ Ibid.

¹³⁹ Liversage (2022). Det bør dog bemærkes, at der er tale om kvalitativt interviewmateriale med 5 kvinder fra Somalia, hvorfor man bør være varsom med at konkludere noget endegyldigt på baggrund heraf.

¹⁴⁰ Petersen et al. (2025), Slot et al. (2023).

¹⁴¹ Bl.a. Liversage (2022).

indebærer skilsmisse eller ophør af samlivet som udgangspunkt, at grundlaget for opholdstilladelsen bortfalder.¹⁴² Denne retsstilling kan medføre, at frygten for inddragelse af opholdstilladelsen afholder kvinder fra at forlade voldelige eller på anden måde uønskede ægteskaber.

Selvom udlændingeloven indeholder en særlig bestemmelse, der har til formål at beskytte familiesammenførte kvinder mod at blive fastholdt i voldelige ægteskaber, viser undersøgelser, at bestemmelsen i praksis ikke altid fungerer efter hensigten.¹⁴³ I litteraturen peges der blandt andet på udfordringer forbundet med dokumentation af vold, herunder vanskeligheder ved at fremlægge skadestuerapporter, politianmeldelser eller anden relevant dokumentation. Det gælder særligt for kvinder, som har levet under social isolation og negativ social kontrol, og som derfor ikke tidligere har haft kontakt med myndigheder eller civilsamfundsorganisationer.

Endvidere peges litteraturen på, at det i praksis kan være vanskeligt at påvise, at volden udgør den primære årsag til skilsmisse eller samlivsophør, hvilket kan have betydning for kvindernes mulighed for at opnå beskyttelse efter voldsbestemmelsen.¹⁴⁴ Det skal dog bemærkes, at problemstillingen ikke i sig selv relaterer sig til religiøse ægteskaber, idet sådanne ikke har juridisk gyldighed i Danmark og derfor ikke direkte påvirker opholdsgrundlaget. Ikke desto mindre kan den samlede kontekst - herunder samspillet mellem opholdsretlige usikkerheder, vold og sociale kontrolmekanismer - påvirke kvinders oplevede handlemuligheder i forhold til at forlade uønskede ægteskaber.

5.5 KONSEKVENSER AF TVANGSÆGTESKABER OG FASTHOLDELSE

Der er identificeret meget få studier, der eksplicit undersøger de fysiske og psykiske konsekvenser af tvangsægteskab og uønsket fastholdelse for de udsatte. Idet tvangsægteskab anskues som et udtryk for æresmotiveret vold, der kan være forbundet med udøvelse af flere forskellige voldsformer, herunder psykisk vold og negativ social kontrol, seksuel vold, fysisk vold og økonomisk vold, henvises derfor også til afsnit 4.3 om konsekvenserne af æresmotiveret vold i bredere forstand.

Specifikt i forhold til de trivselsmæssige konsekvenser af begrænset medbestemmelse omkring valg af partner, viser en repræsentativ undersøgelse blandt danske unge fra 2018, at andelen af 18-29-årige i mistrivsel er betydeligt højere blandt de unge, der *ikke* svarer, at de 'i høj grad' tror, at deres familie vil give dem lov til selv at vælge, hvem de vil gifte sig med (sammenlignet med andre unge).¹⁴⁵

Et studie baseret på psykologiske screeninger af unge kvindelige voldsudsatte på RED Safehouse finder desuden signifikante sammenhænge mellem PTSD og oplevelser med giftepres, ligesom der findes en signifikant sammenhæng mellem giftepres og depression.¹⁴⁶ Studiets resultater er vigtige, men er baseret på en relativt lille gruppe af unge kvinder, som ikke

¹⁴² Slot et al. (2023).

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ Slot et al. (2023).

¹⁴⁵ Følner et al. (2018). Sammenhængen mellem de unges oplevelser med forskellige former for negativ social kontrol og de unges oplevede trivsel er belyst gennem brug af WHO-5 indekset. Betegnelsen 'mistrivsel' bruges om gruppen af unge, der på baggrund af deres score i WHO-5 indekset er i 'risiko' eller 'høj risiko' for depression eller langvarig stressbelastning.

¹⁴⁶ Bech-Hansen et al. (2024)

nødvendigvis er repræsentative for dem, der udsættes for tvangsægteskaber.¹⁴⁷ Der er således behov for mere viden om konsekvenser af tvangsægteskaber for de antageligvis flere kvinder, der *ikke* har haft modet til at bryde ud af tvangsægteskabet og søge hjælp.

Endelig viser Liversage og Petersen (2020), at langvarige forløb i dårlige ægteskaber og opslidende skilsmisseprocesser kan have betydelige konsekvenser for de udsatte kvinder både psykisk og fysisk. Undersøgelsen beskriver blandt andet, hvordan fastholdelse i dårlige ægteskaber kan medføre voldsomme stressbelastninger, depression, angst og selvmordstanker hos de udsatte.¹⁴⁸

5.6 SAMMENFATNING - TVANGSÆGTESKABER OG FASTHOLDELSE

I dette afsnit opsummeres resultaterne i relation til undersøgelsesspørgsmålene for temaet tvangsægteskab og fastholdelse i islamiske ægteskaber.

5.6.1 FORSKNINGEN VISER

I en nordisk kontekst er den nyere forskning i tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber relativt begrænset, og den forskning, der findes, er i høj grad kendetegnet ved kvalitative data. Den identificerede forskning på feltet belyser en kompleks sammenvævning af forhold og faktorer, der både præger og bidrager til tvangsægteskabelige praksisser og fastholdelse i uønskede ægteskaber. Omvendt mangler kvantitative studier, der belyser det faktiske omfang og udbredelse, herunder hvad der mere generelt kendetegner tvangsægteskaber og fastholdelse, og hvem der typisk udsættes herfor. Rationalerne, der ligger til grund, samt hvilke sårbarhedsfaktorer, der øger risikoen for at blive udsat for fænomenerne, er imidlertid veldokumenteret i de kvalitative undersøgelser.

Forskningen peger således på...

- ... at der forekommer tvangsægteskaber blandt grupper med etnisk minoritetsbaggrund i Danmark. Dog kendes det præcise omfang af problematikken ikke.
- ...at det hovedsageligt er unge med oprindelse i MENAPT-lande og hovedsageligt er kvinder, der udsættes for tvangsægteskab, samt at tvangsægteskaber ofte forekommer i miljøer kendetegnet ved stærke patriarkalske værdier og æresnormer, og hvor ægteskab opfattes som en fælles sag for hele slægten.
- ... at rationalerne bag tvangsægteskaber kan knyttes til en række (overlappende) motiver, der overordnet set omhandler: kontrol med seksualitet og intime relationer, bevarelse eller genoprettelse af familiens ære, kollektive og relationelle interesser (f.eks. som led i styrkelse eller fastholdelse af familieband), samt materielle og strategiske hensyn.
- ... at det typisk er unge kvinder, der udsættes for tvangsægteskab, men at unge mænd også kan presses ind i et ægteskab mod deres vilje. Da æresmotiveret vold typisk

¹⁴⁷ Det er en mulighed, at gruppen af kvinder på safehouse har flere personlige ressourcer end kvinder, der fortsat lever i et tvangsægteskab, eftersom de har kunnet finde modet til at bryde med deres familier og søge hjælp.

¹⁴⁸ Liversage & Petersen (2020).

forbindes med kvinder, kan unge mænd have særligt svært ved at tale højt om deres udfordringer og få hjælp.

- ... at LGBT+ personer er i særlig risiko for tvangsægteskab, hvor ægteskabet blandt andet kan fungere som en facade, der skal beskytte familien mod skam eller et forsøg på 'helbredelse' af LGBT+ personens seksuelle orientering eller kønsidentitet.
- ... at unge med forskellige former for kognitive funktionsnedsættelser kan være særligt udsatte for tvangsægteskab, hvor ægteskabet blandt andet kan fungere som en strategi til at skjule en funktionsnedsættelse og dermed beskytte familiens ære, eller som en praktisk "omsorgsløsning", hvor familiemedlemmet med funktionsnedsættelse giftes bort for at sikre, at andre fremadrettet påtager sig ansvaret for omsorgen.
- ... at det kan være vanskeligt at påvise det tvangsmæssige aspekt af ægteskabsindgåelsen, da grænserne mellem frivillighed og tvang er flydende, og tvangen ofte er kendetegnet ved en længerevarende processuel og gradvis indskrænkning af de unges handlemuligheder.
- ...at religiøse ægteskaber indebærer store udfordringer for kvinden, blandt andet fordi det kan være vanskeligt for kvinder at bryde ud af et religiøst ægteskab, hvis manden nægter at lade sig skille. I denne forbindelse kan kravet om tilbagebetaling af brudegaven ('mahr') udgøre en særlig hindring.

5.6.2 HVAD INDIKERER FORSKNINGEN?

Den identificerede forskning i tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber peger også på en række andre forhold, som for nuværende kun er belyst indikativt.

Det gælder f.eks...

- ... den nærmere sammenhæng mellem fætter-kusineægteskaber og tvangsægteskaber. Det er dokumenteret, at fætter-kusine ægteskaber forekommer med varierende grad af indflydelse fra forældrenes/familiens side, og der er et overlap mellem de miljøer, hvor ægteskaber blandt slægtninge forekommer, og hvor tvangsægteskaber også er mest udbredt. Imidlertid er den nærmere relation mellem fænomenerne for nuværende kun belyst indikativt, og der mangler viden om, hvor mange fætter-kusine ægteskaber er tvangsægteskaber.
- ... konsekvenserne af tvangsægteskab, frygt for tvangsægteskab og fastholdelse i uønskede ægteskaber. Det er dokumenteret, at fænomenerne kan have store fysiske og psykiske omkostninger for de udsatte, ligesom de konkrete konsekvenser er belyst for en mindre gruppe af kvinder på specialiserede krisecentre samt i andre konkrete studier. De bredere mønstre i de fysiske og psykiske konsekvenser af tvangsægteskaber, frygt for tvangsægteskaber og fastholdelse er dog for nuværende kun belyst indikativt i en dansk kontekst.
- ... sammenhængen mellem tvangsægteskaber og fastholdelse samt fænomener som menneskehandel, økonomisk vold og kriminalitet. Studier indikerer, at tvangsægteskaber i nogle tilfælde kan opfylde kriterierne for menneskehandel, bliver

anvendt som et strategisk redskab i slægtsbaserede kriminelle netværk og/eller kan være forbundet med elementer af økonomisk vold og kontrol. De nærmere sammenhænge og overlap mellem disse fænomener er dog for nuværende kun belyst relativt svagt og på et tidligt indikativt niveau.

- ... drenge og mænd som udsatte for tvangsægteskaber. Flere studier indikerer, at mænd kan være tilbageholdende med at fortælle andre om problemer relateret til tvangsægteskaber, og at der som følge heraf kan være en risiko for at overse eller undervurdere omfanget af mandlige udsatte for tvangsægteskaber. Der er udgivet kvalitative studier med fokus på mandlige udsatte for æresmotiveret vold, herunder også tvangsægteskab, men emnet er for nuværende primært belyst indikativt.

5.6.3 POTENTIALE FOR VIDERE FORSKNING

På trods af den relativt klare viden om fænomenets karakter og centrale mekanismer peger dette litteraturstudie også på væsentlige videnshuller i relation til tvangsægteskaber og fastholdelse. Særligt vurderes det, at der i Danmark og Skandinavien mangler viden om...

- ... det faktiske omfang af tvangsægteskaber, herunder med et blik for at operationalisere fænomenet gråzoneægteskaber, de flydende grænser mellem frivillighed og tvang, samt den langsigtede processuelle tvang, som fører til *tvunget samtykke*. Konkret savnes der f.eks. kvantitative studier, som kan belyse udbredelsen af oplevelser med tvangs- og gråzoneægteskaber i Danmark - herunder optimalt set gentagne studier, der kan give viden om udviklingen over tid.
- ... sammenhængen mellem fætter-kusine ægteskaber og tvangsægteskaber.
- ... omfanget af kvinder, som oplever at være fastholdt i ægteskab (som kan være indgået både med eller uden samtykke), samt deres oplevelser af, hvilke muligheder og barrierer de oplever, der er for at bryde ud af ægteskabet.
- ... de psykiske og fysiske konsekvenser forbundet med at være udsat for eller frygte at blive tvangsgift blandt den samlede målgruppe af berørte kvinder og mænd.
- ... sammenhængen mellem tvangsægteskaber og strukturel udsathed, herunder også sammenhængen mellem tvangsægteskab og berigelsesmekanismer bredt samt organiseret kriminalitet mere snævert.

6 GENOPDRAGELSESREJSER OG UFRIVILLIGE UDLANDSOPHOLD

6.1 INDLEDNING

I dette kapitel formidles litteraturstudiets væsentligste resultater vedrørende genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold med afsæt i følgende undersøgelsesspørgsmål:

"Hvad kendetegner genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold?"

"Hvilke motiver eller rationaler ligger til grund for genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold?"

"Hvordan adskiller problematikken sig ift. henholdsvis børn og voksne?"

"Hvad er de psykologiske og sociale konsekvenser?"

Det skal indledningsvist bemærkes, at litteraturen om genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold samlet set er meget begrænset og i overvejende grad består af grå litteratur udarbejdet af eller på vegne af offentlige myndigheder i Skandinavien, herunder særligt i Norge og Danmark. Som følge af den begrænsede forskningsmængde har vi også inddraget relevant litteratur publiceret før 2015. Den identificerede litteratur bygger hovedsageligt på registerdata (f.eks. til- og fraflytningsmønstre samt sagsindberetninger med henblik på at belyse omfanget) samt interviews med fagpersoner og myndigheder, og kun i mindre grad på interviews med berørte børn og unge og/eller disses forældre. Dette kapitel må derfor læses med forbehold for, at forskningen i genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold fortsat er yderst begrænset, både i omfang og empirisk dybde.

Kapitlet baserer sig på i alt 16 publikationer, heraf 7 norske, 5 danske, 3 svenske og 1 international. Der er i skrivende stund et nyt dansk studie undervejs, som forventes at bidrage til at styrke det eksisterende vidensgrundlag på området.

<i>Antal identificerede studier:</i>	16
<i>De mest centrale studier:</i>	<p>Lidén, H., K. F. Evertsen, J. P. Brekke & M. F. Hoen (2024a): <i>Kvinner og deres barn hold tilbake mot sin vilje i utlandet: Fenomenforståelse og mulig bistand</i>. Institutt for Samfunnsforskning.</p> <p>Lidén, H., D. Damsa, J. P. Brekke & M. F. Hoen (2024b): <i>Trøblete utenlandsopphold – Barn og unge voksne tilbakeholdt i utlandet: Fenomenforståelse og oppfølging</i>. Institutt for Samfunnsforskning.</p> <p>Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme [Centre for Documentation and Counter Extremism] (2025). <i>Re-education Trips of Somali Children and Youth</i>. Udlændingestyrelsen.</p>
<i>Geografisk spredning (empirisk):</i>	<p>Studierne vedrører primært børn, unge og kvinder i Danmark (4), Norge (6), Sverige (3) og andre vestlige lande (1). Der henvises desuden til enkelte danske reviews / vidensnotater.</p> <p>Destinationslandene for genopdragelsesrejserne og de ufrivillige udlandsophold er primært MENAPT-lande, Storbritannien og visse østafrikanske lande, herunder særligt Somalia og Kenya.</p>

6.2 "HVAD KENDETEGNER GENOPDRAGELSESREJSER OG UFRIVILLIGE UDENLANDSOPPHOLD?"

I dansk lovgivning (Barnets lov) forstås **genopdragelsesrejser** som situationer, hvor et barn eller en ung under 18 år sendes til udlandet til forhold, der bringer barnet eller den unges sundhed eller udvikling i alvorlig fare. Der kan være tale om en genopdragelsesrejse, selvom barnet formelt er indforstået med rejsen eller er taget frivilligt afsted.¹⁴⁹

Ufrivillige udlandsophold vedrører derimod personer over 18 år, som er danske statsborgere eller har, eller har haft, gyldig opholdstilladelse i Danmark, som opholder sig i udlandet imod deres vilje som følge af en genopdragelsesrejse, tvangsægteskab, tvungen forlovelse, religiøst ægteskab uden borgerlig gyldighed eller andet ægteskabslignende forhold eller som følge af en æresrelateret konflikt eller negativ social kontrol.¹⁵⁰

¹⁴⁹ Jævnfør STR § 215 a, forarbejderne til barnets lov § 174 c (forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forskellige andre love), L 95 af 11. januar 2024

¹⁵⁰ Lovforslag til lov om ændring af straffeloven, pasloven og politiloven, L 22 af 3. oktober 2018.

I en æreskontekst fremstår genopdragelsesrejser og ufrivillige udenlandsophold i litteraturen som beslægtede praksisser, hvor familiens normer håndhæves gennem transnationale mobilitetsmønstre. Fælles for praksisserne er, at børn, unge - og i nogle tilfælde også voksne - sendes til eller fastholdes i udlandet under omstændigheder, der begrænser deres handlefrihed og muligheder for selv at vende tilbage, ofte over længere perioder.

Litteraturen på området peger samtidig på, at genopdragelsesrejser kan være præget af direkte tvang, men også kan gennemføres på baggrund af vildledning eller mangelfuld information om rejsens formål og varighed. Det afgørende analytiske kriterium er således ikke barnets eller den unges samtykke, men de faktiske konsekvenser af opholdet for barnets eller den unges sundhed eller udvikling.

På tværs af studier fremhæves det, at genopdragelsesrejser og ufrivillige udenlandsophold typisk indebærer længerevarende fravær fra bopælslandet, begrænset kontakt til omverdenen og reducerede muligheder for selv at vende tilbage. Opholdene finder ofte sted hos udvidet familie, på kostskoler, disciplineringsinstitutioner eller i private husholdninger og medfører markante brud i skolegang, sociale relationer og hverdagsliv.

Typer af længerevarende udenlandsophold i relation til børn og unge

En tidlig dansk undersøgelse af længerevarende udlandsophold blandt børn med ikke-vestlig baggrund fra 2005 identificerer fire overordnede former for længerevarende udlandsophold¹⁵¹:

1. Længerevarende udlandsophold med henblik på social genopdragelse,
2. Længerevarende udlandsophold med henblik på kulturel eller religiøs genopdragelse,
3. Længerevarende udlandsophold som led i børns identitetsdannelse, samt
4. Længerevarende udlandsophold i form af ferie eller familiebesøg.

Ifølge undersøgelsen er den fjerde type - ferie eller familiebesøg - den mest udbredte og typisk frivillig, hvilket også bekræftes i en senere dansk undersøgelse fra 2018.¹⁵² Ligeledes vurderes ophold med fokus på børns identitetsdannelse ofte som frivillige og relativt uproblematisk. Disse typer falder derfor uden for denne analyses interessefelt. Derimod peger undersøgelsen på, at de to første typer - social genopdragelse samt kulturel eller religiøs genopdragelse - ofte har karakter af ufrivillige ophold, hvor barnet eller den unge i begrænset omfang har haft indflydelse på beslutningen. Samtidig fremhæves kønnede mønstre, idet social genopdragelse hyppigere retter sig mod drenge, mens kulturel og religiøs genopdragelse i højere grad målrettes piger.¹⁵³

Denne afgrænsning genfindes og videreudvikles i nyere norsk forskning. Lidén et al. (2024b) identificerer ligeledes fire former for længerevarende udlandsophold, men afgrænser eksplicit analysen til ophold, der kan karakteriseres som ufrivillige.¹⁵⁴ Der skelnes mellem:

1. Børn, der opholder sig hos slægtninge uden deres forældre (eventuelt sammen med søskende)

¹⁵¹ NIRAS Konsulenterne (2005).

¹⁵² Ankestyrelsen (2018).

¹⁵³ NIRAS Konsulenterne (2005).

¹⁵⁴ Lidén et al. (2024b).

2. Børn, der tilbageholdes i udlandet sammen med en forælder,
3. Unge, der placeres i disciplineringsanstalter, samt
4. Tilbageholdelse af unge over 18 år.

Det norske studie finder også markante kønsforskelle i opholdsformerne. Disciplineringsanstalter retter sig primært mod drenge og unge mænd, mens piger og unge kvinder samlet set udgør en større andel af de børn og unge, der berøres af ufrivillige udlandsophold. At placering i disciplineringsanstalter typisk vedrører drenge eller unge mænd, bekræftes i det danske studie af den somaliske praksis *dhaqan celis*, hvor unge mænd i særlig grad sendes til institutionelle ophold i udlandet.¹⁵⁵

Typen af længerevarende udenlandsophold i relation til voksne (dumping)

Hvor de ovenstående udgivelser har fokus på børn og unge (og til dels unge over 18 år), har Lidén et al. (2024a) fokus på situationer, hvor voksne gifte - typisk kvinder - tilbageholdes eller efterlades i udlandet mod deres vilje, med eller uden eventuelle børn. Udgivelsen identificerer to overordnede kategorier af ufrivillig tilbageholdelse af kvinder i udlandet, et fænomen der i litteraturen også betegnes som *dumping*.¹⁵⁶

Den første type omfatter **transnationale ægteskaber**, hvor en person med opholdstilladelse eller statsborgerskab i det vestlige land - i dette tilfælde Norge - indgår ægteskab med en udenlandsk partner. Tilbageholdelsen kan finde sted både efter en kortere periode med fælles bopæl i Norge og i tilfælde, hvor den udenlandske ægtefælle aldrig har haft ophold i landet.

Den anden type finder sted blandt **(nyankomne) flygtninge**, hvor ægtefællerne er gift i udlandet, og familien enten ankommer samlet til Norge eller genforenes efter en periode med adskillelse. I disse tilfælde kan ufrivillige udlandsophold opstå i forbindelse med midlertidige rejser, ferieophold eller længerevarende ophold i udlandet, som udvikler sig til egentlig tilbageholdelse af kvinden og hendes børn.

Mønstre i oprindelses- og destinationslande

På tværs af litteraturen peges der på, at genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold hyppigst forekommer i familier med baggrund i MENAPT-lande, herunder særligt Somalia, Syrien, Pakistan, Tyrkiet, Marokko, Libanon, Irak og Palæstina.¹⁵⁷

Litteraturen peger endvidere på, at genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold ofte, men ikke altid, finder sted i forældrenes eller familiens oprindelseslande.¹⁵⁸ En norsk undersøgelse fra 2019 viser eksempelvis, at 37 % af de 49 adspurgte kommuner havde

¹⁵⁵ Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025).

¹⁵⁶ Lidén et al. (2024a), Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019).

¹⁵⁷ Lidén et al. (2024a, 2014), Ankestyrelsen (2018), NIRAS Konsulenterne (2005). Der gøres opmærksom på, at undersøgelserne opgør sagerne på forskellig vis. Data vedrørende omfang og dermed også de identificerede mønstre i oprindelses- og destinationslande er dermed forbundet med en vis usikkerhed.

¹⁵⁸ Oslo Economics (2019), Lidén et al. (2024a).

kendskab til sager, hvor et barn er endt i et andet land end forældrenes oprindelsesland.¹⁵⁹ Mere specifikt viser et nyere dansk studie af den somaliske praksis for genopdragelsesrejser (beskrevet i efterfølgende afsnit), at de primære destinationslande er Somalia og Kenya, mens Egypten og Tyrkiet forekommer som alternative destinationer i mindre omfang.¹⁶⁰

De identificerede studier dokumenterer, at opholdenes varighed kan spænde fra måneder til flere år.¹⁶¹

Særligt om "dhaqan celis"

Begrebet *dhaqan celis* (som på somali betyder "at vende tilbage til kulturen") refererer til en praksis, hvor somaliske familier i Vesten, herunder i Danmark, sender deres børn og unge til genopdragelse i Somalia, Kenya eller andre lande med store somaliske eller muslimske befolkningsgrupper med henblik på genopdragelse. Formålet er typisk, som ved andre genopdragelsesrejser, at gendanne traditionelle normer og værdier, styrke den religiøse eller kulturelle identitet og/eller at adressere disciplinære, adfærdsmæssige eller sundhedsmæssige bekymringer.

Et dansk studie fra 2025 skelner mellem to hovedformer for *dhaqan celis*: 1) Indkvartering hos slægtninge og 2) ophold på disciplineringsanstalter (såkaldte "rehabiliteringscentre").¹⁶² I nogle tilfælde ses det, at barnet/den unge oplever begge typer. For eksempel kan en ung først blive placeret hos slægtninge i en periode for derefter at komme på "rehabiliteringscenter" eller omvendt.

Ifølge studiet har rehabiliteringscentrene udviklet sig til en kommerciel industri i Somalia og Kenya, hvor de drives af private aktører uden nævneværdig statslig regulering. I Somalia kaldes centrene ofte *guuri dhaqan celis* ("huse for kulturel genopdragelse"). Antallet af centre er ifølge studiet vokset over det seneste årti, men der findes ingen præcise data om omfanget.

Centrene markedsføres aktivt via sociale medier og diaspora-medier som professionelle behandlings- og opdragelsessteder. De fremstilles som løsninger for unge, der udviser "problemadfærd" som stof- eller alkoholmisbrug, psykisk sygdom, ulydighed, homoseksualitet, manglende religiøsitet eller en "for vestlig" livsstil. Beretninger fra børn og unge, der har opholdt sig på centrene, peger på, at opholdene kan være præget af isolation, streng disciplin, utilstrækkelig kost, fysisk og psykisk vold og i nogle tilfælde seksuelle overgreb. Der rapporteres desuden om kummerlige fysiske rammer, herunder overfyldte celler uden vinduer og generel uhygiejne.¹⁶³

Samtidig argumenterer enkelte studier for, at selv om *dhaqan celis* ofte praktiseres med vildledning og tvang og kan indebære ophold på disciplineringsanstalter præget af hård disciplin og overgreb, bør praksissen forstås i et bredere og mere nuanceret lys. Et studie fremhæver eksempelvis *dhaqan celis* som en manifestation af somaliske transnationale familiepraksisser, hvor familier organiserer relationer, omsorg og ansvar på tværs af landegrænser gennem mobilitet og gensidige forpligtelser.¹⁶⁴ I dette lys anskues *dhaqan celis*

¹⁵⁹ Oslo Economics (2019).

¹⁶⁰ Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025).

¹⁶¹ Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025), Oslo Economics (2019), Ankestyrelsen (2018).

¹⁶² Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025).

¹⁶³ Ibid.

¹⁶⁴ Johnsdotter (2015).

som en kulturelt forankret strategi til at opretholde opdragelse, omsorg og kulturel kontinuitet på tværs af landegrænser, snarere end en entydigt tvangsbaseeret og skadelig praksis.¹⁶⁵ Enkelte andre studier peger på lignende vis på, at praksissen ikke entydigt er skadelig for de unge, men at opholdene i nogle tilfælde også kan have positiv betydning blandt andet i form af styrkede relationer mellem generationer og kulturel tilknytning og identifikation.¹⁶⁶

Definitionen af genopdragelsesrejser i dette litteraturstudier dække alene skadelige praksisser. De eventuelle positive erfaringer forbundet med *dhaqan celis*, som de ovenfor nævnte studier fremhæver, kan således ikke betragtes som relaterede til genopdragelsesrejser.

6.3 "HVLKE MOTIVER ELLER RATIONALER LIGGER TIL GRUND FOR GENOPDRAGELSESREJSER OG UFRIVILLIGE UDLANDSOPHOLD?"

Litteraturen peger på, at genopdragelsesrejser og ufrivillige udenlandsophold udspringer af sammensatte og kontekstafhængige motiver, der varierer efter alder, køn og familiemæssig position. For børn og unge har opholdene typisk et eksplicit genopdragende formål og fungerer som en sanktion iværksat af forældre - ofte i samspil med den øvrige familie. For voksne - primært kvinder - der tilbageholdes i udlandet mod deres vilje, knytter opholdene sig derimod ofte til ægteskabelige og/eller andre (stor)familiære konflikter.¹⁶⁷

På tværs af studier understreges det, at der sjældent er tale om én entydig årsag, men snarere om et samspil mellem flere rationaler, som tilsammen bidrager til, at et ophold udvikler sig fra at fremstå mere eller mindre frivilligt eller midlertidigt til at blive ufrivilligt og langvarigt.¹⁶⁸

6.3.1 RATIONALER RETTET MOD BØRN OG UNGE

I relation til børn og unge beskrives genopdragelsesrejser ofte som begrundet i forældres eller familiers ønske om at påvirke barnets adfærd, identitet og tilknytning. Litteraturen fremhæver især rationaler knyttet til *genoprettelse eller beskyttelse af familiens ære, styrkelse af kulturelle og religiøse normer samt genvinding af kontrol over barnet/den unges adfærd*, der opleves som problematisk, herunder bekymringer for kriminalitet, rusmiddelbrug, sociale relationer eller vestliggjort livsstil.¹⁶⁹

Disse rationaler legitimeres ofte gennem henvisning til forældres omsorgsansvar og retten til at træffe beslutninger på barnets vegne. Samtidig peger forskningen på, at *manglende tillid til offentlige institutioner* - herunder skole-, social- og sundhedssystemer - kan indgå som et væsentligt bagvedliggende motiv, hvor udlandsophold fremstår som et alternativ til indsats i bopælslandet.¹⁷⁰ I det følgende uddybes rationalerne nærmere.

Genoprettelse af familiens ære

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Bakaari & Escandell (2021), Osman (2024).

¹⁶⁷ Lidén et al. (2024a, 2024b, 2014), NIRAS Konsulenterne (2005).

¹⁶⁸ Se bl.a. Lidén et al (2024b, 2014) og NIRAS Konsulenterne (2005).

¹⁶⁹ NIRAS Konsulenterne (2005), Lidén et al. (2014), Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025), Linell & Lundberg (2023).

¹⁷⁰ NIRAS Konsulenterne (2005), Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025).

Genopdragelsesrejser kan finde sted, når unge mænd eller kvinder sendes til familiens oprindelsesland for en periode, fordi familien vurderer, at de har skadet familiens ære.¹⁷¹

Sådanne forløb ses ofte i kollektivistisk orienterede familier med stærke patriarkalske normer og markante køns- og generationshierarkier. I disse familier bærer hvert familiemedlem ansvar for at opretholde familiens ære, og et normbrud anses som en krænkelse af hele familiens omdømme.¹⁷² Ofte relaterer sådanne normbrud sig til kontrol med kvinders seksualitet, der anses som særlig central for familiens ære. Mistanke om seksuel aktivitet eller relationer uden for ægteskab kan således føre til en genopdragelsesrejse.¹⁷³

En anden trussel mod familiens ære kan være mistanke om, at barnet/den unge har en kønsidentitet eller seksuel orientering, som strider imod det heteronormative ideal.¹⁷⁴ Familien kan i sådanne tilfælde håbe på, at opholdet i oprindelseslandet kan bidrage til, at den unge mand eller kvinde tilpasser sig de lokale kulturelle normer for kønnet adfærd.

Ifølge den danske undersøgelse fra 2005 bliver de ufrivillige udlandsophold i nogle tilfælde anvendt som led i et tvangsægteskab, da et ægteskab med en person fra oprindelseslandet kan blive betragtet som den eneste måde, hvorpå familiens ære kan genoprettes i tilfælde af normbrud.¹⁷⁵ Det danske studie fra 2025 om somaliske genopdragelsespraksisser påpeger ligeledes, at somaliske piger er i særlig risiko for at blive tvangsgiftet i forbindelse med en genopdragelsesrejse.¹⁷⁶

Styrkelse eller disciplinering af kulturelt tilhørsforhold

Hos nogle forældre kan oplevede kulturelle konflikter eller diskrimination i de vestlige lande skabe en frygt for, at børnenes forbindelse til deres kulturelle arv undermineres.¹⁷⁷

Genopdragelsesrejser kan således forekomme, fordi familien ønsker at styrke barnets eller den unges kulturelle tilhørsforhold, eller fordi familien mener, at barnet/den unge er blevet "for vestlig".¹⁷⁸ Igen kan dette være en konsekvens af, at barnet eller den unge har brudt med forældrenes normer og værdier, hvorfor dette motiv også kan overlape med genoprettelse af familiens ære.¹⁷⁹

I en norsk undersøgelse fra 2019 vurderer 40 % af de norske kommuner, at formålet med genopdragelsesrejserne primært er at forhindre, at børnene bliver "for norske".¹⁸⁰ Samme motiv identificeres i Danmark og Sverige.¹⁸¹ "Genopdragelsen" foregår typisk hos familiemedlemmer

¹⁷¹ Lidén et al. (2024b), Bredal et al. (2020), NIRAS Konsulenterne (2005), Human Rights Service (2004).

¹⁷² Bredal et al. (2020).

¹⁷³ Bredal et al (2020), Oslo Economics (2019).

Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025), Bredal et al. (2020), Ankestyrelsen (2018), NIRAS Konsulenterne (2005).

¹⁷⁴ Bredal et al. (2020), Lidén et al. (2024b).

¹⁷⁵ NIRAS Konsulenterne (2005).

¹⁷⁶ Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025).

¹⁷⁷ Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025).

¹⁷⁸ Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (2023), Bredal et al. (2020), Oslo Economics (2019), NIRAS Konsulenterne (2005), Human Rights Service (2004).

¹⁷⁹ Bredal et al. (2020).

¹⁸⁰ Oslo Economics (2019).

¹⁸¹ Se henholdsvis NIRAS Konsulenterne (2005) og Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (2023).

i hjemlandet eller i disciplineringsanstalter.¹⁸² Det danske studie om somaliske genopdragelsespraksisser fra 2025 fremhæver, at nogle forældre ønsker, at deres børn vokser op i et miljø, hvor deres muslimske identitet beskyttes og styrkes. Derfor vælger visse somaliske familier at sende deres børn til muslimske lande, som ikke nødvendigvis er deres eget oprindelsesland.¹⁸³

Det bør nævnes, at ophold med henblik på at styrke det kulturelle tilhørsforhold også kan være frivillige og foregå uden relation til æresmotiveret vold og afledte praksisser. I disse tilfælde kan opholdene ses som kulturelle dannelsesrejser som led i barnets identitetsdannelse. Denne type er hyppigst forekommende blandt velintegrerede familier.¹⁸⁴

Genvinding af kontrol over barnets eller den unges adfærd

Ønsket om at genvinde kontrol over barnets eller den unges adfærd fremstår som en central drivkraft i den identificerede litteratur.¹⁸⁵ Dette motiv kan overlape med tidligere nævnte årsager, men adskiller sig primært ved at være forankret i familiens ønske om at fjerne barnet eller den unge fra skadelige miljøer eller sammenhænge, der forbindes med antisocial adfærd, såsom kriminalitet eller stofmisbrug.¹⁸⁶

I sådanne tilfælde ses ofte familier, der er socialt marginaliserede og mangler adgang til relevante støttemuligheder, hvilket efterlader forældrene i en situation præget af afmagt og handlingslammelse.¹⁸⁷ Dette mønster genfindes i norske studier, hvor forældre har sendt børn på ufrivillige udlandsophold for at afskære dem fra "dårlige miljøer" i Norge.¹⁸⁸ Målgruppen for denne form for ufrivillige udlandsophold er ifølge litteraturen som oftest unge mænd og drenge.¹⁸⁹

I denne kontekst er det relevant at skelne mellem forældre, som udøver skadelig kontrol i strid med børns rettigheder, og forældre, som ud fra en reel bekymring for deres børns trivsel ser et udlandsophold som en sidste udvej. Fælles for dem er dog, at beslutningen træffes uden barnets samtykke, og ofte uden at barnet informeres på forhånd.¹⁹⁰

Manglende tillid til de offentlige instanser

Det fremhæves også som en betydelig medvirkende årsag til ufrivillige udlandsophold, at de kan ske som en konsekvens af, at familien ikke har tillid til de vestlige institutioner eller frygter, at myndighederne vil blande sig i børneopdragelsen.¹⁹¹

For eksempel peger et nyere svensk studie på, at langt størstedelen af de længerevarende udlandsophold, som de svenske kommuner var bekendt med i 2022, skyldes forældrenes

¹⁸² Bredal et al. (2020), Lidén et al. (2024b og 2014).

¹⁸³ Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025).

¹⁸⁴ NIRAS Konsulenterne (2005).

¹⁸⁵ Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025), Lidén et al. (2024b og 2014), Oslo Economics (2019), Ankestyrelsen (2018), NIRAS Konsulenterne (2005).

¹⁸⁶ Ankestyrelsen (2018), NIRAS Konsulenterne (2005).

¹⁸⁷ NIRAS Konsulenterne (2005).

¹⁸⁸ Oslo Economics (2019), Lidén et al. (2014).

¹⁸⁹ Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025), Lidén et al. (2024b), NIRAS Konsulenterne (2005).

¹⁹⁰ Bredal et al. (2020).

¹⁹¹ Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (2023), Bredal et al. (2020), Oslo Economics (2019), Ankestyrelsen (2018).

forsøg på at undgå myndighedernes indblanding i familien.¹⁹² I en norsk undersøgelse fra 2019 fremgår det ligeledes, at de fleste norske kommuner kender til sager, hvor udrejsen helt eller delvist er kommet som en reaktion på Barnevernets involvering.¹⁹³ Tilsvarende peger det danske studie fra 2025 på, at udlandsopholdet kan komme som en reaktion på frygt for, at myndighederne vil fjerne barnet fra hjemmet.¹⁹⁴ I sådanne tilfælde kan rejsen bære præg af, at situationen udvikler sig akut, idet forældre reagerer straks efter kontakt med de sociale myndigheder.

De længerevarende udlandsophold kan også komme som en reaktion på mistillid til undervisningen i skolerne¹⁹⁵ eller til sundhedssystemet og behandlingstilbuddene¹⁹⁶, hvorfor familier i stedet opsøger sådanne institutioner i oprindelseslandet. Det danske studie fra 2025 peger f.eks. på, at nogle somaliske familier fortolker psykisk sygdom gennem kulturelle og spirituelle rammer, hvilket kan føre til, at de opsøger traditionelle eller religiøse behandlingsformer i udlandet, der opleves som mere legitime eller effektive.¹⁹⁷

6.3.2 RATIONALER RETTET MOD VOKSNE KVINDER

For voksne kvinder adskiller rationalerne bag ufrivillige udenlandsophold sig markant fra dem, der knytter sig til børn og unge. Et norsk studie af kvinder og deres børn, der tilbageholdes i udlandet mod deres vilje, peger på, at tilbageholdelse af voksne kvinder over 18 år sjældent legitimeres som opdragelse, men derimod som en reaktion på ægteskabelige konflikter, normbrud eller magtforhandlinger i intime og familiære relationer.¹⁹⁸ Ufrivillige udlandsophold fungerer her som et middel til at begrænse kvindens handlemuligheder og genoprette eller fastholde kontrol over kvinden.

Studiet peger bl.a. på *ægteskabskonflikter og ønsket om at begrænse kvinders autonomi*, særligt i forbindelse med skilsmisseønsker, modstand mod ægtefællen eller konflikter med svigerfamilien, som et gennemgående rationale. Det beskrives her, hvordan kvinder tilbageholdes i udlandet efter ferierejser eller familiebesøg, hvor pas og identitetsdokumenter konfiskeres, og hvor kvinden placeres i svigerfamiliens husholdning, under tæt social kontrol. I disse tilfælde fremstår opholdet ofte som et middel til at sanktionere kvinden for normbrud og samtidig vanskeliggøre adgang til hjælp og støtte.¹⁹⁹

Der peges også på, at migrationsretlige og strukturelle forhold udgør et centralt rationalekompleks i sager om tilbageholdelse af voksne kvinder. Den norske forskning viser, at familiesammenførte kvinder, der endnu ikke har opnået permanent opholdstilladelse og er afhængige af ægtefællens statsborgerskab eller opholdsstatus, befinder sig i en særlig sårbar position. I flere beskrevne sager udnyttes denne afhængighed aktivt, idet kvinden tilbageholdes i oprindelseslandet, mens hendes midlertidige opholdstilladelse udløber, hvilket yderligere begrænser mulighederne for at vende tilbage til bopælslandet. Opholdet, der indledningsvis præsenteres som midlertidigt, udvikler sig dermed til et længerevarende ufrivilligt

¹⁹² Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (2023).

¹⁹³ Oslo Economics (2019).

¹⁹⁴ Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025).

¹⁹⁵ Bredal et al. (2020), Lidén et al. (2014), Human Rights Services (2004).

¹⁹⁶ Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025).

¹⁹⁷ Ibid.

¹⁹⁸ Lidén et al. (2024a).

¹⁹⁹ Lidén et al. (2024a).

udenlandsophold, hvor kontrollen over kvinden opretholdes gennem både familiemæssige og strukturelle mekanismer, herunder f.eks. migrationsretlige afhængighedsforhold af manden.

Et andet eksempel peger på, hvordan *arbejdsudnyttelse* og *økonomisk kontrol* kan indgå som del af rationalet. Her beskrives sager, hvor kvinder placeres hos mandens familie i oprindelseslandet og forventes at udføre omfattende husligt arbejde uden løn, samtidig med at deres bevægelsesfrihed er stærkt begrænset. I enkelte tilfælde beskrives disse relationer som grænsende til menneskehandel, hvor ægteskabsrelationen fungerer som adgangsbillet til udnyttelse.²⁰⁰

6.3.3 OM BETYDNINGEN AF ÆRE SET I RELATION TIL ANDRE RATIONALER

På tværs af de rationaler, der motiverer genopdragelsesrejser og ufrivillige udenlandsophold for henholdsvis børn og unge, samt voksne kvinder indikerer den identificerede litteratur, at æresrelaterede rationaler *kan* spille en rolle, men ikke nødvendigvis er den primære årsag. I nogle tilfælde er koblingen til ære eksplicit, mens den i andre fremstår mere indirekte eller uklar. For voksne gifte kvinder fremstår ære ofte som en overordnet normativ ramme, inden for hvilken andre konflikter – såsom partnervold, skilsmisseønsker, migrationsstatus og økonomisk afhængighed – intensiveres og legitimeres, snarere end som det primære udløsende motiv.

Tilsvarende viser forskningen, at genopdragelsesrejser rettet mod børn og unge kan være forbundet med æresnormer, men også kan være begrundet i andre forhold, herunder opdragelsesmæssige bekymringer eller mistillid til offentlige institutioner. Samlet peger den norske forskning på, at ufrivillige udenlandsophold – uanset målgruppe – må forstås som resultatet af samvirkende familiemæssige, relationelle og strukturelle magtforhold, hvor ære i nogle tilfælde er en central faktor, men i andre spiller en mere begrænset eller afledt rolle.

6.4 "HVAD ER DE PSYKOLOGISKE OG SOCIALE KONSEKVENSER?"

Der er for nuværende kun meget begrænset forskning i konsekvenserne af genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold. Blandt de hyppigst nævnte konsekvenser er negative konsekvenser for de berørte børn og unges skolegang, sprogkundskaber og trivsel.²⁰¹

En stor del af den identificerede litteratur peger således på tabt skolegang som en primær konsekvens af genopdragelsesrejser²⁰², og konsekvensen synes at være størst for de børn og unge, som inden udlandsopholdet havde svært ved at følge med i skolen.²⁰³

Derudover peger flere på negative konsekvenser for de berørte børn og unges sprogkundskaber. I denne sammenhæng fremhæver flere norske studier, at hvis de berørte børn og unge ikke talte flydende norsk inden udlandsopholdet, kan de have sværere ved at reintegrere sig, når de kommer tilbage, fordi de ikke har vedligeholdt sproget.²⁰⁴

²⁰⁰ Lidén et al. (2024a).

²⁰¹ Ankestyrelsen (2018); Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (2023), Oslo Economics (2019), Linell & Lundberg (2023). Empirien fra kommunerne i Skandinavien er behæftet med en vis usikkerhed, da kommunernes viden om konsekvenserne er begrænset.

²⁰² Lidén et al. (2024b), Bredal et al. (2020), Oslo Economics (2019), Ankestyrelsen (2018), Human Rights Services (2004).

²⁰³ NIRAS Konsulenterne (2005).

²⁰⁴ Lidén et al. (2014), Human Rights Services (2004).

En væsentlig afledt konsekvens af tabt skolegang og/eller mangelfulde sprogkunderskaber er således vanskeligheder i relation til reintegration, ligesom de kan udgøre en barriere for at søge eller modtage relevant hjælp. Én af undersøgelseerne nævner f.eks., at den manglende sprog- og systemforståelse blandt unge kvinder, der vender tilbage efter et ufrivilligt udlandsophold, kan gøre det mere vanskeligt for dem at opsøge hjælp til at håndtere de psykiske konsekvenser af det ufrivillige udlandsophold.²⁰⁵

Også børn og unge kan opleve den sociale reintegration med deres venner som vanskelig, fordi det vestlige samfund efter udlandsopholdet kan føles fremmed for dem.²⁰⁶ Endelig kan børnene opleve en generel mistillid til voksne efter en genopdragelsesrejse, fordi de føler sig svigtet af både systemet og deres forældre.²⁰⁷

Forskning viser desuden, at særligt ophold på "rehabiliteringscentrene" i Somalia og Kenya kan have alvorlige og langvarige følger uagtet opholdslængden. Et norsk studie beskriver tre cases, hvor drenge har været tilbageholdt på rehabiliteringscentre i perioder spændende fra nogle måneder til flere år og her har været udsat for grov fysisk og psykisk vold. Både de kortere og længerevarende ophold har haft alvorlige konsekvenser for de unges mentale helbred, deres tillid til forældrene og deres muligheder for at komme videre i livet.²⁰⁸ Ligeledes berettes der i det danske studie fra 2025 om omfattende fysiske og psykiske konsekvenser af sådanne ophold.²⁰⁹

Endvidere peger det danske studie på en betydelig risiko for, at unge somaliske piger udsættes for kvindelig kønslemlæstelse som led i genopdragelsesrejser. Mens de somaliske myndigheder anfører, at kvindelig kønslemlæstelse ikke praktiseres på rehabiliteringscentrene, fremhæver studiet, at piger, der bor hos slægtninge under udlandsopholdet, er i betydelig risiko.²¹⁰

I de tilfælde, hvor barnet eller den unge har været udsat for en eller flere former for vold i forbindelse med udlandsopholdet, vil de trivselsmæssige konsekvenser naturligvis typisk være alvorlige. Som omtalt i afsnit 4.3 om konsekvenserne af æresmotiveret vold peger et dansk studie fra 2024 på en stærk sammenhæng mellem at have været udsat for forskellige former for æresmotiveret vold og genopdragelsesrejser - og en øget risiko for PTSD og kompleks PTSD. Samtidig viser studiet, at oplevelser med genopdragelsesrejser forekommer blandt et betydeligt mindretal af de adspurgte unge kvindelige krisecenterbeboere (20 %).²¹¹

Endelig kan der også være negative konsekvenser af de vanskelige forhold, som kan gøre sig gældende for de berørte børn og unge, når de vender tilbage til Danmark, Norge eller Sverige. Et norsk studie viser for eksempel, at nogle børn og unge vælger at bryde med deres familie på grund af de trusler og den vold, de har oplevet under udlandsopholdet, mens andre vælger at flytte tilbage til deres omsorgspersoner, selvom de kan føle sig svigtet af dem. Der er også eksempler på familier, der nægter at tage imod barnet eller den unge igen. Ifølge det norske studie kan særligt unge med længerevarende ufrivillige udlandsophold - som er blevet

²⁰⁵ Lidén et al. (2024b).

²⁰⁶ Bredal et al. (2020).

²⁰⁷ NIRAS Konsulenterne (2005).

²⁰⁸ Lidén et al. (2024b).

²⁰⁹ Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (2025).

²¹⁰ Ibid.

²¹¹ Bech-Hansen et al. (2024).

traumatiseret og har måttet bryde med familien og/eller er blevet udstødt - have et omfattende hjælpebehov.²¹²

Ud over de negative konsekvenser peger studier også på, at nogle børn og unge, som har været udsat for genopdragelsesrejser, beretter om et nyt og styrket tilhørsforhold til deres oprindelsesland og dertilhørende familie, ligesom nogle oplever, at opholdet også har medvirket til, at de i højere grad værdsætter at leve i et (norsk) velfærdssamfund efter deres tilbagevenden.²¹³ Muligheden for at kunne have en delvist positiv oplevelse er dog ifølge en undersøgelse fra 2005 afhængig af, at børnene/de unge ikke har oplevet, at deres forældre svigtede dem ved at tage dem ufrivilligt til udlandet.²¹⁴

6.5 SAMMENFATNING - GENOPDRAGELSESREJSER OG UFRIVILLIGE UDENLANDSOPHOLD

I dette afsnit opsummeres resultaterne i relation til undersøgelsesspørgsmålene for temaet genopdragelsesrejser og ufrivillige udenlandsophold.

6.5.1 HVAD VISER FORSKNINGEN?

Overordnet peger litteraturstudiet på, at temaet er særdeles underbelyst i den engelsksprogede forskning. Den skandinaviske forskning er også forholdsvis beskedent og består næsten udelukkende af grå litteratur udgivet af eller på opdrag fra skandinaviske myndigheder. Der er således en udtalt mangel på decideret forskningslitteratur om emnet.

Den eksisterende forskning peger på, at...

- ... personer med etnisk minoritetsbaggrund, herunder især børn og unge, kommer på genopdragelsesrejser af forskellige varighed, samt at en del af disse ophold motiveres af familiens ønske om social, kulturel eller religiøs genopdragelse.
- ... genopdragelsesrejserne i en del tilfælde gennemføres med henblik på at genoprette familiens ære og/eller med henblik på at genvinde kontrollen over barnets eller den unges adfærd. Andre væsentlige og ofte relaterede motiver kan være at styrke eller disciplinere barnets/den unges kulturelle tilhørsforhold og identitet (f.eks. fordi barnet/den unge i familiens øjne er blevet "for vestligt"), samt manglende tillid til offentlige institutioner, herunder frygt for, at myndighederne vil blande sig i børneopdragelsen.
- ... voksne gifte kvinder over 18 år også udsættes for ufrivillige udenlandsophold, og at motiverne bag i højere grad knytter sig til forskellige former for ægteskabelige konflikter og kontrolmekanismer end til social eller kulturel genopdragelse.

²¹² Bredal et al. (2020).

²¹³ Ankestyrelsen (2018), Lidén et al. (2014), NIRAS Konsulenterne (2005).

²¹⁴ NIRAS Konsulenterne (2005).

- ... der er negative konsekvenser forbundet med genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold, herunder f.eks. tabt skolegang, mangelfulde sprogkundskaber, vanskeligheder ved reintegration efter tilbagevenden samt negative trivselsmæssige konsekvenser. De negative konsekvenser kan være særdeles alvorlige i de tilfælde, hvor barnet/den unge har været udsat for fysisk eller psykisk vold, har været indespærret, har oplevet langvarig tilbageholdelse i udlandet og/eller har brudt med eller er blevet udstødt af familien efter hjemkomsten.
- ... den somaliske praksis *dhaqan celis*, hvor unge sendes til disciplineringsanstalter ("rehabiliteringscentre") og/eller på ophold hos slægtninge i Somalia eller andre lande, også er dokumenteret i dansk sammenhæng.

6.5.2 HVAD INDIKERER FORSKNINGEN?

Den identificerede forskning om genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold indikerer desuden, at:

- ... der eksisterer tydelige kønnede mønstre, hvor drenge oftere sendes til disciplinerings- eller institutionsophold, mens piger og unge kvinder samlet set er overrepræsenterede blandt dem, der tilbageholdes i private husholdninger eller i ægteskabelige relationer.
- ... praksissen hovedsageligt finder sted i familier med oprindelse i MENAPT-lande, herunder særligt Somalia, Syrien, Pakistan, Tyrkiet, Marokko, Libanon, Irak og Palæstina, og at opholdene ofte, men ikke altid finder sted i forældrenes eller familiens hjemland.

6.5.3 POTENTIALE FOR VIDERE FORSKNING

På grund af den begrænsede forskningsmængde om genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold eksisterer der fortsat betydelige videnshuller. Med udgangspunkt i den litteratur, der er identificeret i dette studie, vurderes det, at der særligt mangler...

- ... systematisk viden om omfanget af genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold i en dansk kontekst, herunder kvantitative studier, der kan belyse udbredelse af oplevelser og udvikling over tid.
- ... mere viden om de langsigtede konsekvenser for børn, unge og voksne, herunder psykologiske, sociale og uddannelsesmæssige følger af genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold.
- ... forskning i voksne mænd som udsatte for ufrivillige udlandsophold, et område der i dag kun er sparsomt belyst.

7 RELIGIONS BETYDNING

7.1 INDLEDNING

Dette kapitel præsenterer hovedresultaterne fra den identificerede forskningslitteratur, der belyser følgende to spørgsmål:

"Hvordan påvirker religiøse overbevisninger og praksisser æresnormer?"

"Hvilken betydning har religiøse overbevisninger og praksisser for udøvelsen af æresmotiveret vold?"

Indledningsvis skal det fremhæves, at forskningen i æresmotiveret vold generelt mangler solid empiri om religions betydning. De tyske forskere Johannes Beller, Christoph Kröger og Daniella Hossler skriver sammenfattende:

*"På trods af den omfattende debat om de mulige årsager til æresmotiveret vold er der overraskende få empiriske studier, der undersøger religionens mulige bidrag."*²¹⁵

Samtidig fremhæver forskerne, at religion har været den "mest kontroversielle" af de faktorer, der i forskningen er blevet diskuteret som medvirkende årsager til æresmotiveret vold, selvom det er en udbredt opfattelse i offentligheden, at æresmotiveret vold hænger tæt sammen med eller ligefrem udspringer af religion.²¹⁶

Det mest centrale identificerede studie er et review fra 2021, af den svenske professor i religionsvidenskab Jonas Svensson, som sammenfatter resultaterne af den svenske forskning i religions betydning for æresmotiveret vold og undertrykkelse. Svenssons studie er det eneste identificerede review, som specifikt har fokus på religions betydning i relation til æresmotiveret vold, og resultaterne må i kraft af sit fokus på Sverige antages at have relativt høj overførbare til en dansk kontekst. I lighed med de tyske forskere bemærker også Svensson, at forskningen præges af mangel på empiriske studier samt forsigtighed og usikkerhed i forhold til at belyse koblingen mellem æresmotiveret vold og religion. Desuden fremhæver Svensson, at henvisninger til religion ikke mindst forekommer i forskning, som problematiserer eller forsøger at modvirke en forestillet alment udbredt eller stereotyp opfattelse af, at der er en tæt kobling mellem æresmotiveret vold og islam. Ifølge Svensson er denne problematisering ikke mindst motiveret af faren for at stigmatisere personer med muslimsk tilhørsforhold.²¹⁷

I forskningen er der konsensus om, at æresnormer og æresmotiveret vold er fænomener, som ses på tværs af kulturer og religioner, og dermed ikke er udsprunget af en specifik religion. Det er f.eks. hverken afgrænsede muslimske eller kristne fænomener. Ligeledes er der forskningsmæssig enighed om, at æresmotiveret vold også kan forekomme i sammenhænge, hvor religion ikke har eller ikke tillægges nogen betydning.²¹⁸ Dette udelukker dog ikke, at religiøse overbevisninger og praksisser kan have betydning for æresnormer og udøvelse af æresmotiveret vold – også specifikt inden for islam.

²¹⁵ Beller et al. (2021a). Vores oversættelse fra engelsk til dansk

²¹⁶ Ibid.

²¹⁷ Svensson (2021).

²¹⁸ Se f.eks. opsummering af forskningen i Bhanbhro et al. (2016) og Svensson (2021).

I dette litteraturstudie er der udelukkende fokuseret på studier, der empirisk belyser betydningen af religiøse overbevisninger og praksisser i relation til æresnormer og udøvelse af æresmotiveret vold – eller sammenfatter resultaterne af sådanne studier. Der er desuden alene fokuseret på studier, der baserer sig på samfundsvidenskabelige former for empiri i form af f.eks. spørgeskemaundersøgelser, interviews og reviews af denne forskning.

Der er identificeret 46 studier, som empirisk belyser et eller begge af de ovenstående spørgsmål. Lidt over halvdelen af de inkluderede studier er baseret på empiri indsamlet i enten Danmark, Sverige eller Norge. Hertil kommer studier baseret på empiri indsamlet i andre vestlige lande, herunder Storbritannien og andre europæiske lande samt USA og Canada.

Endelig er enkelte studier baseret på empiri fra MENAPT-lande eller Afrika syd for Sahara. Disse studier er medtaget, fordi de empirisk belyser sammenhænge mellem religiøse overbevisninger og enten æresnormer eller specifikke former for æresmotiveret vold, som enten ikke er belyst eller ikke er belyst lige så empirisk solidt i de øvrige studier. På grund af manglen på solid empiri er den geografiske afgrænsning i enkelte tilfælde udvidet. Overførbareheden til en dansk kontekst er derfor mere usikker.

<i>Antal identificerede studier:</i>	46
<i>De mest centrale studier:</i>	Svensson, J. (2021). <i>Religion i svensk forskning om hedersrelateret våld och förtryck. En översiktlig genomgång med förslag på framtida forskningsfrågor. (review)</i> Beller, J., Kröger, C. & Hosser, D. (2021). <i>Disentangling Honor-Based Violence and Religion: The Differential Influence of Individual and Social Religious Practices and Fundamentalism on Support for Honor Killings in a Cross-National Sample of Muslims.</i>
<i>Geografisk spredning (empirisk):</i>	Primært Danmark (13), Sverige (11) og Norge (2). Sekundært andre vestlige lande, herunder Storbritannien (4), øvrige europæiske lande (2), USA (5) og Canada (1). Desuden enkelte studier i MENAPT-lande (4) og Afrika syd for Sahara (1).

7.2 "HVORDAN PÅVIRKER RELIGIØSE OVERBEVISNINGER OG PRAKSISSE ÆRESNORMER?"

I Svenssons review konkluderes det, at religion ikke har været et fremtrædende tema i den svenske forskning om æresmotiveret vold og kontrol. Samtidig konkluderes det, at *når* religion fremhæves, er det oftest som én af flere kilder til det norm- og retssystem, der kan legitimere den æresmotiverede vold. Herudover fremhæves det, at religions betydning især er belyst i relation til tvangs- og børneægteskaber.²¹⁹

²¹⁹ Svensson (2021). De studier som omhandler betydningen af religiøse overbevisninger og praksisser specifikt i relation til tvangsægteskab og fastholdelse har vi i dette litteraturstudie inddraget og behandlet i det selvstændige kapitel herom.

Dette gør sig også gældende for den bredere forskning i religions betydning for æresmotiveret vold, som er identificeret i litteratursøgningen i dette litteraturstudie. Det er kendetegnende, at hovedparten af de inkluderede empiriske studier er kvantitative og belyser sammenhænge mellem religiøse overbevisninger og æresnormer. Med æresnormer forstås patriarkalske og kollektivt forankrede normer samt tilhørende sociale regler og forventninger i relation til regulering af køn og seksualitet. Det kan f.eks. være indikeret gennem en høj grad af enighed i udsagn som f.eks. "brødre er ansvarlige for deres søstres opførsel" eller "hensynet til familiens ære betyder alt eller meget for, hvad jeg må i min hverdag".²²⁰

Særligt i Danmark, Sverige og Norge er der gennemført store spørgeskemaundersøgelser med fokus på unges livssituation, som indikerer en stærk sammenhæng mellem *æresnormer* og de unges vurdering af *forældrenes såvel som deres egen grad af religiøsitet*.²²¹ Danske og norske undersøgelser peger også på en tilsvarende stærk sammenhæng mellem æresnormer og høj (selvoplevet) religiøsitet blandt voksne med ikke-vestlig indvandrerbaggrund.²²²

Desuden peger danske studier specifikt på betydningen af både graden af religiøsitet og religiøst tilhørsforhold til islam, Jehovas Vidner, Indre Mission og andre mindre, kristne trossamfund, når det handler om sandsynligheden for normer og sociale forventninger, der er negative eller homofobiske over for LGBT+ personer, herunder normer af æresrelateret karakter.²²³ Studier af religiøst frafaldne indikerer, at også denne "minoritet i minoriteten" kan være særligt udsat på grund af et samspil mellem æresnormer og religiøse overbevisninger.²²⁴

Nedenfor gennemgås resultaterne af den ovennævnte forskning mere dybdegående.

7.2.1 RELIGIONS BETYDNING I RELATION TIL ÆRESNORMER I SKANDINAVIEN

En række nordiske spørgeskemaundersøgelser har dokumenteret sammenhænge mellem religion og æresnormer.

Samlet set dokumenterer de skandinaviske undersøgelser, at en høj grad af religiøsitet i statistisk signifikant grad øger sandsynligheden for at have æres- og uskyldsnormer samt for at opleve forældre- og familierestriktioner i relation hertil. Mønstret gælder også, når der kontrolleres for betydningen af andre faktorer, og indikerer dermed en stærk og betydelig sammenhæng. På nogle områder ses der også en signifikant sammenhæng mellem sådanne normer og oplevelser og et religiøst tilhørsforhold specifikt til islam.²²⁵

De skandinaviske undersøgelser kan dog kun i meget begrænset omfang sige noget mere specifikt om *årsagsforholdet* mellem æresnormer og religiøse overbevisninger. De giver f.eks.

²²⁰ Se i øvrigt begrebsafklaring i metodekapitlet.

²²¹ Følner et al. (2018), Ghadimi (2007), Schlytter et al. (2009), Ungdomsstyrelsen (2009), Socialstyrelsen (2007), Selvi & Kakabaveh (2016a, 2016b), Smette et al. (2021).

²²² Følner et al. (2019), Følner (2019), Udlændinge- og Integrationsministeriet (2019), Udlændinge- og Integrationsministeriet (2021), Friberg & Bjørnset (2019).

²²³ Andresen et al. (2025), Følner et al. (2015), Følner (2019).

²²⁴ Parekh & Egan (2021), Lee (2024), Liversage & Özkaya (2021), Sayegh (2024).

²²⁵ Denne sammenhæng er i øvrigt også påpeget i studier uden for Skandinavien. Glick et al. (2015) viser f.eks. en signifikant sammenhæng mellem islamisk religiøsitet og sandsynligheden for at have æresnormer blandt både mænd og kvinder i Tyrkiet. Mønsteret er tydeligere for mænd end for kvinder i dette studie.

ikke viden om, hvornår eller hvordan en høj grad af religiøsitet udgør en ramme for eller medvirker til udvikling af eller tilslutning til æresnormer, eller om en høj grad af religiøsitet snarere bidrager til at konservere eller forstærke allerede eksisterende æresnormer. Det er også uvist, om sammenhængen rent årsagsmæssigt primært går den ene eller den anden vej – altså om det primært er en høj grad af religiøsitet, der bidrager til at fremme eller forstærke æresnormer, eller om det snarere er æresnormer, der bidrager til at fremme eller forstærke en høj grad af religiøsitet. Det kan også tænkes, at andre faktorer bidrager væsentligt til begge dele på én gang, så der mest er tale om en stærk korrelation frem for en kausal sammenhæng. Da studierne har kontrolleret for en række andre relevante faktorer, er det for nuværende overvejende usandsynligt, at den stærke statistiske sammenhæng skyldes eksterne forhold. En betydelig grad af intern årsagssammenhæng er derfor mest sandsynlig.

I undersøgelsen *“Unge oplevelser af negativ social kontrol”* fra 2018²²⁶ anvendes et mål for respondenternes grad af (selvoplevet) religiøsitet, som er baseret på et indeks fra Pew Research. Indekset angiver graden af religiøsitet baseret på tre spørgsmål, som både omfatter en indikator for den oplevede betydning af religion (“religion er meget vigtigt i mit liv”), en indikator for graden af religiøs overbevisning i relation til moral (“det er nødvendigt at tro på Gud for at kunne kende forskel på rigtigt og forkert”) og en indikator for frekvensen af religiøs praksis (“hvor ofte beder du?”). Baseret på dette mål viser undersøgelsen, at der blandt unge i Danmark (15-29 år) ses en stærk og signifikant sammenhæng mellem en høj grad af religiøsitet og sandsynligheden for at opleve...

... at hensynet til familiens ære betyder “alt” eller “meget” for, hvad man må i hverdagen
 ... at man ikke må have en kæreste, før man bliver gift, eller en kæreste af samme køn
 ... at familien ikke ville acceptere det, hvis man valgte en anden religion end deres
 ... at det er vigtigt, at en pige venter med at have sex, til hun bliver gift
 ... at brødre er ansvarlige for deres søstres opførsel
 ... at man ikke fortæller sine forældre sandheden om, hvad man laver, når man ikke er hjemme

Sammenhængen er signifikant, også når der kontrolleres for betydningen af variable som køn, alder, etnisk baggrund, civilstatus, beskæftigelsesstatus og andelen af indvandrere i nabolaget. Ligeledes ses mønstrene på tværs af religiøst tilhørsforhold, det vil sige både i relation til unge med kristent og muslimsk tilhørsforhold.

Undersøgelsen *“Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling – særligt blandt minoritetsetniske mænd”* (2019)²²⁷ benytter det samme mål for grad af religiøsitet og viser en tydelig og signifikant sammenhæng blandt voksne danskere mellem en høj grad af religiøsitet og sandsynligheden for at have traditionelle seksualmoraliske holdninger og kønsrolleforventninger samt for at have patriarkalske og/eller ikke-ligestillingsorienterede holdninger, som kan være æresrelaterede. Mere specifikt øger en høj grad af religiøsitet i signifikant grad sandsynligheden for at være enig i udsagn som:

- *Kvinder bør vente med at have sex, til de er gift*
- *Mænd bør vente med at have sex, til de er gift*

²²⁶ Følner et al. (2018). Undersøgelsen er baseret på en repræsentativ stikprøve blandt unge danskere i alderen 15-29 år med hhv. ikke-vestlig og dansk/vestlig baggrund. Spørgeskemaet er besvaret af 3.482 unge med ikke-vestlig oprindelse og 1.083 unge med dansk eller vestlig oprindelse.

²²⁷ Følner et al. (2019). Undersøgelsens kvantitative del er baseret på en repræsentativ stikprøve af voksne danskere, og spørgeskemaet er besvaret af 4.423 mænd og kvinder i alderen 18-64 år, herunder 2.324 minoritetsetniske mænd. For de nævnte sammenhænge med religion, se især undersøgelsens Bilag 2: Regressionsanalyser.

- *Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet*
- *Manden bør være ansvarlig for at administrere familiens økonomi*
- *Det bør være mandens rolle at være familiens beskytter*
- *Manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet*
- *Det bør især være kvindens ansvar at stå for børneopdragelsen*
- *Det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger*
- *Hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt*
- *Kvinder, der går udfordrende klædt, er selv skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb²²⁸*

Et supplerende analysenotat fra 2019²²⁹ viser desuden, at ikke-ligestillingsorienterede holdninger er væsentligt mere udbredte blandt meget religiøse mænd sammenlignet med mindre religiøse mænd - og dette gælder som oftest på tværs af religiøst tilhørsforhold. Det er primært *graden af religiøsitet snarere end det religiøse tilhørsforhold* (det vil sige om man er kristen eller muslim), som har betydning for mænds holdninger til ligestilling i Danmark. Dog har muslimske mænd på enkelte spørgsmål en højere sandsynlighed for at have ikke-ligestillingsorienterede holdninger sammenlignet med kristne mænd. Både en høj grad af religiøsitet og muslimsk (frem for kristent) religiøst tilhørsforhold øger signifikant sandsynligheden for at være *uenig* i, at samfundet bør acceptere homoseksualitet og *uenig* i, at man vil tillade sin partner at have venner af det modsatte køn udover familien. En høj grad af religiøsitet er væsentligt mere udbredt blandt muslimske og kristne mænd med ikke-vestlig baggrund sammenlignet med kristne mænd med dansk/vestlig baggrund.

I lighed med konklusionerne fra de ovenstående studier viser også analyser af data fra medborgerskabsundersøgelsen i 2019 en stærk og tydelig sammenhæng mellem grad af religiøsitet og holdninger til ligestilling og homoseksualitet. Sammenhængene ses både blandt etniske danskere og danskere med ikke-vestlig baggrund, men når det drejer sig om homoseksualitet, er sammenhængen mellem religiøsitet og holdning stærkere blandt danskere med ikke-vestlig baggrund.²³⁰ Analyser af data fra medborgerskabsundersøgelsen i 2021 viser desuden en stærk sammenhæng mellem en høj grad af religiøsitet og en relativt lav grad af accept af sex før ægteskab, samt hvorvidt ens døtre og sønner må have en kæreste eller må gifte sig med en person med anden etnisk oprindelse eller religiøst tilhørsforhold.²³¹

I Sverige peger en række studier på betydningen af både forældres og unges egen grad af religiøsitet. I relation til forældrene peger de svenske studier²³² mere specifikt på en stærk og signifikant *sammenhæng mellem forældres grad af religiøsitet og...*

- *... unge kvinders negative holdninger til sex før ægteskab samt deres accept af forældres ret til at bestemme over deres børn i dette henseende.*
- *... unges - især unge kvinders - oplevelser af restriktioner i hverdagen.*

²²⁸ Følner et al (2019). Også blandt de meget religiøse respondenter er det som oftest kun *et mindretal*, som er enige i de ovenfor nævnte udsagn. Blot er der en signifikant øget sandsynlighed for, at man svarer som angivet, hvis man har en høj grad af religiøsitet.

²²⁹ Følner (2019). Notatet er baseret på data fra Følner et al (2019) og sammenligner religions betydning for maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling blandt hhv. a) muslimske mænd med ikke-vestlig baggrund, b) kristne mænd med ikke-vestlig baggrund og c) kristne mænd med dansk/vestlig baggrund.

²³⁰ Udlændinge- og Integrationsministeriet (2019).

²³¹ Udlændinge- og Integrationsministeriet (2021).

²³² Ghadimi (2007), Schlytter et al. (2009), Ungdomsstyrelsen (2009), Socialstyrelsen (2007), Selvi & Kakabaveh (2016a, 2016b).

- ... unges - især unge kvinders - oplevede begrænsninger i forhold til at kunne vælge deres ægtefælle samt deres oplevelser med kontrol, trusler og vold.

Flere af studierne peger samtidig på, at der ikke ses nogen tydelige forskelle i de ovenstående mønstre mellem de to største religiøse grupper (muslimer og kristne).²³³

I et nyere svensk studie blandt unge i 9. klasse er de unge blevet inddelt i tre grupper baseret på deres besvarelser: "Uskyldsnormsgruppen" (unge, der oplever begrænsninger i forhold til deres seksualitet og relationer til det modsatte køn), "voldsnormsgruppen" (unge, der har oplevet voldsomme sanktioner fra personer i deres familie/slægt) og "kontrolgruppen" (unge, der hverken har oplevet begrænsninger eller voldsomme sanktioner). Her ses det, at andelen af unge, som angiver, at deres forældre er stærkt religiøse, er langt større i "uskyldsnormsgruppen", end i de to andre grupper, ligesom andelen af unge, der angiver selv at være meget religiøse, er betydeligt højere i "uskyldsnormsgruppen". Også i "voldsnormsgruppen" er der - sammenlignet med kontrolgruppen - en større andel, som angiver, at deres forældre eller de selv er meget religiøse, men forskellen er mindre udtalt, og andelen er lavere end i "uskyldsnormsgruppen". Blandt de unge i "uskyldsnormsgruppen" er islam den hyppigst forekommende religion, mens det i "voldsnormsgruppen" er både islam og kristendom.²³⁴ Resultatet indikerer, at selvom der er en stærk sammenhæng mellem "uskyldsnormer" og en høj grad af religiøsitet, er det ikke ensbetydende med, at uskyldsnormer altid har en æresrelateret baggrund. I en rapport, som opsummerer resultaterne af de svenske undersøgelser, udtrykker forfatterne det således:

*"En traditionel fortolkning af religiøse tekster kan legitimere både uskylds- og heteronormer, og netop religion synes at have stor betydning for forældre / slægtninge til de unge, som lever med en tydelig uskyldsnorm [...] Det er værd at overveje, om heteronormer og/eller uskyldsidealer uden tilhørende kollektiv dynamik primært bør forbindes med æresnormer, eller om de snarere kan ses som udtryk for en ortodoks religiøs overbevisning."*²³⁵

I lighed med de danske og svenske undersøgelser peger også norske undersøgelser på betydningen af en høj grad af religiøsitet i relation til sandsynligheden for selv at have og/eller at opleve forældre- eller familiebaserede æres- eller uskyldsnormer, samt restriktioner eller begrænsninger relateret hertil. Desuden peger undersøgelserne også på betydningen af religiøst tilhørsforhold i relation til visse æresnormer og restriktioner.

En undersøgelse blandt 13-18-årige i Oslo-området viser, at unge, for hvem religion har stor betydning i hverdagen, samt unge med muslimsk og hinduistisk tilhørsforhold, oplever betydeligt større forældrerestriktioner og begrænsninger i forhold til at kunne ses med venner og jævnaldrende piger og drenge, sammenlignet med unge uden religiøst tilhørsforhold. Mønstrer gør sig både gældende for unge piger og drenge, men især for piger. Når der kontrolleres for en række andre faktorer, ses det, at betydningen af religiøst tilhørsforhold og en høj grad af religiøsitet mindskes. At være muslim og at have en høj grad af religiøsitet er dog fortsat associeret med en signifikant øget sandsynlighed for at opleve forældre-restriktioner. En mulig fortolkning er, ifølge studiet, at det primært er i meget religiøse muslimske familier, at

²³³ Schlytter et al. (2009), Ungdomsstyrelsen (2009), Socialstyrelsen (2007).

²³⁴ Baianstovu et al. (2019). Undersøgelsen omfattede 9. klasseelever på kommuneskoler og friskoler i Stockholm (2.353 besvarelser, svarprocent 77), Göteborg (1.397 besvarelser, svarprocent 90) og Malmø (2.252 besvarelser, svarprocent 82). Resultaterne i relation til grad af religiøsitet er afrapporteret for Stockholm og Göteborg (men ikke for Malmø).

²³⁵ Baianstovu et al. (2019).

forældre begrænser unges deltagelse i aktiviteter i skolen, og at det kan handle om strenge idealer for kønssegregering.²³⁶

En anden norsk undersøgelse med fokus på forældreskab og negativ social kontrol blandt indvandrergrupper fra Pakistan, Somalia og Sri Lanka viser, at holdninger til køn og seksualitet er nært knyttet til religion – herunder at *både graden af religiøsitet og hvilken religion, man tilhører*, har betydning. Muslimske indvandrere fremstår som mest konservative, men også andre religiøse grupper har langt mere konservative holdninger til køn og seksualitet, end den øvrige norske befolkning. Desuden viser undersøgelsen en stærk sammenhæng mellem forældrenes grad af religiøsitet og sandsynligheden for, at unge oplever strenge forældre-restriktioner. Blandt muslimer ses det desuden, at unge piger oplever strengere forældre-restriktioner, end unge mænd, ligesom unge piger i højere grad end unge mænd oplever, at forældrene ikke vil have, at de er sammen med nogen af det modsatte køn uden voksenopsyn.²³⁷

Undersøgelsen peger også på, at en del forældre oplever, at deres religion er under pres fra majoritetssamfundet. Konflikten mellem en kollektivistisk og religiøs familieorganisering på den ene side og sekulær statsindividualisme på den anden kommer delvist til udtryk i form af et ambivalent forhold til skolen, herunder mere specifikt i relation til spørgsmål vedrørende svømmeundervisning for både drenge og piger, lejrskole, badning efter gymnastiktimer mv., hvor en del forældre oplever, at der ikke bliver taget hensyn til deres ønsker. I relation til de unge peger studiet på, at religion kan spille en tvetydig rolle. På den ene side er religionen ophav til krav og forbud knyttet til kønssegregering og kyskhed – og religiøse argumenter giver tyngde og legitimitet til udøvelse af social kontrol og virker dermed konserverende. Samtidig er der dog også eksempler på mere liberale og individualiserede fortolkninger af religion i den yngre generation, og for nogle unge kan religionen bruges til at give argumenter for egen frigørelse fra forældregenerationens mere kulturelt forankrede forventninger.²³⁸

7.2.2 RELIGIØS FUNDAMENTALISMES BETYDNING FOR ÆRESNORMER

Selvom de skandinaviske undersøgelser påviser en stærk sammenhæng mellem en høj grad af religiøsitet og æresnormer, giver de ikke noget klart svar på, *hvorfor* sammenhængen ses, eller *hvilken type* af religiøsitet, der særligt hænger sammen med æresnormer. Hvad er med andre ord *indholdet* af den religiøsitet, der medvirker til denne sammenhæng?

Her bidrager et stort og empirisk solidt studie blandt mere end 25.000 muslimer i 26 overvejende muslimske lande væsentligt til den eksisterende viden.²³⁹ Studiet viser blandt andet, at muslimer, som ofte går i moské, og muslimer, der giver udtryk for religiøs fundamentalisme, har signifikant højere sandsynlighed for at støtte æresdrab på både kvinder og mænd, sammenlignet med muslimer, som går sjældnere i moské og muslimer, der ikke giver udtryk for fundamentalistisk religiøsitet. Når der kontrolleres for alder, uddannelsesgrad, køn og bosted står hyppige moskébesøg og religiøs fundamentalisme fortsat som faktorer, der signifikant øger sandsynligheden for at støtte æresdrab. Individuel religiøs praksis (målt i forhold

²³⁶ Smette et al. (2021).

²³⁷ Friberg & Bjørnset (2019).

²³⁸ Friberg & Bjørnset (2019).

²³⁹ Beller et al. (2021a).

til hvor ofte man beder) har omvendt ikke signifikant betydning, når der kontrolleres for andre faktorer.²⁴⁰

Religiøs fundamentalisme er blandt andet kendetegnet ved sikkerhed omkring sandheden af egne religiøse overbevisninger, og kan medvirke til en bogstavelig læsning af hellige skrifter uden hensyntagen til deres sociohistoriske kontekst. Religiøs fundamentalisme kan dermed også tænkes at øge risikoen for en bogstavelig og selektiv læsning af specifikke passager i Koranen og Bibelen, som ved en sådan læsning kan synes at bekræfte, at kvinder er underordnede mænd, samt at drab for ære kan retfærdiggøres (f.eks. i Bibelen: 3. Mosebog 21:9, Efeserbrevet 5:22-24; i Koranen: 4:15, 4:34).²⁴¹

Også andre studier peger på en specifik sammenhæng mellem religiøs fundamentalisme og holdninger, der legitimerer udøvelse af vold. Et studie fra 2021, som er baseret på repræsentative data for den voksne befolkning i USA, peger på en stærk og signifikant sammenhæng mellem religiøs fundamentalisme og den holdning, at *"korporlig afstraffelse af børn nogle gange er nødvendigt"*.²⁴²

Desuden finder et studie fra 2023, foretaget blandt muslimske universitetsstuderende i Tyrkiet, en stærk sammenhæng mellem religiøs fundamentalisme og en højere grad af holdningsmæssig tolerance over for vold mod kvinder, og en stærk sammenhæng mellem religiøs fundamentalisme og sandsynligheden for at have *"æresrelaterede bekymringer"*. Desuden ses det, at sammenhængen mellem religiøs fundamentalisme og tolerance over for vold mod kvinder i særlig grad bliver styrket, hvis man har maskuline *"æresrelaterede bekymringer"*, forstået sådan, at man ville føle sig dårligt eller meget dårligt tilpas, hvis man som mand *"ikke havde autoritet over sin familie"*.²⁴³

Selvom studierne ikke beskæftiger sig med forhold i Danmark eller andre europæiske lande, dokumenterer de en tydelig sammenhæng mellem religiøs fundamentalisme og holdninger, der understøtter æresmotiveret vold, vold mod kvinder og korporlig afstraffelse af børn. Ligeledes indikerer studier, at religiøs fundamentalisme kan være forholdsvis udbredt blandt visse muslimske grupper i Europa. Et studie fra 2015 indikerer f.eks. en forholdsvis høj forekomst af religiøs fundamentalisme blandt muslimer med tyrkisk baggrund i seks europæiske lande.²⁴⁴ Det kan derfor antages, at religiøs fundamentalisme også har en vis udbredelse og potentielt kan være en medvirkende faktor til æresnormer i Danmark. Desuden indikerer et mindre kvalitativt dansk studie, at sammenhængen også kan gælde den anden vej, idet æresnormer og vold potentielt kan fungere som en mobiliserende faktor for militant islamisme blandt vestlige

²⁴⁰ Ibid.

²⁴¹ Beller et al. (2021a). Se også Pertek (2022), som giver et konkret eksempel på en voldsudøver, der legitimerer sin voldsudøvelse med henvisning til sora 4 vers 34 i Koranen.

²⁴² Beller et al. (2021b). Studiet er baseret på General Society Survey (GSS) fra 2008, som er repræsentativ for den voksne befolkning i USA. Specifikt i relation til kvindelig kønslemlestelse se også Beller & Kröger (2021).

²⁴³ Ceylan-Batur et al. (2023). Studiet er baseret på en survey blandt 600 muslimske universitetsstuderende på tyrkiske universiteter. Med *"æresrelaterede bekymringer"* forstås respondenter, som ville føle sig dårligt eller meget dårligt tilpas, hvis de som kvinder havde haft sex før ægteskab; hvis de som mænd ikke havde autoritet over deres egen familie og/eller hvis deres familie havde fået et dårligt rygte. Studiet måler graden af religiøs fundamentalisme baseret på respondenternes grad af enighed i udsagnet: *"I ethvert aspekt af mit liv baserer jeg mine handlinger på reglerne i min religion"*. For en gennemgang af øvrige relevante kvantitative studier, som belyser sammenhæng mellem religiøsitet, ære og holdninger til vold og sexismen rettet mod kvinder i islamiske kulturer, se i øvrigt Sakallı-Uğurlu (2016).

²⁴⁴ Koopmans (2015). Studiet er baseret på data fra en CATI-survey gennemført i 2008 blandt i alt ca. 9.000 respondenter. Personer blev betegnet som religiøse fundamentalister, hvis de var enige i alle tre udsagn: *"De troende skal gå tilbage til de evige og uforanderlige regler, som er fastlagt i fortiden"*, *"disse regler tillader kun én fortolkning, som er bindende for alle troende"* og *"de religiøse regler/love skal prioriteres højere end sekulære regler/love"*.

muslimer.²⁴⁵ Sammenhænge som disse er dog endnu ikke solidt dokumenteret i dansk eller nordisk sammenhæng, ligesom det er uvist, i hvilket omfang studier baseret på empiri fra ikke-vestlige lande kan overføres til en dansk eller vestlig kontekst.

7.2.3 RELIGIONS BETYDNING I RELATION TIL ÆRESNORMER OMKRING "NORMAFVIGENDE" GRUPPER, HERUNDER LGBT+ OG FRAFALDNE

Flere studier peger på, at både en høj grad af religiøsitet og visse religiøse tilhørsforhold er stærkt forbundet med øget sandsynlighed for negative holdninger, normer og sociale forventninger over for "normafvigende" grupper som LGBT+ personer og frafaldne.

Sammenhængene er mest solidt dokumenteret i relation til holdninger og normer omkring homoseksualitet. Et dansk studie fra 2025 baseret på data fra SEXUS-undersøgelsen dokumenterer, at både en høj grad af religiøsitet og tilhørsforhold til islam, Jehovas Vidner, Indre Mission og en række mindre kristne trossamfund er stærkt associeret med negative holdninger til seksuel adfærd mellem individer af samme køn.²⁴⁶ Som nævnt ovenfor peger også andre danske undersøgelser på en stærk sammenhæng mellem en høj grad af religiøsitet og holdninger som "*Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet*" samt unges oplevelse af, at deres familie ikke ville acceptere det, hvis de havde en kæreste af samme køn.²⁴⁷ Endelig peger også en repræsentativ holdningsundersøgelse fra 2015 blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere på en stærk sammenhæng mellem en høj grad af religiøsitet og negative holdninger til homoseksualitet. Blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere findes et betydeligt mindretal, der mener, at homoseksualitet er henholdsvis "unaturligt", "en religiøs synd" og/eller "en sygdom", ligesom et betydeligt mindretal støtter et forbud mod sex mellem to personer af samme køn og/eller mener, at homoseksuelle bør skjule deres seksualitet af hensyn til familien. Udbredelsen af sådanne holdninger er desuden betydeligt større blandt de mest religiøse ikke-vestlige indvandrere og efterkommere.²⁴⁸

Det er svært præcist at afgøre, hvor stor en del af de ovenstående holdninger og normer, der kan eller bør betragtes som "æresnormer" – bortset fra holdningen om, at homoseksuelle bør skjule deres seksualitet af hensyn til familien, som tydeligt indikerer et æresmotiv.

En stor andel af minoritetsetniske LGBT+ personer i Danmark oplever, at både religion og ære har stor betydning for familiens syn på deres seksualitet og/eller kønsidentitet, samt de restriktioner og den manglende oplevelse af frihed til at være åbne omkring deres LGBT+ identitet, som er forbundet hermed. En undersøgelse af minoritetsetniske LGBT+ personers levevilkår i Danmark fra 2022 viser således, at knap halvdelen af de adspurgte LGBT+ personer med ikke-vestlig baggrund oplever, at religion betyder "alt" eller "virkelig meget" for deres families syn på deres seksuelle orientering/seksualitet. Samtidig viser undersøgelsen, at både hensynet til familiens ære og en høj grad af religiøsitet hos forældrene udgør faktorer, som medvirker til, at de fleste minoritetsetniske LGBT+ personer skjuler deres seksuelle orientering/kønsidentitet over for deres familie og familiens netværk.²⁴⁹ Dette indikerer dermed,

²⁴⁵ Esholdt & Necef (2024).

²⁴⁶ Andresen et al. (2025). I dette studie er graden af religiøsitet bestemt ud fra respondenternes svar på to spørgsmål: "Hvor stor betydning havde religion i dit barndomshjem?" og "Hvor stor betydning har religion for dig i dag?"

²⁴⁷ Følner et al. (2015, 2018, 2019a) og Følner (2019).

²⁴⁸ Følner et al. (2015).

²⁴⁹ Følner et al. (2022). Samme mønstre ses også i den tidligere levevilkårsundersøgelse, Følner et al. (2015).

at der er en sammenhæng mellem religiøsitet og æresnormer, forstået som normer, der er forbundet med kollektiv opretholdelse af eller opbakning til restriktioner eller begrænsninger af LGBT+ personers frie valg og rettigheder, herunder potentiel risiko for udøvelse af æresmotiveret vold, hvis normerne overskrides.

En anden "normafvigende" gruppe, som synes særligt udsat på grund af religiøse normer og æresnormer, er frafaldne og/eller personer, der ikke er troende eller ønsker at vælge en anden religion end deres forældre, familie eller netværk. Hvis sådanne normer bidrager til, at familiemedlemmer eller andre begrænser eller kontrollerer personer på en måde, som overtræder deres ret til tros- og religionsfrihed²⁵⁰, kan der tales om normer, der bidrager til negativ social kontrol.

Et studie blandt 228 frafaldne fra islam og kristendom i Storbritannien peger på, at der er tale om en overset gruppe, der er sårbare på grund af religiøse og (æres-)kulturelle normer og begrænsninger pålagt af voldelige familiemedlemmer.²⁵¹

En rapport fra Foreningen Frafalden i 2024 indikerer desuden, at frafald fra islam i Danmark kan være forbundet med frygt for alvorlige negative konsekvenser, hvorfor mange frafaldne muslimer vælger at holde deres frafald hemmeligt. Et stort flertal af de eksmuslimer, som foreningen har været i kontakt med, lever en form for dobbeltliv, hvor de ikke har fortalt deres familie og venner om deres frafald. Det skyldes blandt andet, at de på grund af familiens eller omgangskredsens syn på frafald frygter konsekvenser som udstødelse fra familie og venner, fysisk vold, at blive sendt på genopdragelsesrejse eller forringede jobmuligheder, hvis de vælger at stå åbent frem.²⁵²

7.3 "HVILKEN BETYDNING HAR RELIGIØSE OVERBEVISNINGER OG PRAKSISSE FOR UDØVELSEN AF ÆRESMOTIVERET VOLD?"

Det andet undersøgelsesspørgsmål handler om betydningen af religiøse overbevisninger og praksisser for *udøvelsen* af æresmotiveret vold.

Den eksisterende forskning kan kun i begrænset omfang besvare spørgsmålet direkte. Forskningen dokumenterer primært en stærk sammenhæng mellem høj grad af religiøsitet og *æresnormer* - det vil sige *holdninger* - der kan medvirke til at understøtte eller legitimere udøvelse af æresmotiveret vold. Derimod er religions betydning for selve voldsudøvelsen - det vil sige *handling* - langt mindre belyst. Det skyldes blandt andet mangel på studier af udøverne og deres motiver, og at det er empirisk svært at fastslå, hvornår og hvordan religiøse overbevisninger eller praksisser konkret indgår i beslutningen om at udøve vold, medmindre udøverne selv eksplicit angiver dette som et (medvirkende) motiv. Selv når en voldsudøver

²⁵⁰ Retten til religions- og trosfrihed er i Danmark sikret både i grundloven og i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, hvis artikel 9 giver ret til frihed for tanke, samvittighed og religion, herunder retten til at skifte religion eller overbevisning.

²⁵¹ Parekh & Egan (2021). Se også Lee (2024).

²⁵² Sayegh (2024). Rapporten er skrevet af formanden for foreningen og kan derfor ikke betragtes som uafhængig forskning. Rapportens konklusioner peger imidlertid på en stærk potentiel sammenhæng mellem frafald fra islam og frygt for at æresmotiveret vold, ligesom den er baseret på et forholdsvist stort kvalitativt datamateriale (78 interview). Den er derfor vurderet relevant at medtage. Også en bog baseret på 9 interview med frafaldne fra Jehovas Vidner, Mormonkirken, Scientology, Pinsekirken og islam, indikerer i øvrigt en sammenhæng mellem frafald og risiko for sanktioner relateret til negativ social kontrol, se Stjernholm (2017).

religiøsitet eller religiøse tilhørsforhold er kendt, kan det være svært at afgøre om - og hvordan - dette har spillet en rolle for udøvelsen.

Forskningen peger samtidig på, at motiverne bag æresmotiveret vold ofte er sammensatte, og at udøverne i nogle tilfælde selv kan være underlagt negativ social kontrol og pres fra familie og netværk. Sådanne dynamikker kan gøre det endnu sværere at isolere religions betydning for udøvelsen.

Forskningen peger dog på overordnede sammenhænge mellem en høj grad af religiøsitet i familien og *sandsynligheden* for at unge, LGBT+ personer og frafaldne har været udsat for forskellige former for æresmotiveret vold, herunder sandsynligheden for at man har oplevet begrænsninger eller restriktioner, som kan være forbundet med negativ social kontrol. Omvendt belyser forskningen kun i meget begrænset omfang, hvilken specifik rolle religiøse overbevisninger eller praksisser har spillet i relation til selve udøvelsen.

Der findes enkelte kvalitative studier, som viser, at religion i nogle sammenhænge direkte bruges til at legitimere og/eller begrunde vold. Flere af disse studier analyserer imidlertid volden som "religiøs vold" uden tydeligt at afgrænse, om der er tale om æresmotiveret vold, selv når der forekommer kollektive mekanismer og andre æresrelaterede kendetegn. I denne gennemgang inddrages derfor kun studier af religiøs vold, hvor empirien tydeligt indikerer, at volden kan være æresmotiveret, selvom volden i studiet primært betegnes og analyseres som "religiøs vold".

Nedenfor gennemgås de ovennævnte forskningsresultater mere detaljeret.

7.3.1 SAMMENHÆNGE MELLEM RELIGION OG SANDSYNLIGHEDEN FOR AT HAVE VÆRET UDSAT FOR ÆRESMOTIVERET VOLD

Flere studier peger på, at særligt en høj grad af religiøsitet - og i nogle studier også visse religiøse tilhørsforhold - hænger sammen med øget sandsynlighed for, at opleve begrænsninger eller restriktioner, som kan være forbundet med negativ social kontrol.

Det gælder f.eks. sammenhængen mellem en høj grad af religiøsitet i familien og unges oplevelser af restriktioner i hverdagen, samt unges - især unge kvinders - oplevede begrænsninger i forhold til at kunne vælge deres ægtefælle. Hvor sådanne restriktioner indebærer negativ social kontrol, må det anses som sandsynligt, at den høje grad af religiøsitet i familien er en faktor, som har betydning herfor. Det er dog samtidig vigtigt at understrege, at undersøgelserne ikke i sig selv giver mulighed for at vurdere den nærmere betydning af det religiøse aspekt i relation hertil. Desuden peger forskningen på, at man kan opleve restriktioner med udgangspunkt i religiøse overbevisninger, som ikke nødvendigvis indebærer negativ social kontrol eller andre former for æresmotiveret vold. F.eks. kan forældre godt mene, at det er vigtigt, at en pige venter med at have sex, til hun bliver gift, eller at homoseksuelle bør skjule deres identitet af hensyn til familien, uden at det nødvendigvis betyder, at de vil udøve negativ social kontrol over for en heteroseksuel datter eller homoseksuel søn for at sikre overholdelsen af en sådan norm eller for at sanktionere i tilfælde af et normbrud. Holdninger fører ikke nødvendigvis til handlinger.

Enkelte undersøgelser peger også på en stærk sammenhæng mellem en høj grad af religiøsitet i familien og øget sandsynlighed for, at man som ung og/eller som LGBT+ person konkret har

oplevet negativ social kontrol eller andre former for æresmotiveret vold.²⁵³ Her peger sammenhængene mere entydigt på, at religiøse overbevisninger og praksisser er forbundet med en øget sandsynlighed for at blive udsat for æresmotiveret vold, om end det stadig ikke fremgår af forskningen, *hvorfor* dette er tilfældet, eller *hvilken* rolle religiøsitet spiller i relation til voldsudøvelsen.

Den førnævnte svenske undersøgelse blandt unge i 9. klasse dokumenterer f.eks., at flere unge i gruppen, som angiver, at deres forældre og/eller de selv er meget religiøse, har oplevet voldsomme sanktioner fra personer i deres familie eller slægt ("voldsnormgruppen"), sammenlignet med unge i kontrolgruppen.²⁵⁴

Tilsvarende dokumenterer en dansk undersøgelse af minoritetsetniske LGBT+ personers levevilkår, at der blandt minoritetsetniske LGBT+ personer ses en signifikant sammenhæng mellem at have meget religiøse forældre og sandsynligheden for, at man har oplevet at blive presset til at indgå et ægteskab mod sin vilje. Desuden spiller både ære og religion en rolle i relation til de negative reaktioner på åbenhed, som opleves af de minoritetsetniske LGBT+ personer, som har været åbne eller er blevet "outet". Oplevelser med forskellige former for "helbredelsesforsøg" er desuden særligt udbredt blandt de LGBT+ personer, som kommer fra familier, hvor omdømme og ære tillægges betydning, og hvor forældrene har en høj grad af religiøsitet. Undersøgelsen fra 2015 konkluderer sammenfattende, at den vold, der rammer de minoritetsetniske LGBT+ personer først og fremmest kan karakteriseres som æresmotiveret. Både voldstruslerne og voldsudøvelsen sker med aktiv inddragelse eller støtte fra flere forskellige familiemedlemmer, ligesom undersøgelsen indeholder eksempler på oplevelser med trusler om æresdrab og frygt herfor. Det ses desuden, at de voldsramte og voldstruede LGBT+ personer gennemsnitligt kommer fra familier, hvor ære og religion tillægges større betydning end i de øvrige minoritetsetniske LGBT+ personers familier.²⁵⁵

En opfølgende undersøgelse med fokus på såkaldt "omvendelsesterapi" viser, at "omvendelsesterapi" både kan finde sted i visse kristne og muslimske miljøer, og at det kan være forbundet med negativ social kontrol. Undersøgelsen peger desuden på, at der i den udsatte gruppe ses en overrepræsentation af LGBT+ personer med muslimsk baggrund, LGBT+ personer fra familier med meget religiøst praktiserende forældre, samt LGBT+ personer med forældre, for hvem ære og religion har stor betydning for deres syn på LGBT+ personer. Disse mønstre skal dog læses med forbehold, da analyserne bygger på et begrænset antal respondenter. Desuden ses det, at et lille mindretal af de udsatte LGBT+ personer har oplevet, at deres familie har forsøgt at "omvende" eller "helbrede" dem for deres seksuelle orientering/kønsidentitet ved hjælp af enten "*religiøse/åndelige ritualer*" og/eller "*en religiøs vejleder*".²⁵⁶ Også dette indikerer, at religiøse overbevisninger og praksisser spiller en rolle for LGBT+ personers øgede risiko for at blive udsat for negativ social kontrol og andre former for æresmotiveret vold.

Også i relation til frafaldne er der litteratur, som peger på et sammenfald mellem religion og udøvelse af æresmotiveret vold. Et studie blandt 228 frafaldne fra islam og kristendom i Storbritannien peger på, at frafaldne langt oftere end andre ikke-religiøse oplever at blive udsat

²⁵³ I relation til unge se Baianstovu et al. (2019). I relation til LGBT+ personer se Følner et al. (2015, 2021).

²⁵⁴ Baianstovu et al. (2019). Undersøgelsen omfattede 9. klasseelever på kommuneskoler og friskoler i Stockholm (2.353 besvarelser, svarprocent 77), Göteborg (1.397 besvarelser, svarprocent 90) og Malmø (2.252 besvarelser, svarprocent 82). Resultaterne i relation til grad af religiøsitet er afrapporteret for Stockholm og Göteborg (men ikke for Malmø).

²⁵⁵ Følner et al. (2015).

²⁵⁶ Følner et al. (2021).

for vold. Studiet viser også, at frafaldne muslimer har signifikant højere risiko for at blive udsat for vold fra familiemedlemmers side sammenlignet med frafaldne kristne, samt at voldsudsatheden hænger sammen med den æreskultur, som særligt findes blandt indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika, samt i visse kristne subkulturer. Det æresrelaterede aspekt kan ifølge studiet være med til at forklare, at kun meget få frafaldne voldsudsatte henvender sig til myndighederne.²⁵⁷

I en dansk kontekst er der gennemført et mindre kvalitativt interviewstudie med fokus på frafaldne fra islam og visse kristne menigheder. Studiet fremhæver blandt andet, at der i visse kristne menigheder, som for eksempel Jehovas Vidner, "ses en *institutionaliseret udstødelse af 'frafaldne', der kan føre til et hårdt brud - også med ens nærmeste familie*", mens processen i muslimsk sammenhæng, ifølge dette studie, er "*mindre fastlagt og kan være meget konfliktfyldt*". Samlet set konkluderer studiet, at det på tværs af religiøst tilhørsforhold gælder for de interviewede frafaldne, at "*såvel sociale repressalier som stor eksistentiel usikkerhed kan bidrage til, at nogle 'frafaldne' efterfølgende døjer med alvorlige psykiske udfordringer*".²⁵⁸

Samlet set indikerer studierne, at frafald fra visse former for religiøs praksis kan være forbundet med betydelig risiko for udstødelse, sociale repressalier, negativ social kontrol og æresmotiveret vold - også i Danmark. Yderligere forskning er dog nødvendig for at kunne fastslå den nærmere karakter af en sådan sammenhæng.

7.3.2 BRUG AF HENVISNINGER TIL RELIGION SOM LEGITIMERING AF UDØVELSE AF ÆRESMOTIVERET VOLD

I litteraturstudiet er der også identificeret kvalitative studier, som giver eksempler på udøveres brug af henvisninger til religion med henblik på at (selv-)legitimere og retfærdiggøre æresmotiveret vold.

Et amerikansk studie fra 2018 har undersøgt de 'neutraliseringsteknikker', som udøvere af æresmotiveret vold har anvendt til at forklare og legitimere deres udøvelse af volden. De tre mest fremtrædende teknikker er *at give ofret skylden, nægte sit ansvar, og henvise til højere loyaliteter*. Den mest almindelige appel til "højere loyaliteter" er henvisning til religion, enten ved at påstå, at ofret har krænket ens religion, eller at det var religion, der fik udøveren til at handle, som han gjorde. Én af voldsudøverne forklarede f.eks. politiet, at han "*gentagne gange havde fortalt sin kone, at hun ifølge islamisk lov ikke havde ret til at lade sig skille fra ham*", mens en anden voldsudøver oplyste, at det voldelige sammenstød fandt sted, fordi hans kone ikke ville konvertere til islam.²⁵⁹

Andre studier gengiver også eksempler på udøveres eksplicite brug af religion til at legitimere æresmotiveret vold. Et svensk studie refererer f.eks. en kvinde, som oplevede, at hendes mand begrundede sin kontrol og vold mod hende med ordene "*Allah har befalet mig at gøre dig til en rigtig muslimsk hustru*", ligesom hendes brødre truede hende på livet med sætningen "*det er halal at slå dig ihjel*", da hun forsøgte at søge hjælp til at forlade manden. Studiet konkluderer sammenfattende, at æresmotiveret vold i visse tilfælde bliver udøvet i en form, hvor udøverne

²⁵⁷ Parekh & Egan (2021).

²⁵⁸ Liversage & Özkaya (2021).

²⁵⁹ van Baak et al. (2018).

forsvarer deres handlinger som sanktionerede af Gud, ligesom de fremstiller det som Guds vilje, at man skal adlyde sin mand og familie.²⁶⁰

Et andet svensk studie, gennemført blandt personer fængslet for alvorlig æresmotiveret vold, peger derimod på, at følelser og impulser – snarere end henvisninger til ære og religion – dominerer gerningspersonernes forklaringer og rationalisering af volden. Hertil kommer, at en historik med normalisering af vold, tidligere antisocial opførsel og mangel på evne til konstruktiv problemløsning også kendetegner de fleste udøvere. Udøvernes brug af henvisninger til religion eller ære er dermed ikke nødvendigvis de vigtigste – eller eneste – faktorer bag udøvelsen af æresmotiveret vold. I stedet kan mere almindelige kriminalitetsfremmende faktorer – som kriminogene omgivelser, antisocial historik og mangel på selvkontrol – være de dominerende årsager. Det kan også have stor betydning for udøvelsesrisikoen, hvis man selv har været udsat for æresmotiveret vold.²⁶¹

Endelig skal det fremhæves, at religion både kan anvendes for og imod æresmotiveret vold. Ifølge den svenske forsker Pernilla Ouis kan volden på den ene side hente resonans i den religiøse seksualmoral, samtidig med at religion kan have højere legitimitet end tradition. Hvis religiøse ledere fortolker volden som uforenelig med religionen, kan religion i stedet blive et effektivt værktøj mod volden.²⁶² Dette indikerer, at det er *fortolkningen* af religionen – snarere end det religiøse i sig selv – der er det væsentlige.

7.3.3 SAMMENHÆNGE MELLEM RELIGIØS OG ÆRESMOTIVERET VOLD

Foruden studier, der eksplicit belyser religions betydning for legitimering af æresmotiveret vold, er der også identificeret en række studier, som beskæftiger sig med religiøst begrundet vold, typisk benævnt religiøs vold og undertrykkelse ("religious violence and abuse"). Det kan til tider være vanskeligt at afgøre, i hvilket omfang den vold, der beskrives i disse studier, er æresmotiveret. Det er dog tydeligt, at der er tale om en form for vold, som ofte er forbundet med kollektiv opretholdelse af patriarkalske og æresmotiverede begrænsninger og restriktioner overfor de individer, der indgår i kollektivet, ikke mindst med det formål at forebygge eller sanktionere "skamfuld" adfærd.

Normerne i miljøer præget af religiøs vold og undertrykkelse er kendetegnet ved, at medlemmer af det religiøse fællesskab forventes at adlyde og underkaste sig de religiøse – og typisk mandlige – ledere, at medlemmerne skal følge en række uskrevne kollektive regler, og at miljøet er kendetegnet ved hemmeligholdelse og paranoia relateret til frygten for at blive afsløret i at foretage sig "forkerte", "syndige" eller "skamfulde" handlinger.²⁶³ Studier af vold udøvet af religiøse autoritetspersoner peger desuden på *kollektive mekanismer* i de udsattes familier og i det bredere religiøse miljø, som bidrager til at skjule, legitimere eller understøtte voldsudøvelsen. Det kan ske ved, at familiemedlemmer eller andre i miljøet er med til at dække over volden eller bidrager til at opretholde en kollektiv tavshed eller tabuisering, som gør det svært for de udsatte at få hjælp. En nærmere afdækning af religions betydning for udøvelse af æresmotiveret vold bør i forlængelse heraf også inddrage den viden, som findes i forskningen i religiøs vold. Som illustration heraf er der i dette litteraturstudie identificeret tre studier, som indikerer et tydeligt overlap mellem religiøs og æresmotiveret vold.

²⁶⁰ Djupfeldt (2022).

²⁶¹ Grip & Dynevall (2024).

²⁶² Ouis (2021). Se også Helms (2015).

²⁶³ Ellis et al. (2022). Om sammenhængen mellem religiøsitet og følelser af skam og skyld ved normbrud, se også Ali-Faisal (2018).

Et kvalitativt studie fra 2020 undersøger vold og kontrol blandt personer opvokset i stærkt religiøse kristne bevægelser i Sverige. Informanterne beskriver, at de har været udsat for omfattende negativ social kontrol og vold – herunder især psykisk og verbal frem for fysisk vold, ligesom de fremhæver, at volden ofte er blevet motiveret af udøverne med henvisning til Bibelen. De beskriver også en opvækst i en "æreskultur", hvor individet ikke er frit, og hvor man bliver frosset ude og betragtet som "uren", hvis man bryder med normerne. Da denne form for kultur samtidig strider mod værdierne i det omkringliggende samfund, bliver der udøvet en høj grad af negativ social kontrol både i menigheden og i familien med henblik på at undgå uønsket indflydelse fra omverdenen.²⁶⁴

I Storbritannien er der i 2021 udgivet et mindre kvalitativt studie baseret på interview med personer, der har været udsat for seksuelle overgreb udøvet af imamer eller andre muslimske autoritetspersoner. De udsatte fortæller, at de var bange for at dele deres skamfulde oplevelser, og at overgrebene derfor længe blev holdt hemmelige. Desuden oplevede flere af dem, at både deres familiemedlemmer og deres bredere muslimske omgangskreds reagerede med afvisning og efterfølgende tavshed, når de fik kendskab til overgrebene. I flere tilfælde (mis)brugte de religiøse autoritetspersoner deres kendskab til Koranen og andre religiøse tekster til at konstruere et narrativ om, at deres seksuelle overgreb var acceptable, fordi de i kraft af deres religiøse position havde ret til særlige privilegier.²⁶⁵

Et andet kvalitativt britisk studie – baseret på interview med voldsudsatte muslimske kvinder og relevante nøgleaktører fra NGO'er og myndigheder – har set nærmere på moskéers roller og reaktionsmønstre i forhold til vold i hjemmet og æresmotiveret vold. Studiet viser, at et fokus på vold mod kvinder i nogle moskéer anses som en trussel mod den patriarkalske orden. Studiet giver eksempler på cases, hvor moskéer deltager i undertrykkelsen af muslimske kvinder ved ikke at ville diskutere vold mod kvinder med deres menigheder (tabuisering / tavshed) eller ved at opfordre kvinder til at blive i deres voldelige ægteskab, fordi det er et "privat anliggende", som de ikke bør søge hjælp til udefra (fastholdelse / hemmeligholdelse / *victim blaming*). Studiet peger også på, at nogle moskéer modvirker kvinders deltagelse, bagatelliserer deres problemer og er modvillige til at engagere i relation til at adressere vold mod kvinder.²⁶⁶

Eksemplerne viser, at vold og overgreb foregår i en kontekst, hvor både religion og æresrelaterede elementer (som f.eks. skam og kollektivt udøvede former for tavshed/tabuisering, fastholdelse og *victim blaming*) spiller en betydelig rolle. Det peger på et behov for mere forskning og begrebsmæssig afklaring af forholdet mellem religiøs og æresmotiveret vold.²⁶⁷

²⁶⁴ Lundström (2020).

²⁶⁵ Chowdhury et al. (2021).

²⁶⁶ Idriss (2020). Se også f.eks. Izzidien (2008) og Begikhani (2015) for tidligere studier, som når frem til lignende konklusioner.

²⁶⁷ Der findes allerede studier som har forsøgt at udforske forholdet mellem æreskultur og religiøsitet. Se f.eks. Pomerantz & Brown (2020).

7.4 SAMMENFATNING - RELIGIONS BETYDNING

I dette afsnit opsummeres resultaterne i relation til undersøgelsesspørgsmålene om betydningen af religiøse overbevisninger og praksisser for henholdsvis æresnormer og udøvelse af æresmotiveret vold.

7.4.1 HVAD VISER FORSKNINGEN?

Der er generelt forholdsvis få solide empiriske studier af religiøse overbevisninger og praksissers påvirkning af æresnormer og betydning for udøvelse af æresmotiveret vold. Den identificerede forskning peger dog sammenfattende på, at:

- ... æresnormer og æresmotiveret vold forekommer på tværs af kulturer og religioner, og derfor ikke er udsprunget af en specifik religion. Æresmotiveret vold kan desuden forekomme i sammenhænge, hvor religiøse overbevisninger og praksisser ikke har eller ikke tillægges nogen betydning.

I relation til religiøse overbevisninger og praksissers påvirkning af æresnormer peger forskningen på, at:

- ... religion udgør én af flere kilder til det norm- og retssystem, som kan legitimere æresmotiveret vold.
- ... der i Danmark, Norge og Sverige ses en stærk og statistisk signifikant sammenhæng mellem *æresnormer* og unges oplevede begrænsninger i relation til disse, samt både forældres og unges egen *grad af religiøsitet*. En høj grad af religiøsitet øger signifikant sandsynligheden for at have æres- og uskyldsnormer og for at opleve forældrerestriktioner i relation hertil - også når der kontrolleres for andre faktorer. På nogle områder ses også en signifikant sammenhæng mellem sådanne normer og oplevelser og et religiøst tilhørsforhold til islam.
- ... både en høj grad af religiøsitet og et religiøst tilhørsforhold til islam, Jehovas Vidner, Indre Mission og visse mindre kristne trossamfund signifikant øger sandsynligheden for normer og hertil knyttede sociale forventninger, som er negative over for LGBT+ personer.
- ... der i 26 overvejende muslimske lande ses en stærk sammenhæng mellem både hyppige moskébesøg og religiøs fundamentalisme og støtte til æresdrab. Sammenhængen består efter kontrol for andre faktorer, mens individuel religiøs praksis (frekvens af bøn) ikke har signifikant betydning. Det er dog uvist, om et lignende mønster gør sig gældende blandt muslimer i Danmark eller i andre vestlige lande, ligesom det er usikkert, i hvilket omfang resultater fra studier baseret på empiri fra ikke-vestlige kontekster kan generaliseres til en dansk eller vestlig kontekst.

I relation til religiøse overbevisninger og praksissers betydning for udøvelse af æresmotiveret vold peger forskningen på, at:

- ... en høj grad af religiøsitet i familien øger sandsynligheden for, at man som ung og/eller LGBT+ person i Danmark og Sverige konkret har oplevet at blive udsat for negativ social kontrol og andre former for æresmotiveret vold.
- ... LGBT+ personer udgør en særligt udsat gruppe i relation til æresmotiveret vold, der udøves i en religiøs kontekst og/eller i familier med en høj grad af religiøsitet i Danmark.
- ... såkaldt "omvendelsesterapi" rettet mod LGBT+ personer i Danmark både kan finde sted i visse kristne og muslimske miljøer og kan være forbundet med elementer af negativ social kontrol. Et lille mindretal af LGBT+ personer - særligt blandt LGBT+ personer med minoritetsetnisk baggrund - har oplevet, at deres familie har forsøgt at "omvende" eller "helbrede" dem ved hjælp af enten religiøse/åndelige ritualer eller en religiøs vejleder.
- ... nogle udøvere af æresmotiveret vold henviser til religion for at legitimere volden. Henvisninger til religion eller ære er dog ikke nødvendigvis de vigtigste faktorer bag volden, da andre kriminogene faktorer kan være mere centrale.

7.4.2 HVAD INDIKERER FORSKNINGEN?

Manglen på empiri om religions betydning for æresnormer og æresmotiveret vold betyder, at forskningen på en række områder kun giver *indikationer* på forhold og mulige sammenhænge, som endnu ikke er dokumenteret. Således kan det sammenfattes, at:

- ... *årsagerne* til den stærke sammenhæng mellem en høj grad af religiøsitet og æresnormer kun er belyst indikativt. Sammenhængen består også efter kontrol for andre faktorer, hvilket indikerer en *intern* årsagssammenhæng. De eksisterende skandinaviske undersøgelser giver dog ikke sikker viden om årsagen til eller den nærmere karakter af denne sammenhæng.
- ... forskningen primært har dokumenteret en stærk sammenhæng mellem en høj grad af religiøsitet og æresrelaterede *holdninger*, mens religions betydning for æresmotiverede *handling* kun er belyst i mindre grad.
- ... der i en række studier af religiøs vold er empiriske resultater, som giver tydelige indikationer på, at volden (også) kan være æresmotiveret, selvom den primært betegnes og analyseres som religiøs vold. Det nærmere forhold mellem religiøs og æresmotiveret vold er dog for nuværende kun svagt belyst og ses primært i mindre kvalitative studier, som alene belyser sammenhængen indikativt og typisk kun implicit.
- ... studier foretaget udenfor Danmark og Europa påviser en stærk sammenhæng mellem religiøs fundamentalisme og holdninger, der understøtter æresmotiveret vold, vold mod kvinder og korporlig afstraffelse af børn. Dette er dog endnu ikke påvist eller dokumenteret sikkert i en dansk eller europæisk kontekst.

- ... *frafald* fra religiøs praksis i visse muslimske og andre religiøse miljøer kan være forbundet med betydelig risiko for at blive udsat for udstødelse, sociale repressalier, og æresmotiveret vold – også i Danmark. Yderligere forskning er dog nødvendig for at kunne fastslå den nærmere sammenhæng.

7.4.3 POTENTIALE FOR VIDERE FORSKNING

Manglen på empirisk data betyder, at der er mange videnshuller i relation til religions betydning for æresnormer og æresmotiveret vold. På baggrund af den identificerede litteratur i dette studie vurderes det, at der i Danmark og Skandinavien særligt mangler viden om:

- ... *årsagerne* til sammenhængen mellem en høj grad af religiøsitet og æresnormer, samt indholdet af den religiøsitet, som medvirker hertil. Er det f.eks. primært religiøs fundamentalisme og visse former for fælles religiøs praksis, som hænger sammen med æresnormer? Mønsteret ses i Mellemøsten og Nordafrika i relation til holdninger til æresdrab, men det er uafklaret, om det samme gælder i Danmark/Europa, og i relation til æresnormer og andre former for æresmotiveret vold i bredere forstand.
- ... *udøvernes motiver og religions rolle heri*. Der mangler generelt udøverstudier på æresområdet, herunder også når det specifikt handler om betydningen af religiøse overbevisninger og praksisser for voldsudøvelsen. Forskningen viser, at nogle udøvere eksplicit henviser til religion for at legitimere volden, men omfanget heraf kendes ikke. Det er ligeledes uklart, hvilken rolle religion spiller i relation til andre mulige motiver og årsager bag den æresmotiverede vold. Et kvalitativt svensk studie indikerer, at henvisninger til religion og ære spiller en rolle, men at andre og mere alment kendte kriminogene faktorer har større betydning, men generelt er der udtalt mangel på viden om religions betydning for udøvelsen – herunder også i Danmark.
- ... *frafaldne*. I en dansk sammenhæng mangler der generelt viden om sammenhængen mellem religion og æresmotiveret vold i relation til *frafaldne*.

8 ANVENDT LITTERATUR

Den anvendte litteratur er angivet efter tema (og i alfabetisk rækkefølge under hvert tema).

METODE

Moher, D., Stewart, L. & Shekelle, P. (2015). All in the Family: systematic reviews, rapid reviews, scoping reviews, realist reviews, and more. *Systematic Reviews*, 4:183.

Tricco, A.C., Antony, J., Zarin, W. et al. (2015). A scoping review of rapid review methods. *BMC Medicine*, 13:224.

ÆRESMOTIVERET VOLD - VOLDSFORMER OG KONSEKVENSER (58 PUBLIKATIONER)

Amahazion, F. (2021). Breast ironing: A brief overview of an underreported harmful practice. *Journal of Global Health*, 2021:11.

Aplin, R. (2017). Exploring the role of mothers in "honour" based abuse perpetration and the impact on the policing response. *Women's Studies International Forum*, 60.

Bates, L. (2020). Honor-Based Abuse in England and Wales: Who Does What to Whom? *Violence Against Women*, 27:10.

Bech-Hansen, D., Dokkedahl, S. B., Loua, I., Hauch, D. & Elklit, A. (2024). Traumatic experiences and mental health status for female ethnic minority adolescents and young adults on the run from their families due to negative social control. *Nordic Social Work Research*.

Begikhani N., Gill A. K., Hague G. (2015). *Honour-based violence: Experience and counter-strategies in Iraqi Kurdistan and the UK Kurdish Diaspora*.

Belfrage, H., Strand, S., Ekman, L. & Hasselborg, A. (2012). Assessing risk of patriarchal violence with honour as a motive: six years' experience using the PATRIARCH checklist. *International Journal of Police Science & Management*, 14:1.

Bhanbhro, S., Cronin de Chavez, A. & Lusambili, A. (2016). Honour based violence as a global public health problem: a critical review of literature, *International Journal of Human Rights in Healthcare*, 9:3.

Bhatia, A., Lokot, M., Kenny, L., Mathpati, M. & Cislighi, B. (2024). Honor, violence, and children: A systematic scoping review of global evidence. *Child Abuse and Neglect*, 151:106642.

Bredal, A. (2011). *Mellom makt og avmakt: Om unge menn, tvangsekteskap, vold og kontroll*. Institutt for samfunnsforskning.

Brookfield, K., Fyson, R. & Goulden, M. (2024). Technology-Facilitated Domestic Abuse: An under-Recognised Safeguarding Issue? *The British Journal of Social Work*, 54:1

Cowburn, M., Gill, A. K. & Harrison, K. (2015). Speaking about sexual abuse in British South Asian communities: Offenders, victims and the challenges of shame and reintegration. *Journal of Sexual Aggression*, 21:1.

Danneskiold-Samsøe, S., Mørck, Y. & Sørensen, B. W. (2011). 'Familien betyder alt'. *Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier*. TrygFonden.

Dickson, P. (2014). Understanding victims of honour-based violence. *Community Practitioner*, 87:7.

Estiarte & Pérez (2025). La violencia contra las mujeres por causa de honor y sus diversas manifestaciones: ¿qué nos dice la literatura científica? *InDret Criminología*, 3:2025.

Foster, S., Gul, P., & Bock, J. E. (2024). Masculine honor endorsement is linked with stigmatization of men who have been sexually assaulted. *Psychology of Men & Masculinities*, 25:3.

Friberg, J.H. & Bjørnset, M. (2019). *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll*. FAFO.

Følner, B., Dehlholm, M. & Christiansen, J. M. (2015). *Nydanske LGBT-personers levevilkår*. Als Research for Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.

Følner, B., Johansen, S. A. & Hansen, G. E. (2018a). *Unge oplevelser af negativ social kontrol*. Als Research for Styrelsen for International Rekruttering og Integration.

Følner, B., Schapira, E. & Petersen, M. H. (2018b). *Kendskab til BørneTelefonen og 'help-seeking behaviour' blandt minoritetsetniske børn*. Als Research for Børns Vilkår og TrygFonden.

Følner, B., Johansen, S.A., Turner, S. & Hansen, G.E. (2019). *Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling - særligt blandt minoritetsetniske mænd*. Als Research for Ligestillingsafdelingen.

Følner, B. & Kristensen, A.T.B. (2020). *Social kontrol som barriere for etniske minoritetskvinders beskæftigelse i Københavns Kommune*. Als Research for Københavns Kommune.

Følner, B., Goor, A. H. & Bjerregaard, A. H. (2022). *Nydanske LGBT+ personers levevilkår og støttebehov*. Als Research for Styrelsen for International Rekruttering og Integration.

Følner, B. & Hendriksen, I. D. (2023). *'Der er brug for helhedsorienterede løsninger'. Viden og erfaringer med relevans for en områdebaseret indsats til forebyggelse af negativ social kontrol*. Als Research for Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, Københavns Kommune.

Følner, B. (2024). *Evaluering af krisecentret RED+ 2022-2024*. Als Research for Styrelsen for International Rekruttering og Integration.

Gill A. K. & Begum H. (2023). 'They Wouldn't Believe Me': Giving a voice to British South Asian male survivors of child sexual abuse. *The British Journal of Criminology*, 63:5

- Gill, A. K. & Harvey, H. (2017). Examining the Impact of Gender on Young People's Views of Forced Marriage in Britain. *Feminist Criminology*, 12:1.
- Gorar, M. (2022). Honour Suicide and Forced Suicide in the UK. *Journal of Criminal Law*, 86:5.
- Green, J., Satyen, L. & Toumbourou, J. W. (2023). Influence of Cultural Norms on Formal Service Engagement Among Survivors of Intimate Partner Violence: A Qualitative Meta-synthesis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 25:1.
- Gunasinghe, C., Hatch, S. L., & Lawrence, J. (2019). Young Muslim Pakistani Women's Lived Experiences of Izzat, Mental Health and Well-Being. *Qualitative Health Research*, 29:5.
- Hayes, B.E., Freilich, J.D. & Chermak, S.M. (2016). An Exploratory Study of Honour Crimes in the United States. *Journal of Family Violence*, 31:3.
- Idriss, M. M. (2017). Not domestic violence or cultural tradition: Is honour-based violence distinct from domestic violence? *Journal of Social Welfare and Family Law*, 39:1.
- Idriss, M.M. (2021). Abuse by the Patriarchy: Male Victims, Masculinity, "Honor"-based Abuse and Forced Marriages. *Journal of Interpersonal Violence*, 37:13-14.
- Ijzerman, H. & Cohen, D. (2011). Grounding cultural syndromes: Body comportment and values in honor and dignity cultures. *European Journal of Social Psychology*, 41.
- Jensen, M. K., Følner, B., Hansen, G. E. & Tufte, A. L. (2018). *Omfang og karakter af negativ social kontrol i grundskolens 6.-8. klasse*. Als Research for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.
- Keyvanara, M., Mousavi, S. G., Khayyer, Z. & Ngasouvan, L. (2020). A qualitative exploration of motives of suicide attempts among Iranian women. *Australian Journal of Psychology*, 72:2
- Khan, R., Saleem, S. & Lowe, M. (2018). 'Honour'-based violence in a British South Asian community. *Safer Communities*, 17:1.
- Liversage, A. & Pedersen, J. (2020). *Etniske minoritetskvinder og skilsmisse - med fokus på muslimske praksisser*. VIVE.
- Loua, I. (2023). "Æresrelateret social kontrol og vold", i: Elklit, A., Dokkedahl, S. B. & Christiansen D. M. (red).: *Voldsoffer i Danmark. Grundbog for fagprofessionelle*. Syddansk Universitetsforlag.
- Mahapatra, N. & Rai, A. (2019). Every cloud has a silver lining but. . . 'pathways to seeking formal-help and South-Asian immigrant women survivors of intimate partner violence'. *Health Care for Women International*, 40:11.
- Mayeda, D. T. & Vijaykumar, R. (2016). A Review of the Literature on Honor-based Violence. *Sociology Compass*, 10:5.

Mayeda, D.T., Cho, S.R. & Vijaykumar, R. (2019). Honor-based violence and coercive control among Asian youth in Auckland, New Zealand. *Asian Journal of Women's Studies*, 25:2.

Payton J. (2014). "Honor," collectivity and agnation: Emerging risk factors in "honor"-based violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 29.

Reddy, R. (2008). Gender, culture and the law: Approaches to 'honour crimes' in the UK. *Feminist Legal Studies*, 16:3.

RED Center (2025). *RED Rådgivning, 2023-2024. Effekter af samtaleforløb*. Socialwise, Als Research. <https://red-center.dk/wp-content/uploads/2025/05/Socialwise-RR-resultater-2024.pdf>

Ridley, K., Almond, L., Bafouni, N. & Qassim, A. (2023). 'Honour'-based abuse: A descriptive study of survivor, perpetrator, and abuse characteristics. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 20.

Rigon, S. (2018). Is my daughter still a virgin? Can you, please, check it, doctor? *Journal of family medicine and primary care*, 7:1.

Satyen L., Piedra S., Ranganathan A. & Golluccio N. (2018). Intimate partner violence and help-seeking behavior among migrant women in Australia. *Journal of Family Violence*, 33:7.

Satyen L., Hansen A., Supol M. (2019). Family violence knowledge in culturally diverse communities and organisational preparedness to disseminate information. *Health Promotion Journal of Australia: Official Journal of Australian Association of Health Promotion Professionals*.

Satyen L., Supol M., Ranganathan A. & Toumbourou J. (2021). *International and cross-cultural research on men's violence against female intimate partners*.

Schlytter, A. & Linell, H. (2010). Girls with honour-related problems in a comparative perspective. *International Journal of Social Welfare*, 19:2.

Schlytter, A. & Rexvid, D. (2017): *Mäns heder. Att vara både offer och förövare*.

Sedem, M. & Ferrer-Wreder, L. A. (2015). Fear of the Loss of Honor: Implications of Honor-Based Violence for the Development of Youth and Their Families. *Child & Youth Care Forum*, 44:2.

Simkhada, B., Vahdaninia, M., van Teijlingen, E. & Blunt H. (2021). Cultural issues on accessing mental health services in Nepali and Iranian migrant communities in the UK. *International Journal of Mental Health Nursing*, 30:6.

Stark, E. (2007). *Coercive Control: How Men Entrap Women in Personal Life*. Oxford University Press.

Stark, E. & Hester, M. (2019). Coercive Control: Update and Review. *Violence Against Women*, 25:1

Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019). *Videnskortlægning om æresrelaterede konflikter*.

Sultana, R., Ozen-Dursun, B., Femi-Ajao, O., Husain, N., Varese, F. & Taylor, P. (2023). A Systematic Review and Meta-Synthesis of Barriers and Facilitators of Help Seeking Behaviors in South Asian Women Living in High-Income Countries who Have Experienced Domestic Violence: Perception of Domestic Violence Survivors and Service Providers. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24:5.

Widanaralalage, B. K., Jennings, S., Dando, C. & Mackenzie, J. (2024). Prevalence, Disclosure, and Help Seeking in Black and Asian Male Survivors of Sexual Violence in the United Kingdom: A Rapid Review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 25:4

TVANGSÆGTESKAB OG FASTHOLDELSE (21 PUBLIKATIONER)

Aplin, R. L. (2018): *Honour Based Abuse: The response by professionals to vulnerable adult investigations*. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 10:4.

Bech-Hansen, D., Dokkedahl, S. B., Loua, I., Hauch, D. & Elklit, A. (2024): *Traumatic experiences and mental health status for female ethnic minority adolescents and young adults on the run from their families due to negative social control*. *Nordic Social Work Research*.

Bhatia, A., Lokot, M., Kenny, L., Mathpati, M. & Cislacchi, B. (2024). *Honor, violence, and children: A systematic scoping review of global evidence*. *Child Abuse and Neglect*, 151

Bråten, B. & Elgvin, O. (2014): *Forskningsbasert politikk? En gjennomgang av forskningen på tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet, og av de politiske tiltakene på feltet*. Fafo

Estiarte & Pérez (2025). *La violencia contra las mujeres por causa de honor y sus diversas manifestaciones: ¿qué nos dice la literatura científica?* *InDret Criminología*, 3:2025.

Følner, B.; Dehlholm, M. & Christiansen, J. M. (2015). *Nydanske LGBT-personers levevilkår*. Als Research for Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.

Følner, B., Sommer, I. K., Jensen, R. T. & Schørring, A. V. (2021): *"Omvendelsesterapi"*. *Viden om udbredelse og karakter i Danmark. Med blik til udlandet*. Als Research for Ligestillingsafdelingen.

Følner, B., Heiberg, A. G., & Bjerregaard, A. H.: (2022): *Nydanske LGBT+personers levevilkår og støttebehov*. Als Research for Styrelsen for International Rekruttering og Integration.

Jämställdhetsmyndigheten (2025): *Et liv präglad av våld. Slutredovisning av uppdrag att kartlägga och analysera förekomsten av barnäktenskap, tvångsäktenskap och månggifte i Sverige samt andra närliggande frågor*.

Kompetanseteamet (2023): *Årsrapport. Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold*. Barne, ungdoms- og familiedirektoratet. Oslo

- Lidén, H. (2022): *Barn, menneskehandel og nærliggende utnyttingsformer*. Institutt for samfunnsforskning.
- Liversage, A. (2022): *Muslimske kvinder og skilsmisse i en dansk kontekst*. Scandinavian Journal of Islamic Studies, 2022-11.
- Liversage, A. & Petersen, J. (2020): *Etniske minoritetskvinder og skilsmisse - med fokus på muslimske praksisser*. VIVE
- Petersen, J., Liversage, A. & Vinding, N.V. (2025): *Afdækning af tvang ved indgåelse af religiøst ægteskab - med særligt fokus på muslimske praksisser*, VIVE for Miljø- og Ligestillingsministeriet
- Schlytter, A. & Rexvid, D. (2017): *Mäns heder. Att vara både offer och förövare*.
- Schmidt, G., Graversen, B.K., Jakobsen, V., Jensen, T.G., Liversage, A. (2009): *Ændrede familiesammenføringsregler. Hvad har de nye regler betydet for pardannelsesmønstret blandt etniske minoriteter?* SFI - Det nationale forskningscenter for velfærd
- Slot, L.V., Thomsen, T.B., Laursen, S., Hansen, T.O. (2023): *Udenlandske kvinder fastholdt i voldelige ægteskaber. Når høje krav til dokumentation af vold får utilsigtede konsekvenser*. Institut for Menneskerettigheder.
- Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019): *Videnskortlægning om æresrelaterede konflikter*.
- Ungdomsstyrelsen (2009): *Gift mot sin vilja*.
- VIVE (2023): *Tidlige tegn på æresrelaterede konflikter - Beboere indskrevet på RED Safehouse for Styrelsen for International Rekruttering og Integration*
- Aarset, M. F., Gotehus, A., Tveito, S. B. (2020): *Ekteskap i nær slekt. En kunnskapsgjennomgang*. Velferdsforskningsinstituttet NOVA. OsloMet

GENOPDRAGELSESTREJSER OG UFRIVILLIGE UDLANDSOPHOLD (16 PUBLIKATIONER)

- Ankestyrelsen (2018): *Længerevarende udlandsophold blandt børn og unge med ikke-vestlig baggrund*.
- Bakaari, F. & Escandell, X. (2021): *Ambivalent returns, Dhaqan Celis and counter-diasporic migration among second-generation somalis*. *Global networks*, 22:1.
- Bech-Hansen, D., Dokkedahl, S. B., Loua, I., Hauch, D. & Elklit, A. (2024). *Traumatic experiences and mental health status for female ethnic minority adolescents and young adults on the run from their families due to negative social control*. *Nordic Social Work Research*.

Bredal, A., Beegsi, M., Bjøranger, T., Djup, H. W., Mekonen, L., Stang, E. G., Zomorodi, P., Grøtteland, E. & Stifjeld, A. M. (2020). *'Det var ikke bare ferie'*. Rapport fra ekspertgruppe om unge som etterlates i utlandet mot sin vilje.

Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme [Centre for Documentation and Counter Extremism] (2025). *Re-education Trips of Somali Children and Youth*. Udlændingestyrelsen.

Human Rights Service (HRS) (2018). *Norske barn i utlandet - Ute av syne, ute av sinn*.

Johnsdotter, S. (2015) European Somali Children Dumped? On families, parents, and children in a transnational context. *European Journal of Social Work*, 18:1.

Lidén, H., Bredal, A. & Reisel, L. (2014): *Transnasjonal oppvekst - Om lengre utenlandsopphold blant barn og unge med innvandrerbakgrunn*. Institutt for Samfunnsforskning.

Lidén, H., K. F. Evertsen, J. P. Brekke & M. F. Hoen (2024a): *Kvinner og deres barn hold tilbake mot sin vilje i utlandet: Fenomenforståelse og mulig bistand*. Institutt for Samfunnsforskning.

Lidén, H., D. Damsa, J. P. Brekke & M. F. Hoen (2024b): *Trøblete utenlandsopphold - Barn og unge voksne tilbakeholdt i utlandet: Fenomenforståelse og oppfølging*. Institutt for Samfunnsforskning.

Linell, H. & Lundberg, L. (2023). *Hedersförtryck samt annat våld och förtryck under utlandsvistelse. Slutrapport*. Institutionen för socialt arbete, Stockholms Universitet.

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCHVF) (2023). *Kartläggning av bortförda personer i en hederskontext under 2022*. Länsstyrelsen Östergötland.

NIRAS Konsulenterne (2005). *Undersøgelse af længerevarende udlandsophold blandt børn med ikke-vestlig baggrund*. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration.

Oslo Economics (2019). *Kommunernes erfaringer med barn og unge som etterlates i utlandet mot sin vilje*.

Osman, A. A. (2024). *The Dynamics of Return Migration within the Somali Diaspora and the Practice of 'Dhaqan Celis'*. *Navigating Identity and Cultural Reconnection: Exploring Motivations, Experiences, and Implications for Young Somali Returnees*. Afhandling, Universitet i Agder.

Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019). *Videnskortlægning om æresrelaterede konflikter*.

RELIGIONS BETYDNING (46 PUBLIKATIONER)

Andresen, J. B., Graugaard, C., Andersson, M. & Frisch, M. (2025). Factors Associated with Moral Disapproval of Same-Sex Sexual Behaviour in Denmark: Baseline Findings from the

Project SEXUS Cohort Study. *Archives of Sexual Behaviour*, 54.

Baianstovu, R. Í., Strid, S., Gramnaes, E. S. & Enelo, J. (2019). *Heder och samhälle: Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar*. Örebro Universitet.

Begikhani, N., Gill, A.K. & Hague, G. (2015). *Honour-Based Violence - Experiences and Counter-Strategies in Iraqi Kurdistan and the UK Kurdish Diaspora*.

Beller, J., Kröger, C. & Hosser, D. (2021a). Disentangling Honor-Based Violence and Religion: The Differential Influence of Individual and Social Religious Practices and Fundamentalism on Support for Honor Killings in a Cross-National Sample of Muslims. *Journal of Interpersonal Violence*, 36:19-20.

Beller, J., Kröger, C. & Kliem, S. (2021b). Slapping Them Into Heaven? Individual and Social Religiosity, Religious Fundamentalism, and Belief in Heaven and Hell as Predictors of Support for Corporeal Punishment. *Journal of Interpersonal Violence*, 36:15-16.

Beller, J. & Kröger, C. (2021). Differential Effects From Aspects of Religion on Female Genital Mutilation/Cutting. *Psychology of Religion and Spirituality*, 13:4.

Bhanbhro, S., Cronin de Chavez, A. & Lusambili, A. (2016). Honour based violence as a global public health problem: a critical review of literature, *International Journal of Human Rights in Healthcare*, 9:3.

Ceylan-Batur, S., Sakallı, N. & Gunaratne, S. (2023). Predictors of tolerating violence against women: honor concerns and fundamentalist religious orientation. *Current Psychology*, 42.

Chowdhury, R., Winder, B., Blagden, N. & Mulla, F. (2021). 'I though in order to get to God I had to win their approval': a qualitative analysis of the experiences of Muslim victims abused by religious authority figures. *Journal of Sexual Aggression*, 28:2.

Djupfeldt, E. (2022). *Våld i hederns namn? En studie av religiöst berättigat våld i relation till den hederskultur och det hedersrelaterade våld som utspelar sig i Sverige i vår samtid*. Afhandling, Uppsala Universitet.

Ellis, H. M., Hook, J. N., Zuniga, S., Hodge, A. S., Ford, K. M., David, D. E. & van Tongeren, D. R. (2022). Religious/Spiritual Abuse and Trauma: A Systematic Review of the Empirical Literature. *Spirituality in Clinical Practice*, 9:4.

Esholdt, H. F. & Necef, M. Ü. (2024). Moral Policing of Gender Norms: Honor-Based Violence as a Mobilizing Factor Towards Militant Islamism. *Studies in Conflict & Terrorism*, 1:30.

Friberg, J. H. & Bjørnset, M. (2019). *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll*. Fafo-rapport.

Følner, B., Dehlholm, M. & Christiansen, J. M. (2015). *Nydanske LGBT-personers levevilkår*. Als Research for Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.

Følner, B., Johansen, S. A. & Hansen, G. E. (2018). *Unges oplevelser af negativ social kontrol*. Als Research for Styrelsen for International Rekruttering og Integration.

- Følner, B., Johansen, S. A., Turner, S. & Hansen, G. E. (2019a). *Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling - særligt blandt minoritetsetniske mænd*. Als Research for Ligestillingsafdelingen.
- Følner, B. (2019b). *Supplerende analyser af religions betydning for maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling*. Als Research for Ligestillingsafdelingen.
- Følner, B., Sommer, I. K., Jensen, R. T. & Schørring, A. V. (2021). *'Omvendelsesterapi'. Viden om udbredelse og karakter i Danmark - med blik til udlandet*. Als Research for Ligestillingsafdelingen.
- Følner, B., Goor, A. H. & Bjerregaard, A. H. (2022). *Nydanske LGBT+ personers levevilkår og støttebehov*. Als Research for Styrelsen for International Rekruttering og Integration.
- Ghadimi, M. (2007). Om kravet på oskuld. En studie av flickors respektive pojkers föreställningar. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 14:1.
- Glick, P., Sakalli-Uğurlu, N., Akbaş, G., Orta, İ. M. & Ceylan, S. (2016). Why Do Women Endorse Honor Beliefs? Ambivalent Sexism and Religiosity as Predictors. *Sex Roles*, 75.
- Grip, L. & Dynevall, M. (2024). Honour-based violence in Sweden - an offender perspective. *Nordic Journal of Criminology*, 25:1.
- Helms, B. L. (2015). Honour and Shame in the Canadian Muslim Community: Developing Culturally Sensitive Counselling Interventions. *Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy / Revue canadienne de counseling et de psychothérapie*, 49:2.
- Idriss, M. M. (2020). 'The Mosques Are the Biggest Problem We've Got Right Now'. Key Agent and Survivor Accounts of Engaging Mosques with Domestic and Honour-Based Violence in the United Kingdom. *Journal of Interpersonal Violence*, 35:13-14.
- Koopmans, R. (2015). Religious Fundamentalism and Hostility against Out-groups: A Comparison of Muslims and Christians in Western Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41:1.
- Koopmans, R., Kanol, E. & Stolle, D. (2021): Scriptural legitimation and the mobilisation of support for religious violence: experimental evidence across three religions and seven countries. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 47:7.
- Lee, L. (2024). *The Lived Experiences of Ex-Muslim Women Leaving Islam: An Interpretative Phenomenological Analysis*. Doktorafhandling, Adams State University, Colorado.
- Liversage, A. & Özkaya, B. (2021). At falde fra - beretninger om religiøst frafald på tværs af majoritetsdanske og minoritetsetniske miljøer. *Dansk Sociologi*, 3:32
- Lundström, E. (2020). *Kristen hederskultur. En studie om hedersrelaterad ecklesiologi i pentekostal-karismatisk kontext*. Specialeafhandling. Uppsala Universitet.
- Ouis, P. (2021). Hedersrelaterade familjekonflikter: Konsekvenser av förändrade normer i migrationsprocessen. *Fokus på familjen: Tidsskrift for familiebehandling*, 49:3.

Parekh, H. & Egan, V. (2021). Apostates as a Hidden Population of Abuse Victims. *Journal of Interpersonal Violence*, 36:23-24.

Pertek, S. I. (2022). 4. A Muslim Perspective. Religion as intersecting risk in violence against women and girls, i: Le Roux, E. & Pertek, S. I. (2022): *On the Significance of Religion in Violence Against Women and Girls*.

Pomerantz, A. L. & Brown, R. P. (2020). The Cross and the Sword. A Multidimensional Investigation of the Links between Gendered Facets of Honor and Religiosity among American Christians. *Self and Identity*, 19:5.

Sakalli-Uğurlu, N. (2016). Quantitative Empirical Studies on Women's Issues in Islamic Cultures: Introduction to Special Issue. *Sex Roles*, 75.

Sayegh, M. (2024). *Frafald fra islam i Danmark. Rapport 2024*. Foreningen Frafalden.

Schlytter, A., Högdin, S., Ghadimi, M., Backlund, Å. & Rexvid, D. (2009). *Oskuld och heder: en undersökning av flickor och pojkar som lever under hedersrelaterad kontroll i Stockholms stad - omfattning och karaktär*. Stockholms Stad.

Selvi, G. T. & Kakabaveh, A. (2016a). *Elvahundra. En kartläggning av förekomsten av diskriminering och förtryck i hederns namn bland 1100 ungdomar och ett 50-tal föräldrar*. Varken hora eller kuvad.

Selvi, G. & Kakabaveh, A. (2016b). *Tolvhundra. En kartläggning av attityder till samt förekomsten av diskriminering och förtryck i hederns namn bland 1200 ungdomar och 50 föräldrar i Göteborg*. Varken hora eller kuvad.

Smette, I., Hyggen, C. & Bredal, A. (2021). Foreldrestruksjoner blant minoritetsungdom: omfang og mønstre i og utenfor skolen. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 62:1.

Socialstyrelsen (2007). *Frihet och ansvar. En undersökning om gymnasieungdomars upplevda frihet att själva bestämma över sina liv*.

Stjernholm, A. (2017). *Eftertro. Lad os tale om tro, tvivl og det svære valg at forlade en religion*.

Svensson, J. (2021). *Religion i svensk forskning om hedersrelaterat våld och förtryck. En översiktlig genomgång med förslag på framtida forskningsfrågor*. IMS - instituttet för forskning om mångreligiositet och sekularitet. Södertörns Högskola, Stockholm.

Udlændinge- og Integrationsministeriet (2019). *Medborgerskab 2019. Notat nr. 2: Religion og holdning til ligestilling og homoseksualitet blandt nydanskere og personer med dansk oprindelse*.

Udlændinge- og Integrationsministeriet (2021). *Medborgerskab 2021. Notat nr. 1: Religiositet og holdninger til ens barns valg af kæreste, ægtefælle og sex før ægteskab*

Ungdomsstyrelsen (2009). *Gift mot sin vilja*.

van Baak, C., Hayes, B. E., Freilich, J. D., & Chermak, S. M. (2018). Honor Crimes in the United States and Offenders' Neutralization Techniques. *Deviant Behavior*, 39:2.



ALS RESEARCH